

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนก วงศ์ตระหง่าน. พรรคการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.
- กระมล ทองธรรมชาติ. วิวัฒนาการรัฐธรรมนูญไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ , 2524.
- กระมล ทองธรรมชาติ. รองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญคนที่ 1 และ ประธานคณะกรรมการวิชาการ ข้อมูลและเสนอแนวทางกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ . สัมภาษณ์ ,16 ตุลาคม 2540.
- กุลธน ธนาพงศธร . ผู้นำกับการกำหนดนโยบาย . รัฐศาสตร์สาร 11 (พฤศจิกายน 2521) : 29-32 . อ้างถึงใน อัครเมศวร์ ทองนวล . การศึกษาเปรียบเทียบการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พุทธศักราช 2521 กับปีพุทธศักราช 2534.วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- แก้วสรร อติโพธิ. ประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ : กุญแจสำคัญของการพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2539.
- โกเมศ ขวัญเมือง . ศาลรัฐธรรมนูญ ใน รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, หน้า 320-337. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- ข่าวสด (25 กรกฎาคม 2540) : 31.
- คณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นสถาบันการศึกษาขององค์กรธุรกิจ และองค์กรเอกชนในคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและประชาพิจารณ์. รายงานผลสรุปการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญกับสมาชิกวุฒิสภา. (ม.ป.ท), 2540.
- คณิน บุญสุวรรณ . คู่มืออ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ : โครงสร้าง และ หลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์วิชาการ, 2541.
- คณิน บุญสุวรรณ . กระบวนการทำงานของระบบรัฐสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่. ใน รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, หน้า 225-282. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- คณิน บุญสุวรรณ. รองประธานคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญคนที่ 3 และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2540.
- คณิน บุญสุวรรณ. ไฉนคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดชลบุรี . สัมภาษณ์ , 17 กุมภาพันธ์ 2540 .
- จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์ฉบับพื้นฐาน . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2527.

- จรรยา สุภาพ. สาขานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ,
 ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การปฏิรูปการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุชมและบุตร,
 2538.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ชนชั้นปกครอง. วิเทศสัทธา 5 (มกราคม 2511) : 1.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย กับ อนาคตการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร :
 นำอักษรการพิมพ์ , 2538.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536 .
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. อนาคตการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการวิจัย (สกว.) , 2538.
- เชาวนะ ไตรมาศ. ความขัดแย้งจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 : แนวโน้มพัฒนาการสถาบันรัฐธรรมนูญไทย
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2530.
- ดำรงค์ อิมวิเศษ. การร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2489 และการเมืองภายหลังการประกาศใช้
รัฐธรรมนูญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- เดโช สวานานนท์. จดหมายเหตุฉบับย่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. ในรวมสาร
รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. หน้า 80-120. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2541.
- เดลินิวส์ (27 กุมภาพันธ์ 2540) : 3.
- เดลินิวส์. (8 มิถุนายน 2540) : 3.
- เดลินิวส์. (12 กรกฎาคม 2540) : 12.
- เดลินิวส์ (20 กรกฎาคม 2540) : 2.
- เดลินิวส์ (21 กรกฎาคม 2540) : 7.
- เดลินิวส์ (25 กรกฎาคม 2540) : 20
- ไทยรัฐ. (30 ธันวาคม 2539) : 1,17.
- ไทยรัฐ. (21 มกราคม 2540) : 11.
- ไทยรัฐ. (31 มกราคม 2540) : 11.
- ธงทอง จันทรางศุ. พระราชอำนาจที่จะได้รับการกราบบังคมทูลและการปรึกษา. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
 ปีที่ 43 ฉบับที่ 28 (ธันวาคม 2539) : 5-9
- ธงทอง จันทรางศุ. รองประธานคณะกรรมการจัดหาเหตุ ตรวจรายงานการประชุมและกิจการสภาร่าง
รัฐธรรมนูญ. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2540

นันทวัฒน์ บรมานนท์ . ถกรัฐธรรมนูญ 2540 . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุทุมและบุตร
จำกัด , 2541.

บรรพต วีระสัย และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2521.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. ภาพรวมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่. ใน รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
หน้า 50-79. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2541.

บ้านเมือง (18 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (20 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (21 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (22 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (23 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (24 มกราคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (2 กุมภาพันธ์ 2540) : 16.

บ้านเมือง (5 กุมภาพันธ์ 2540) : 16.

บ้านเมือง (20 กุมภาพันธ์ 2540) : 16.

บ้านเมือง (23 กุมภาพันธ์ 2540) : 16.

บ้านเมือง (25 กุมภาพันธ์ 2540) : 16.

บ้านเมือง (4 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (6 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (15 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (16 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (19 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (29 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (30 มีนาคม 2540) : 16.

บ้านเมือง (8 เมษายน 2540) : 16.

บ้านเมือง (15 เมษายน 2540) : 16.

บ้านเมือง (19 เมษายน 2540) : 16.

บ้านเมือง (20 เมษายน 2540) : 16.

บ้านเมือง (20 พฤษภาคม 2540) : 4.

ปวีณา อีณะษา. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2521 : ศึกษาเฉพาะกรณีความเหมาะสม กับสภาพความเป็นจริงทาง
การเมืองและสังคมของประเทศไทย . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- ประเวศ วะสี. การปฏิรูปทางการเมือง : ทางออกของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้ว
การพิมพ์ , 2540.
- ประเวศ วะสี. การเดินทางแห่งความคิดปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน
2540 .
- ผู้จัดการรายวัน. (20 มกราคม 2540) : 12.
- ผู้จัดการรายวัน. (4 กุมภาพันธ์ 2540) : 2.
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาท้าย . หลักรัฐธรรมนูญ และ สถาบันการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2520 .
- พฤทธิสถาน ชุมพล ,ม.ร.ว. ระบบการเมือง:ความรู้เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539 .
- พัฒนา ศุภรสต์. กระบวนการกำหนดนโยบายในระบบการเมืองไทย: ศึกษากรณีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ
ปีพุทธศักราช2534 ในปีพุทธศักราช 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539 .
- พิภพ ธงชัย. ประธานกลุ่มองค์กรประชาธิปไตย 28 องค์กร. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2540.
- ไพโรจน์ ชัยนาม . สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2534. อ้างถึงใน เสน่ห์ จามริก . การเมืองไทย กับ การพัฒนา
รัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2540.
- โกคิน พลกุล . เอกสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2531 .
- มติชน (16 มกราคม 2540) : 2.
- มติชน (10 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (11 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (12 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (21 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (28 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (31 มีนาคม 2540) : 4.
- มติชน (1 เมษายน 2540) : 4
- มติชน (17 เมษายน 2540) : 4,6.
- มติชน (18 เมษายน 2540) : 4.
- มติชน (19 เมษายน 2540) : 4.
- มติชน (20 เมษายน 2540) : 3,4.
- มติชน (21 เมษายน 2540) : 18,2.

- มติชน. (22 เมษายน 2540) : 1,20,33.
 มติชน. (23 เมษายน 2540) : 4.
 มติชน. (26 เมษายน 2540) : 4.
 มติชน. (27 เมษายน 2540) : 1.
 มติชน. (28 เมษายน 2540) : 4.
 มติชน. (29 เมษายน 2540) : 20.
 มติชน. (30 เมษายน 2540) : 4.
 มติชน. (8 พฤษภาคม 2540) : 2,4.
 มติชน. (10 พฤษภาคม 2540) : 4.
 มติชน. (12 พฤษภาคม 2540) : 12.
 มติชน. (16 พฤษภาคม 2540) : 4.
 มติชน. (19 พฤษภาคม 2540) : 4,12.
 มติชน. (20 พฤษภาคม 2540) : 4.
 มติชน. (21 พฤษภาคม 2540) : 4.
 มติชน. (12 มิถุนายน 2540) : 12.
 มติชน. (13 มิถุนายน 2540) : 4.
 มติชน. (14 มิถุนายน 2540) : 4.
 มติชน. (16 มิถุนายน 2540) : 13,18.
 มติชน. (17 มิถุนายน 2540) : 12.
 มติชน. (19 มิถุนายน 2540) : 4.
 มติชน. (21 มิถุนายน 2540) : 4,21.
 มติชน. (27 มิถุนายน 2540) : 1,40
 มติชน. (30 มิถุนายน 2540) : 40.
 มติชน. (22 กรกฎาคม 2540) : 4,12.

ระดม วงศ์น้อย . แนวคิดเรื่องชนชั้นนำ และการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน กรุงเทพมหานคร : เอกสาร
 ทางวิชาการหมายเลข 10 ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
 (อัดสำเนา)

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพื่อการทำประชาพิจารณ์. (ม.ป.ท.), 2540.

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้เอะไรกับประชาชน? : คู่มือประกอบการทำประชาพิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ
 ประชาชน. (ม.ป.ท), 2540.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา
กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539.
- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2540.
- รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องปัญหาและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย. ระบบการตรวจสอบการ
ใช้อำนาจรัฐ. แนวนโยบายแห่งรัฐ สถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง
(ม.ป.ท.), 2540.
- ลิขิต ธีรเวคิน . การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2539 .
- ลิขิต ธีรเวคิน . วิวัฒนาการทางการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2540 .
- วัฏจักร (1 มกราคม 2540) : 2.
- วิชัย ตันศิริ. รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย. กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์และกฎหมาย .
กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุ่มและบุตร จำกัด , 2540.
- วิชัย ประสงค์ . แผ่นดินสมเด็จพระปกเกล้าฯ. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรการพิมพ์, 2505.
- วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ
2523. อ้างถึงใน เสน่ห์ จามริก . การเมืองไทย กับ การพัฒนารัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2 .
กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2540 .
- วิสุทธิ โปธิแทน. กรรมวิธีการร่างรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผู้เชี่ยวชาญสาขา
รัฐศาสตร์. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. คู่มือประเด็นประชาพิจารณ์. (ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับประเทศ. (ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับภาค. (ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับจังหวัด เล่มที่ 1 .
(ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับจังหวัด เล่มที่ 2 .
(ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับจังหวัด เล่มที่ 3 .
(ม.ป.ท.), 2540.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. รายการประมวลผลการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับจังหวัด เล่มที่ 4 .
(ม.ป.ท.), 2540.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. ประธานคณะกรรมการการประชาสัมพันธ์และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัด
สุพรรณบุรี. สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2540.

สมชาติ รอบกิจ. การร่างรัฐธรรมนูญ 2517. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

สยามโพสต์. (3 มีนาคม 2540) : 5.

สยามโพสต์. (5 เมษายน 2540) : 4.

สยามโพสต์. (15 มิถุนายน 2540) : 3.

สยามโพสต์. (13 กรกฎาคม 2540) : 2.

สยามโพสต์. (23 กรกฎาคม 2540) : 1,11.

สยามโพสต์. (24 กรกฎาคม 2540) : 3.

สยามรัฐ. (30 มกราคม 2540) : 9.

สยามรัฐ. (26 กุมภาพันธ์ 2540) : 8.

สยามรัฐ. (17 มีนาคม 2540) : 8.

สยามรัฐ. (28 เมษายน 2540) : 8.

สวัสดิ์ คำประกอบ. กรรมการการร่างรัฐธรรมนูญและสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญผู้มีประสบการณ์ด้าน
การเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน. สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2540.

สุจิต บุญบงการ. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ใน รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน. หน้า 411-415. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.

สุทธิพันธ์ จันตระ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชุมพรในฐานะผู้ประสานงานกับ ส.ส.ภาคใต้.
สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2540.

สุนีย์ อธิมุติภาพ. การร่างรัฐธรรมนูญ 2492. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

เสนห์ จามริก. การเมืองไทย กับ การพัฒนารัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

องค์กรเอกชน. ข้อเสนอรัฐธรรมนูญไทย. (ม.ป.ท), 2540.

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครพรรคประชาธิปัตย์. สัมภาษณ์,
19 กุมภาพันธ์ 2540.

อมร จันทรสมบูรณ์. คอนสติติวชันแนลลิสม์ (Constitutionalism) : ทางออกประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุ่มและบุตร จำกัด, 2537.

อมร รักษาสิทธิ์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- อมร รักษาสัตย์. ประธานคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและประชาพิจารณ์ และสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2540.
- อัครเมศวร์ ทองนวล. การศึกษาเปรียบเทียบการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พุทธศักราช 2521 กับปีพุทธศักราช 2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุชมและบุตร จำกัด, 2540.
- อาทร คุระวรรณ. การร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 กับการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532 .
- อุทัย พิมพ์ใจชน. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน มิติใหม่ในสังคมไทย. ใน รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. หน้า 1-36. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2541.

ภาษาอังกฤษ

- Amitai Etzioni . A Comparative Analysis of Complex Organization . New Jersey : The Free Press, 1961.
- Arend Lijphart. Democracy in Plural Societies : A Comparative Exploration .New Heven , C.T. Yale University Press,1997.
- C. Wright Mills. The Power Elite . New York: Oxford University Press, 1950.
- Charles E.Lindblom. The Policy-making Process . New Jersey : Prentice-Hall, 1968.
- Gaetano Mosca . The Ruling Class . New York : McGraw-Hill, 1913.
- Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell . Jr.(eds.) . Comparative Politics : A developmental Approach . Boston and Toronto : Little, Brown and Company, 1966.
- Gabriel A. Almond an James E. Anderson . Public Policy Making . New York : Praeger Publishers, 1975.
- James E. Anderson. Public Policy Making . New York: Praeger Publishers, 1975.
- Michael G.Roskin and Robert L.Cord. Political Science: an introduction 6th eds., New Jersey: Prentice- Hall, 1992

Robert A. Dahl. Modern Political Analysis. อ้างถึงใน จุมพล ทนนิพานิช. สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทยในสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. เอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย (หน่วยที่ 1-7). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประชาชน, 2538.

Nicholar Henry. Public Administration and Public Affairs. New Jersey :Prentice-Hall, 1975.

Thomas R.Dye. Understanding Public Policy. New Jersey : Prentice - Hall, 1984.

Thomas R.Dye. Who's Running America? : The Caster Years. New Jersey: Prentice-Hall, 1976.

Thomas R.Dye. and L. Harmon Zeigler. The Irony of Democracy : An Uncommon Introduction to American Politics. California :Duxburg Press, 1981.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนุญ

ผู้ได้รับเลือกจากจังหวัด

กรุงเทพมหานคร	ชัยนาท	นครปฐม
นายเสรี สุวรรณภานนท์	นางองอาจ หล้าอุบล	นายประชุม ทองมี
กระบี่	ชัยภูมิ	นครพนม
นายพินิจ อัครโกวิทกรณ์	นายบัวพรหม ธีรภัลยานพันธ์ุ์	นายพูนสวัสดิ์ พุทธศิริ
กาญจนบุรี	ชุมพร	นครราชสีมา
นายประวิทย์ เจนวิระนนท์	นายสุทธีพันธ์ุ์ จันทระ	พลเอก ปัญญา สิงห์คักดา
กาฬสินธุ์	เชียงราย	นครศรีธรรมราช
นายธีรวัฒน์ ร่มไทรทอง	นายสามารถ แก้วมีชัย	นายธงชาติ รัตนวิชา
กำแพงเพชร	เชียงใหม่	นครสวรรค์
นายอนันต์ ผลอำนวย	พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวีวัฒน์	นายประเทือง คำประกอบ
ขอนแก่น	ตรัง	นนทบุรี
นายแคล้ว นรปติ	นายสุบิน สินไชย	นายบุญเลิศ คชายุทธเดช
จันทบุรี	ตราด	นราธิวาส
นายเอก วรรณทอง	พลตำรวจเอก ชาญ รัตนธรรม	นาย نجمุดดีน อูมา
ฉะเชิงเทรา	ตาก	น่าน
นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง	นายพนัส ทัศนียานนท์	นายเพชร แก่นเมือง
ชลบุรี	นครนายก	บุรีรัมย์
นายคณิน บุญสุวรรณ	นายสนั่น อินทรประเสริฐ	นายถาวร จันท์สม
ปทุมธานี	แม่ฮ่องสอน	สมุทรสงคราม
ศาสตราจารย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	นายเกษม พันธุ์รัตน์	นายอำนวย นาครัชตะอมร
ประจวบคีรีขันธ์	ยะลา	สมุทรสาคร
ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	นายอุดร กามา	นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา
ปราจีนบุรี	ยโสธร	สระแก้ว
นายจำนงค์ พิณสาย	นายอภิรักษ์ เมตตาริกานนท์	นายสุนทร ทิพย์มณี

ปัตตานี	ร้อยเอ็ด	สระบุรี
นายเหม สุไลมาน	พันเอก (พิเศษ) อุดม ทวีวัฒน์	นายอนันต์ บูรณวิช
พระนครศรีอยุธยา	ระนอง	สิงห์บุรี
นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล	นายธรรมบุญ มงคล	นายกมล สุขคะสมบัติ
พะเยา	ระยอง	สุโขทัย
นางพวงเล็ก บุญเชียง	นายจัตวา กลิ่นสุนทร	นายประดั่ง ปรีชาญาณกูร
พังงา	ราชบุรี	สุพรรณบุรี
นายวรพจน์ ณ นคร	นายทวิช กลิ่นประทุม	นายสมเกียรติ อ่อนวิมล
พัทลุง	ลพบุรี	สุราษฎร์ธานี
นายประวิทย์ ทองศรีนุ่น	นายชงค์ วงษ์จันทร์	นายเดโช สวานานนท์
พิจิตร	ลำปาง	สุรินทร์
นางยุพา อุดมศักดิ์	นายชานนท์ สุวสิน	นายเหลื่อม พันธุ์ฤกษ์
พิษณุโลก	ลำพูน	หนองคาย
นางปราณี วชิราศรีศิริกุล	นายสงวน พงษ์มณี	นายนิตินัย นาคทรพรพ
เพชรบุรี	เลย	หนองบัวลำภู
นายเปลี่ยน เกตุทอง	ร้อยตรี สมนึก ชูวิเชียร	นายสุณี ไชยรส
เพชรบูรณ์	ศรีสะเกษ	อ่างทอง
นายวิศัลย์ โสมิตานนท์	นายประสพพร พาทยกุล	นายสำรวย นิมฉวี
แพร่	สกลนคร	อุดรธานี
นายพนัส จันทรสุนทร	นายวรพจน์ วงศ์สง่า	พันเอก สมคิด ศรีสังคม
ภูเก็ต	สงขลา	อุตรดิตถ์
นางสาวอุทัยวรรณ ดำรงกิจการวงศ์	นางพินทิพย์ ลีลาภรณ์	นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท
มหาสารคาม	สตูล	อุทัยธานี
นายโกศล ศรีสังข์	นายจรัส งามมัน	นายครรชิต สุขุมินท
มุกดาหาร	สมุทรปราการ	อุบลราชธานี
พันตรี ปรีดา นิสสัยเจริญ	นายสมรรค ศิริจันทร์	นายไพบูลย์ ชมาฤกษ์
		อำนาจเจริญ
		นายธีรศักดิ์ กีฬา

ภาคผนวก ข.

ผู้เชี่ยวชาญสาขากฎหมายมหาชน

ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
 รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกเมศ ชวัญเมือง
 นายแก้วสรร อติโพธิ
 ศาสตราจารย์ คณิต ณ นคร
 รองศาสตราจารย์ สมคิด เลิศไพฑูรย์
 นายทองใบ ทองเปาด์ (ลาออกวันที่ 11 มี.ค. 2540)
 นายเกษม ศิริสัมพันธ์
 รองศาสตราจารย์ มนต์รี รูปสุวรรณ
 (ได้รับเลือกวันที่ 26 มีนาคม 2540 แทนนายทองใบ ทองเปาด์)

ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ หรือรัฐประศาสนศาสตร์

ศาสตราจารย์ กระมล ทองธรรมชาติ
 ศาสตราจารย์ ลิขิต ชีวเวคิน
 ศาสตราจารย์ สุจิต บุญบงการ
 นายเฉลิม พรหมเลิศ
 ศาสตราจารย์ อมร รักษาสัตย์
 รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ โปธิแทน
 ศาสตราจารย์ เขียน ธีระวิทย์
 นายอเนก สิทธิประศาสน์

ผู้มีประสบการณ์ด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ อุกฤษ มงคลนาวิน (ลาออกวันที่ 6 มกราคม 2540)

นายอุทัย พิมพ์ใจชน

พลตำรวจเอก ประมาณ อติเรกสาร

ศาสตราจารย์ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

นายอานันท์ ปันยารชุน

ศาสตราจารย์ ธรรมนูญ ลัดพลี

นายสวัสดิ์ คำประกอบ

นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ

(ได้รับเลือกวันที่ 24 มกราคม 2540 แทนศาสตราจารย์ อุกฤษ มงคลนาวิน)

1. คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

1. นายอานันท์ ปันยารชุน	เป็นประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายเกษม ศิริสัมพันธ์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. ศาสตราจารย์ คณิต ฒ นคร	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ
5. นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
6. รองศาสตราจารย์ สมคิด เลิศไพฑูรย์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
7. นายคณิน บุญสุวรรณ	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
8. นายโกเมศ ขวัญเมือง	เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมาธิการ
9. ศาสตราจารย์ เขียน ธีระวิทย์	
10. นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ	
11. พลตำรวจเอก ประमाण อติเรกสาร	
12. รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ โภธิแทน	
13. พันเอก สมคิด ศรีสังคม	
14. นายสวัสดิ์ คำประกอบ	
15. ศาสตราจารย์ สัจจิต บุญบงการ	
16. นายเสรี สุวรรณภานนท์	
17. นายเอนก สิทธิประศาสน์	
18. ศาสตราจารย์ กระทบ ทองธรรมชาติ	ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการวิชาการ ข้อมูล และศึกษา
แนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
19. นายเดโช สวานานนท์	ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการ จัดหมายเหตุ ตรวจสอบรายงาน
การประชุมและกิจการสภา
20. นายสมเกียรติ อ่อนวิมล	ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการประชาสัมพันธ์
21. ศาสตราจารย์ อมร รักษาสัตย์	ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นและ
ประชาพิจารณ์
22. นายโกศล ศรีสังข์	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคอีสาน
23. นายธงชาติ รัตนวิชา	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคใต้
24. นายประชุม ทองมี	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคกลาง
25. นายประดั่ง ปรีชญาณกูร	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคเหนือ
26. นายพนัส ทัศนียานนท์	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคเหนือ

27. ศาสตราจารย์ ลิขิต ชีวเวคิน	ในฐานะผู้ประสานกับองค์กรอิสระ
28. นายสุทธินันท์ จันทระ	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคใต้
29. นางสุนี ไชยรส	ในฐานะผู้ประสานกับ ส.ส.ร. ภาคอีสาน

2. คณะกรรมการประชาสัมพันธ์

1. นายสมเกียรติ อ่อนวิมล	เป็นประธานคณะกรรมการ
2. นายแก้วสรร อติโพธิ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. ศาสตราจารย์ ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
4. พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
5. นายธงชาติ รัตน์วิชา	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
6. นางสุนี ไชยรส	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
7. นายวิศัลย์ โสมิตานนท์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง
8. นายบุญเลิศ คชายุทธเดช (ช่างใหญ่)	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
9. นายเสรี สุวรรณภานนท์	เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
10. นายบัวพรม ชีร์กัลยานพันธ์	เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ คนที่สอง
11. นายกมล สุขคะสมบัติ	
12. นายคณิน บุญสุวรรณ	
13. นายจัตวา กลิ่นสุนทร	
14. นายถาวร จันทร์สม	
15. รองศาสตราจารย์ มন্ত্রী รูปสุวรรณ	
16. นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา	
17. นายเหม สุลอฆาน	

3. คณะกรรมการวิชาการ ข้อมูล และศึกษาแนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

1. ศาสตราจารย์ กระมล ทองธรรมชาติ	เป็นประธานคณะกรรมการ
2. นายเฉลิม พรหมเลิศ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. นายอนันต์ บูรณวิเศษ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
4. ศาสตราจารย์ ธรรมบุญ ลัดพลี	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
5. นายชงค์ วงษ์จันทร์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ

6. รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ โปธิแทน เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
7. นางพินทิพย์ ลีลาภรณ์ เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ เป็นโฆษกคณะกรรมการ
9. นายประวิทย์ เจนวีระนนท์ เป็นผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ
10. นายเกษม พันธุ์รัตน์
11. ศาสตราจารย์ เขียน ธีระวิทย์
12. นายธรรมนุญ มงคล
13. ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
14. นายพนัส ทัศนียานนท์
15. พลเอก สมคิด ศรีสังคม
16. ศาสตราจารย์ สุจิต บุญบงการ
17. ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์

คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช.....

1. นายอานันท์ ปันยารชุน	เป็นประธานคณะกรรมการ
2. นายเกษม ศิริสัมพันธ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. ศาสตราจารย์ คณิต ฒ นคร	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
4. นายคณิน บุญสุวรรณ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
5. พันเอก (พิเศษ) อุดม ทวีวัฒน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
6. นายประชุม ทองมี	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
7. ศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
8. นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
9. รองศาสตราจารย์ สมคิด เลิศไพฑูรย์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง
10. นายบุญเลิศ คชายุทธเดช (ช้างใหญ่)	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สาม
11. ศาสตราจารย์ สัจจิต บุญบงการ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โกเมศ ขวัญเมือง	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
13. นายธงชาติ รัตนวิชา	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
14. นายบัวพรม ธีรภัลยานพันธุ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
15. รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
16. พลเอก ปัญญา สิงห์ศักดิ์	เป็นกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ
17. พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์	เป็นกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการ
18. ศาสตราจารย์ กระมล ทองธรรมชาติ	
19. นายเดโช สวานานนท์	
20. นายธีรวัฒน์ ร่มไทรทอง	
21. นายประดั่ง ปรัชญางกูร	
22. ศาสตราจารย์ ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	
23. นายประวิทย์ เจนวีระนนท์	
24. นางพนทิพย์ ลีลาภรณ์	
25. นายพินิจ อัครโกวิทกรรณ์	
26. ศาสตราจารย์ ลิขิต ธีรเวคิน	
27. นายวรพจน์ วงศ์สว่าง	
28. นายวิศิษฐ์ โฆษิตานนท์	
29. รองศาสตราจารย์ วิสุทธ์ โพธิ์แทน	

30. นายวุฒิพงศ์ ฉายแสง
31. ร้อยตรี สมนึก ชูวิเชียร
32. นายสามารถ แก้วมีชัย
33. นายสุทธินันท์ จันทระ

ภาคผนวก ค.

สาระสำคัญที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ เนื้อหาสาระเป็นไปตามกรอบความคิดที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ 3 กรอบ คือ

กรอบที่ 1 เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของพลเมืองประกอบด้วย สิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองว่าด้วยหลักการในการแก้ไขปัญหา สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ที่ยังไม่มีผลบังคับได้จริง และการแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่กว้างเกินความ จนกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพ และหลักการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในระบอบการเมือง โดยการเปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในระบอบการเมืองมากขึ้น และการแก้ปัญหาคะรัยอำนาจที่ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนในการปฏิบัติ

กรอบที่ 2 เกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐที่ประกอบด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ระบบการควบคุมการทุจริต การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ป.ป.ป. ที่เป็นอิสระ ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การตรวจเงินแผ่นดิน

กรอบที่ 3 เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา พรรคการเมือง คณะรัฐมนตรีและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้นับว่ามีเนื้อหาสาระแห่งการเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน เมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ไม่ว่าจะเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างองค์กร การจัดตั้งองค์กรเพื่อตรวจสอบและหลักประกันในด้านการขยายสิทธิเสรีภาพทั้งของบุคคลทั่วไปและของชุมชน โดยจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาพรรคการเมืองไทยที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในอนาคต

หมวด 1

บททั่วไป

บททั่วไปถือว่าเป็นหมวดแรกของรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมากจะกล่าวถึงภาพรวมของอำนาจอธิปไตย ความเป็นปึกแผ่นของราชอาณาจักร โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีประเด็นสำคัญของบททั่วไปที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญในอดีตกล่าวคือ

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย (มาตรา 3)
2. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา 4)

หมวด 2

พระมหากษัตริย์

สำหรับหมวดที่ 2 นั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา จึงไม่ได้นำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้

หมวด 3

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

คำว่า สิทธิ (Right) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้กฎหมายในที่นี้ ก็คือ รัฐธรรมนูญ เมื่อกล่าวถึงสิทธิในรัฐธรรมนูญ หมายถึง สิทธิในมหาชนซึ่งมีหลักเกณฑ์คลุมถึงสิทธิในทางเอกชนด้วย

เสรีภาพ (Liberty) หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เสรีภาพจึงมีความหมายต่างกับสิทธิ อย่างไรก็ตาม ถ้าเสรีภาพใดมีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง เสรีภาพนั้นก็อาจเป็นสิทธิด้วย จึงมีผู้เรียกรวม ๆ กันว่า สิทธิและเสรีภาพหรือสิทธิในเสรีภาพ

สำหรับสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยมากขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับที่ผ่าน ๆ มา ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ (มาตรา 26)
2. การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุและกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อรื้อถอนเสรีภาพและกระทำมิได้ (มาตรา 39)
3. ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (มาตรา 40)
4. บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 43)
5. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกพรรคการเมือง เห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะ และการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญนี้ มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ (มาตรา 47)
6. บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือของรัฐ (มาตรา 54)
7. บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ (มาตรา 55)
8. สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา 57)
9. บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐก่อนอนุญาตหรือการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบโดยส่วนรวม (มาตรา 59)
10. บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครอง อันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน (มาตรา 60)

หมวด 4

หน้าที่ของชนชาวไทย

เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ราษฎรมี 2 ฐานะ คือ ฐานะที่เป็นผู้ปกครอง และฐานะที่อยู่ภายใต้การปกครอง โดยในฐานะที่ราษฎรเป็นผู้ปกครอง ราษฎรจะเลือกผู้แทนของตนมาปฏิบัติงาน

ในสภาผู้แทนราษฎรแทนตน ส่วนในฐานะที่ราษฎรอยู่ภายใต้การปกครองนั้น รัฐธรรมนูญยอมให้ราษฎรได้ไปซึ่งสิทธิและเสรีภาพบางประการ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดให้ราษฎรมีหน้าที่บางประการด้วย

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีประเด็นสำคัญของหน้าที่ของชนชาวไทยคือ

1. บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากไม่ได้เลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 68)
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชน และต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง (มาตรา 70)

หมวด 5

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมายถึง นโยบายหลักซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางที่รัฐบาลจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามาจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองนั้นหรือรัฐบาลนั้นจะกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือกระทำการให้เป็นการขัดต่อแนวนโยบายแห่งรัฐมิได้

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐจึงเป็นความตั้งใจของผู้ร่างรัฐธรรมนูญในการที่จะวางหลักการในการบริหารราชการแผ่นดินให้กับรัฐบาล และการออกกฎหมายของรัฐสภา

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีประเด็นสำคัญของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ดังต่อไปนี้

1. รัฐต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพุทธศาสนาและศาสนาอื่น รวมไปถึงส่งเสริมความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา (มาตรา 73)
2. รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 75)
3. รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ (มาตรา 78)

4. ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 211 คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจน เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละ 1 ครั้ง (มาตรา 88)

5. ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ในคำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นชอบก่อนพิจารณาประการใช้ (มาตรา 89)

หมวด 6

รัฐสภา

รัฐสภา

คือ องค์การที่มีหน้าที่ตรากฎหมายใช้บังคับภายในรัฐ

โครงสร้างของรัฐสภา

รัฐสภาเป็นองค์การที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติอาจประกอบด้วยสภาเดียวหรือสองสภา

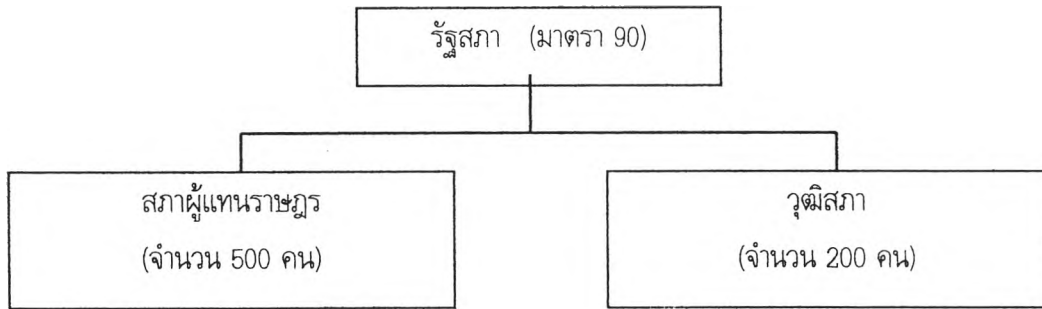
อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

โดยทั่วไปอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรากฎหมาย
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
3. การให้ความเห็นชอบ

รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบด้วย

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. วุฒิสภา

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล การเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรม ตามครรลองระบอบประชาธิปไตย แต่ในอดีตที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น องค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล การเลือกตั้ง ยังขาดความเป็นกลางและไม่มีอิสระอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 จึงได้บัญญัติให้มีองค์กรหนึ่งขึ้นเรียกว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” เพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยได้มีการออกกฎหมายคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด

ต่อมาได้มีการรณรงค์เพื่อให้มีการปฏิรูปทางการเมืองเกิดขึ้น และเป็นเหตุนำไปสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในการนี้ได้คำนึงถึงการเลือกตั้ง ซึ่งนับเป็นเหตุหนึ่งที่จะทำให้การปฏิรูปทางการเมืองสัมฤทธิ์ผล หากการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรม ดังนั้น จึงได้บัญญัติให้มีองค์กรหนึ่งขึ้นเรียกว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” เพื่อทำหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และยุติธรรมเป็นองค์กรที่มีความกลางและมีอิสระอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ที่มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเป็นผู้ที่มิ

สัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า และไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่น ไม่เป็น ส.ส., ส.ว. หรือสมาชิกพรรคการเมือง ฯลฯ มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ว่าด้วยพรรคการเมือง ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ว่าด้วยการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง
2. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายดังระบุในข้อ 1
3. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ดังระบุในข้อ 1
4. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้ง นั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม
5. ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ
6. แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์กรเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย
7. ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ประเทศสวีเดน นับว่าเป็นต้นแบบของการมีสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยประเทศสวีเดนนั้น มีองค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเรียกว่า “ออมบุดส์แมน” (Ombudsman) ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1809 และสถาบันผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภานี้ก็เป็นสถาบันทางการเมืองที่ใช้แพร่หลายทั้งในยุโรปและอเมริกา

สำหรับประเทศไทยนั้น ตามที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 162 ทวิ เรียกชื่อว่า “ผู้ตรวจการรัฐสภา” ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามมติของรัฐสภา มีจำนวนไม่เกิน 5 คน แต่ตามที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรียกชื่อว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา” ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีจำนวนไม่เกิน 3 คน และมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

อำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

1. พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีต่อไปนี้

(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือ ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ

(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน

(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

2. จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ด้วยเหตุที่มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลเกิดขึ้นมาตลอดจากผู้มีอำนาจ มีโอกาสและอิทธิพลที่เหนือกว่า ซึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมในทำนองนี้ได้อุบัติขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก และที่ปรากฏชัดแจ้งที่สุดคือ สงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งมีการสูญเสียทรัพยากรบุคคลเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงบรรดาประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้ร่วมกับองค์การสหประชาชาติเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และในที่สุดก็ได้มีการประกาศเป็น “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ขึ้น โดยที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติได้มีมติรับรอง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 และหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มักจะมีอยู่ในรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญของสหรัฐ รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยก็ได้มีการให้คำรับรองมติดังกล่าวด้วยเช่นกัน และรัฐธรรมนูญของประเทศไทยก็ได้นำหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาบัญญัติไว้เช่นกันแต่ที่ผ่านมายังไม่ได้กำหนดองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับด้านสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรง ดังนั้นในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีการบัญญัติให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับด้านสิทธิมนุษยชนขึ้นโดยตรง เรียกว่า “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีก 10 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1. ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขต่อบุคคล หรือหน่วยงาน หากไม่ดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภา
2. เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อสร้างเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
3. ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
4. ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
5. จัดทำรายงานประจำปี เพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา
6. อำนาจอื่นตามกฎหมายบัญญัติ เช่น อำนาจเรียกเอกสาร หรือหลักฐาน หรือบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ

หมวด 7

คณะรัฐมนตรี

ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 คำว่า “คณะรัฐมนตรี” (นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี) มีชื่อเรียกว่า “คณะกรรมการราษฎร” (ประธานคณะกรรมการราษฎรและกรรมการราษฎร) ในการประชุมพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการใช้คำที่จะมาแทนคำว่า “คณะกรรมการราษฎร” โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่านได้เสนอคำที่จะมาแทนที่ไว้หลายคำ เช่น “คณะเสนาบดี, รัฐมนตรีสภา, คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการราษฎร” ผลการพิจารณาปรากฏว่า ที่ประชุมเห็นชอบให้ใช้คำว่า “คณะรัฐมนตรี” แทนคำว่า “คณะกรรมการราษฎร” โดยให้เรียกชื่อผู้เป็นหัวหน้าว่า “นายกรัฐมนตรี” ส่วนสมาชิกคนอื่นๆ ในคณะรัฐมนตรีให้เรียกว่า “รัฐมนตรี” ซึ่งคำดังกล่าวได้ใช้เรียกมาจนถึงปัจจุบันนี้

ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 มาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประเทศไทยมีคณะรัฐมนตรีมาแล้วจำนวน 53 คณะ ซึ่งจำนวนรัฐมนตรีของแต่ละคณะขึ้นอยู่กับ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่จะกำหนดไว้

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ให้คณะรัฐมนตรีมีจำนวนไม่เกิน 36 คน โดยคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ในการบริหารประเทศ ตามนโยบายที่ให้ไว้ต่อรัฐสภา

หมวด 8

ศาล

แบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

บททั่วไป

ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลยุติธรรม

ศาลปกครอง

ศาลทหาร

ในหมวดนี้ มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของบททั่วไป โดยมีการเพิ่มสิทธิของผู้ต้องหา พยาน ผู้เสียหายในคดีอาญาให้ได้รับความคุ้มครองมากขึ้น ได้แก่

- การพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ (มาตรา 236)
- การจับและคุมขังบุคคลใดจะต้องมีหมายของศาลและต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง เพื่อขออนุมัติในการคุมขังต่อไป (มาตรา 237)
- ห้ามค้นในที่อยู่ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้ โดยไม่ต้องมีคำสั่ง หรือหมายของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา 238)
- ผู้ต้องหาในคดีอาญาในชั้นสอบสวนมีสิทธิขอให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้ (มาตรา 241 วรรคท้าย)
- ผู้ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจจากกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น บุคคลนั้นหรือทายาทมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา 245 วรรคท้าย)
- ผู้เป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจากรัฐ (มาตรา 246)

- กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่นและผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 4 คน (มาตรา 248)
- การโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการ (มาตรา 249 วรรคท้าย)

ในส่วนของศาลยุติธรรมมีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน ได้แก่

- เพิ่มแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวน 9 คน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ เรียก "ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" (มาตรา 272)
- ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน และลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม (มาตรา 273 วรรคสอง)
- เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมโดยให้บุคคลภายนอกที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาเข้าไปเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ร่วมกับประธานศาลฎีกาและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล 12 คน (มาตรา 274)
- ให้หน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระ (มาตรา 275)

นอกจากนี้ ยังมี การเปลี่ยนแปลงในส่วนของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองให้เป็นองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนศาลทหารไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ศาลรัฐธรรมนูญ

เดิมเรียกว่า "คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ" ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เรียกว่า "ศาลรัฐธรรมนูญ" โดยการเปลี่ยนรูปแบบจาก "คณะกรรมการ" มาเป็น "ศาลทางการเมือง" ให้มีอำนาจหน้าที่กว้างขวางและเด็ดขาดมากกว่าเดิม เพื่อให้เป็นองค์กรควบคุมตรวจสอบการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรทั้งหลายตามรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 14 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา ต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้มิใช่สัญชาติไทย โดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ เคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่าหรือ ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 (4)-(7)

ที่มาของศาลรัฐธรรมนูญ มาจากการคัดเลือกของ “คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” มีวาระดำรงตำแหน่ง 9 ปี จะดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งโดยมติของ วุฒิสภา

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

1. วินิจฉัยประเด็นข้อขัดแย้งระหว่างรัฐธรรมนูญกับกฎหมายอื่น
 2. วินิจฉัยปัญหาเรื่องขอบเขตอำนาจขององค์กรทางการเมืองต่าง ๆ
 3. วินิจฉัยเรื่องการขาดคุณสมบัติ หรือ มีลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี
 4. วินิจฉัยเกี่ยวกับมติ หรือข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ขัดหรือแย้งกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ฯลฯ

ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

ศาลปกครอง

ความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทยได้มีมาเป็นเวลานานแล้ว โดยได้มีการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ต่อมาได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 อีกครั้ง แต่ศาลปกครองก็ยังมีได้มีการจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ เพราะมีปัญหาว่าจะให้ศาลปกครองเป็นอิสระแยกต่างหากจากศาลอื่นหรือเป็นส่วนหนึ่งของศาลยุติธรรม

จนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้ศาลปกครองเป็นองค์กรอิสระไม่สังกัดหน่วยงานใดของรัฐ แยกต่างหากจากศาลอื่น โดยมีหน่วยราชการเป็นอิสระขึ้นตรงต่อประธานศาลปกครองสูงสุด

ศาลปกครอง ประกอบด้วย ศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และอาจมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชนหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของหน่วยงานดังกล่าว ซึ่งต้องปฏิบัติหรือรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ในศาลปกครองจะมีคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองที่คัดเลือกกันเอง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา 2 คน และจากคณะรัฐมนตรี 1 คน มีอำนาจหน้าที่พิจารณาแต่งตั้งและถอดถอนตุลาการในศาลปกครอง ให้ความเห็นชอบในการเลื่อนตำแหน่งเลื่อนเงินเดือนและลงโทษตุลาการในศาลปกครอง

หมวด 9

การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งใช้หลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางไปจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของการบริหารราชการส่วนกลาง เพียงแต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลเท่านั้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็น 6 รูปแบบ และแบ่งได้เป็น 2 ระบบด้วยกัน กล่าวคือ

1. การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามระบบทั่วไปในปัจจุบันมีอยู่สี่รูปแบบคือ
 - ก. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - ข. องค์การบริหารส่วนตำบล
 - ค. เทศบาล
 - ง. สุขาภิบาล

2. การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามระบบพิเศษมีอยู่สองรูปแบบคือ
 - ก. กรุงเทพมหานคร
 - ข. เมืองพัทยา

หมวด 10

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

นับเป็นหมวดที่มีความสำคัญและน่าสนใจในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงใช้ตำแหน่งหน้าที่ไปในทางที่มีชอบ ป้องกันการทุจริตและให้ถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้ โดยมีมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ดังนี้

- การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- การถอดถอนจากตำแหน่ง
- การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้บัญญัติให้เฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรีต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ยังไม่รัดกุมและตรวจสอบได้จริง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งของตนเอง ของคู่สมรส และบุตรที่ไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ถึง 3 ครั้งด้วยกันคือ

1. ภายใน 30 วัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
2. ภายใน 30 วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
3. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้ว 1 ปี

หากผู้ดำรงตำแหน่งและข้าราชการระดับสูงที่ยื่นบัญชีไว้แล้วตายภายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ให้ยื่นพร้อมสำเนาพิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแสดงรายการเสียภาษีเงินได้ประจำปีที่ผ่านมาด้วย นอกจากนี้ยังต้องเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้สาธารณชนทราบด้วย

เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาย หรือพ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินแล้วประกาศผลการตรวจสอบในราชกิจจานุเบกษา หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะรายงานให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นตกเป็นของแผ่นดินและมีบทลงโทษหากมีการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ หรือยื่นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นหรือนับแต่วันที่ตรวจพบและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง หลังจากนั้นให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

เป็นองค์กรทางการเมืองที่จัดตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการประจำ มีความเป็นอิสระ โดยกำหนดรูปแบบและอำนาจหน้าที่ต่างไปจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งคำแนะนำของวุฒิสภา โดยต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์มีคุณสมบัติคือ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี เคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่าหรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256 (4)-(7)

ที่มาของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมาจากการคัดเลือกของ "คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ" มาจากการเสนอชื่อของฝ่ายบริหาร มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี จะดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวและอาจถูกถอดถอนจากตำแหน่งโดยมติของวุฒิสภา

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

1. ใ้ส่วนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนเสนอต่อวุฒิสภา และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. ใ้ส่วนการร่ำรวยผิดปกติหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการประจำ
3. ตรวจสอบและประกาศการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
4. ตรวจสอบความถูกต้องและการมีอยู่จริงรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การถอดถอนจากตำแหน่ง

การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูง แบ่งเป็น 2 กรณีคือ

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลดังต่อไปนี้

1. นายกรัฐมนตรี
2. รัฐมนตรี
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. สมาชิกวุฒิสภา
5. ประธานศาลฎีกา
6. ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
7. ประธานศาลปกครองสูงสุด
8. อัยการสูงสุด

9. กรรมการการเลือกตั้ง
10. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
11. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
12. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
13. ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ซึ่งมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติส่อไปในการทุจริตต่อหน้าที่ ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อหน้าที่ในการยุติธรรม ฯลฯ และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาให้ชัดเจน

2. สมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนสมาชิกวุฒิสภา

ทั้ง 2 กรณีดังกล่าวเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับเรื่องจะส่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไต่สวนแล้วทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลหรือไม่ พร้อมระบุเหตุผล

- ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาอันตกไป
- ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้ผู้ถูกกล่าวหางดปฏิบัติหน้าที่แล้วให้ประธานกรรมการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาและส่งให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการพิจารณาของวุฒิสภา ถ้าวุฒิสภาลงมติไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง หรือออกจากราชการนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลา 5 ปี มตินี้ให้เป็นที่สิ้นสุด แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น

การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมาย

อาญาหรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้ไต่สวนและสรุปสำนวนพร้อมทำความเห็นเกี่ยวกับข้อกล่าวหา

- ถ้าเห็นข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้ข้อกล่าวหาตกไป
- ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลให้ผู้ถูกกล่าวหางดปฏิบัติหน้าที่ แล้วให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาและสั่งให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการพิจารณาคดีให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา โดยมีอำนาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบายคำ ขังขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ นอกจากนี้ ยังมีให้นำเรื่องความคืบหน้าของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาใช้กับการพิจารณาคดีด้วยโดยให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ มีอำนาจพิจารณาคดีและคุมขังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุมได้ การพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ถือเสียงข้างมาก คำสั่งและคำพิพากษาให้เปิดเผยและเป็นที่สุด

หมวด 11

การตรวจเงินแผ่นดิน

การตรวจเงินแผ่นดินในปัจจุบันมีสาระสำคัญ ดังนี้

ฐานะ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีฐานะเป็นกรมอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และมีผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ข้าราชการพลเรือนสามัญ ระดับ 11 ซึ่งการแต่งตั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากสภา) เป็นหัวหน้าส่วนราชการ

หน้าที่ความรับผิดชอบ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

(1) ตรวจสอบรายงานการเงินของแผ่นดินและบัญชีทุนสำรองเงินตราและแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมายและตามความเป็นจริงหรือไม่

(2) ตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ของหน่วยรับตรวจและแสดงความเห็นว่าเป็นตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่

(3) ตรวจสอบการรับจ่าย การเก็บรักษา และการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินอื่นหรือที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจและแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือมติคณะรัฐมนตรีหรือไม่ และแสดงความเห็นตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปสำหรับหน่วยรับตรวจที่เป็นรัฐวิสาหกิจ

(4) ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจและแสดงความเห็นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์เป็นไปโดยประหยัด ได้ผลตามเป้าหมายและมีผลคุ้มค่าหรือไม่

การตรวจเงินแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กล่าวไว้ คือ

1. มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่ตรวจเงินแผ่นดิน
2. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีก 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การคลัง และด้านอื่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
3. พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำของวุฒิสภา
4. การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลดังกล่าวต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

หมวด 12

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไม่ว่าโดยการแก้ไขร้อยคำหรือข้อความเดิมที่มีอยู่ หรือโดยการเพิ่มเติมข้อความใหม่เข้าไป การที่ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญได้นั้นนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะรัฐธรรมนูญก็เหมือนกับกฎหมายอื่นโดยทั่วไปที่อาจล้าสมัย หรืออาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในเวลาต่อมา เมื่อมีการยอมให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญได้แล้ว หนทางที่จะควบคุมมิให้มีการแก้ไขพร่ำเพรื่อ จนรัฐธรรมนูญคลายความสำคัญในฐานะกฎหมายสูงสุดของประเทศก็คือ การทำให้รัฐธรรมนูญนั้นแก้ไขได้ยาก ซึ่งจะต้องทำโดยอาศัยกระบวนการพิเศษ และใช้

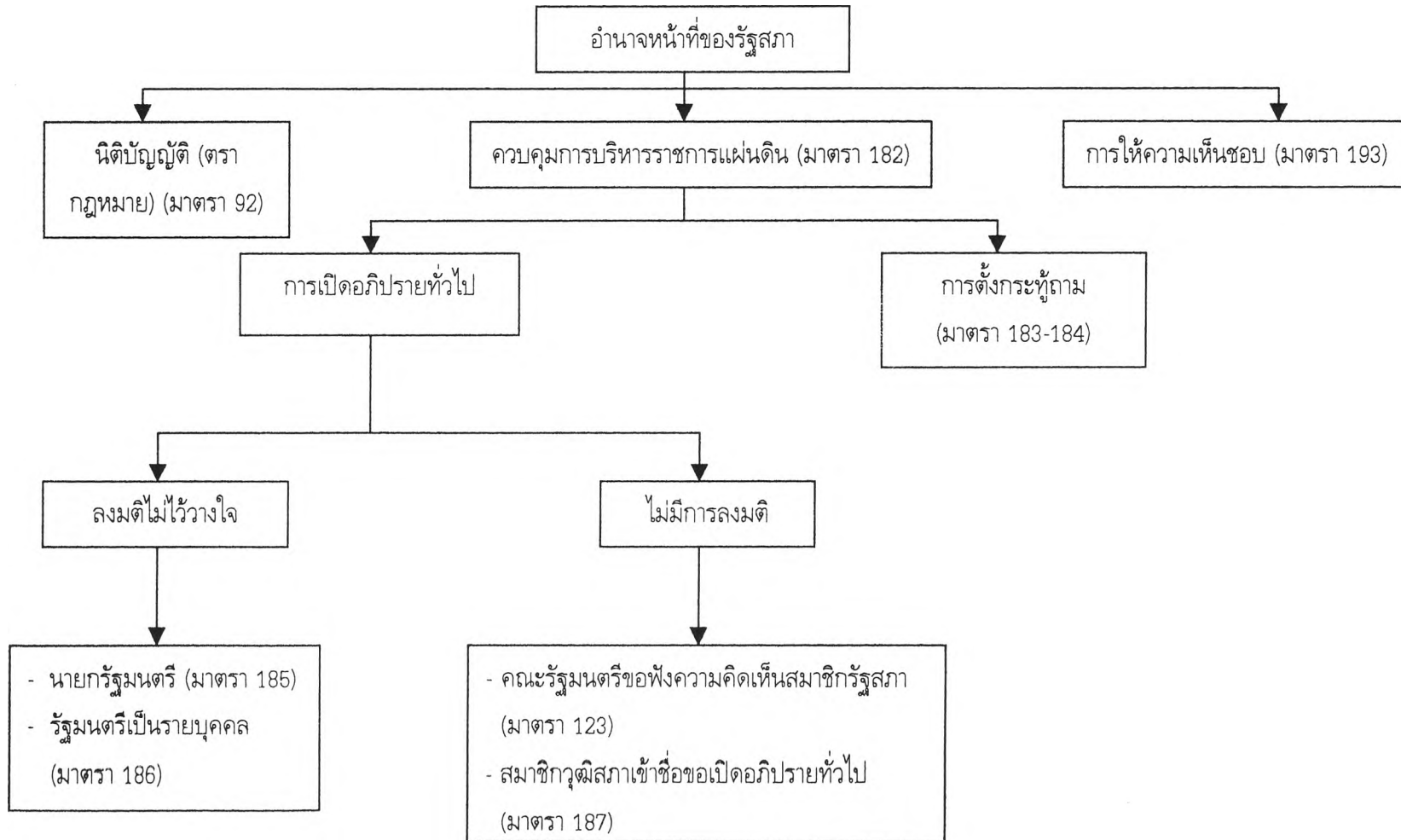
กฎหมายลำดับเดียวกัน คือ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญที่มีอยู่นั้น มิใช่
ออกเป็นกฎหมายธรรมดาแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม

สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ในทำนองเดียวกัน
กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แต่มีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ 2 ประการ คือ

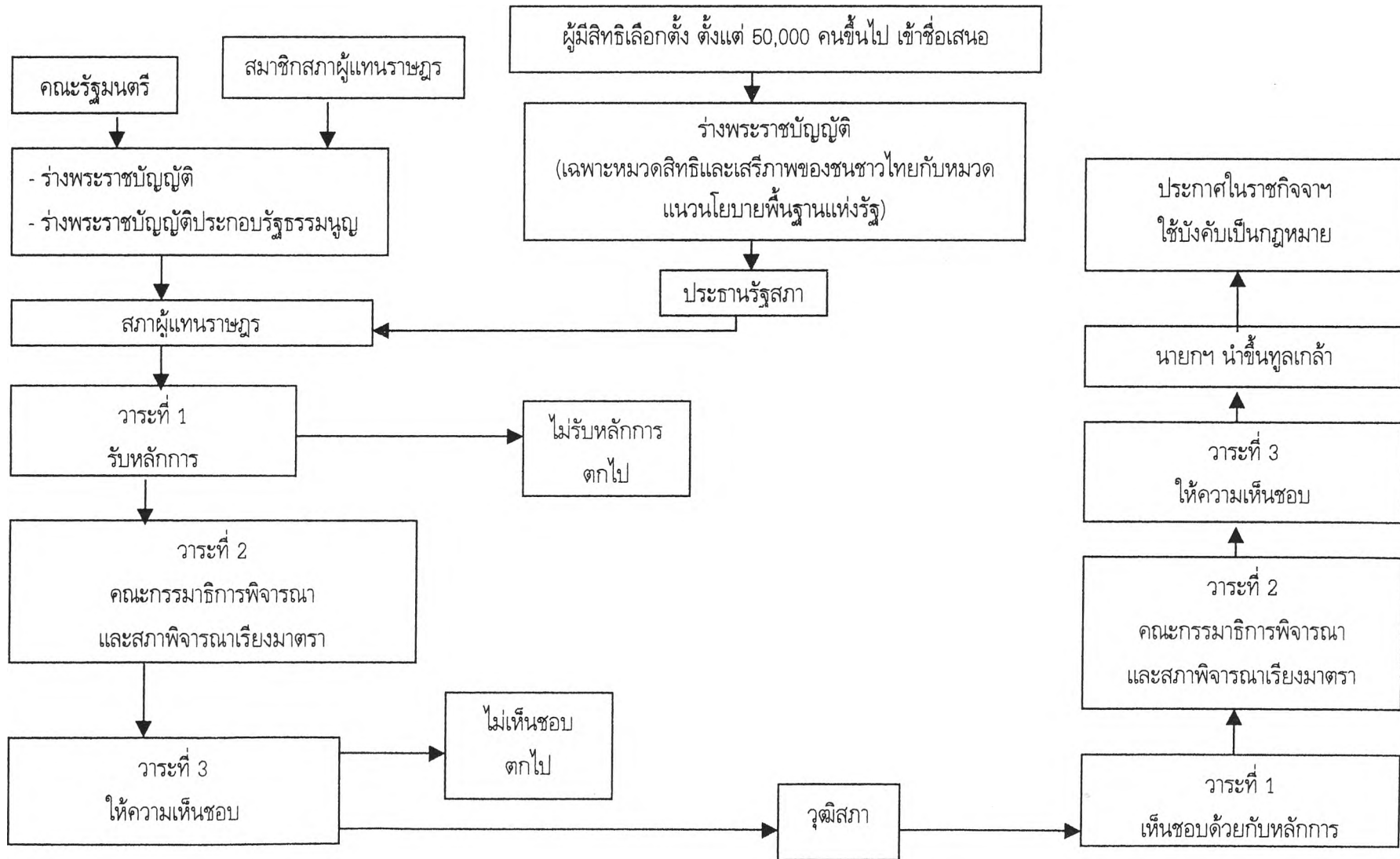
1. การเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก
 - (ก) คณะรัฐมนตรี
 - (ข) ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่า 1/5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
แต่รัฐธรรมนูญ ปี 34 บัญญัติไว้ไม่น้อยกว่า 1/3
 - (ค) ส.ว. และ ส.ส. จำนวนไม่น้อยกว่า 1/5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสอง
สภา แต่รัฐธรรมนูญ ปี 34 บัญญัติไว้ไม่น้อยกว่า 1/3
2. รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติห้ามเสนอญัตติที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ ส่วนรัฐธรรมนูญ ปี
34 ไม่ได้บัญญัติห้ามในเรื่องนี้ไว้

ภาคผนวก ง.

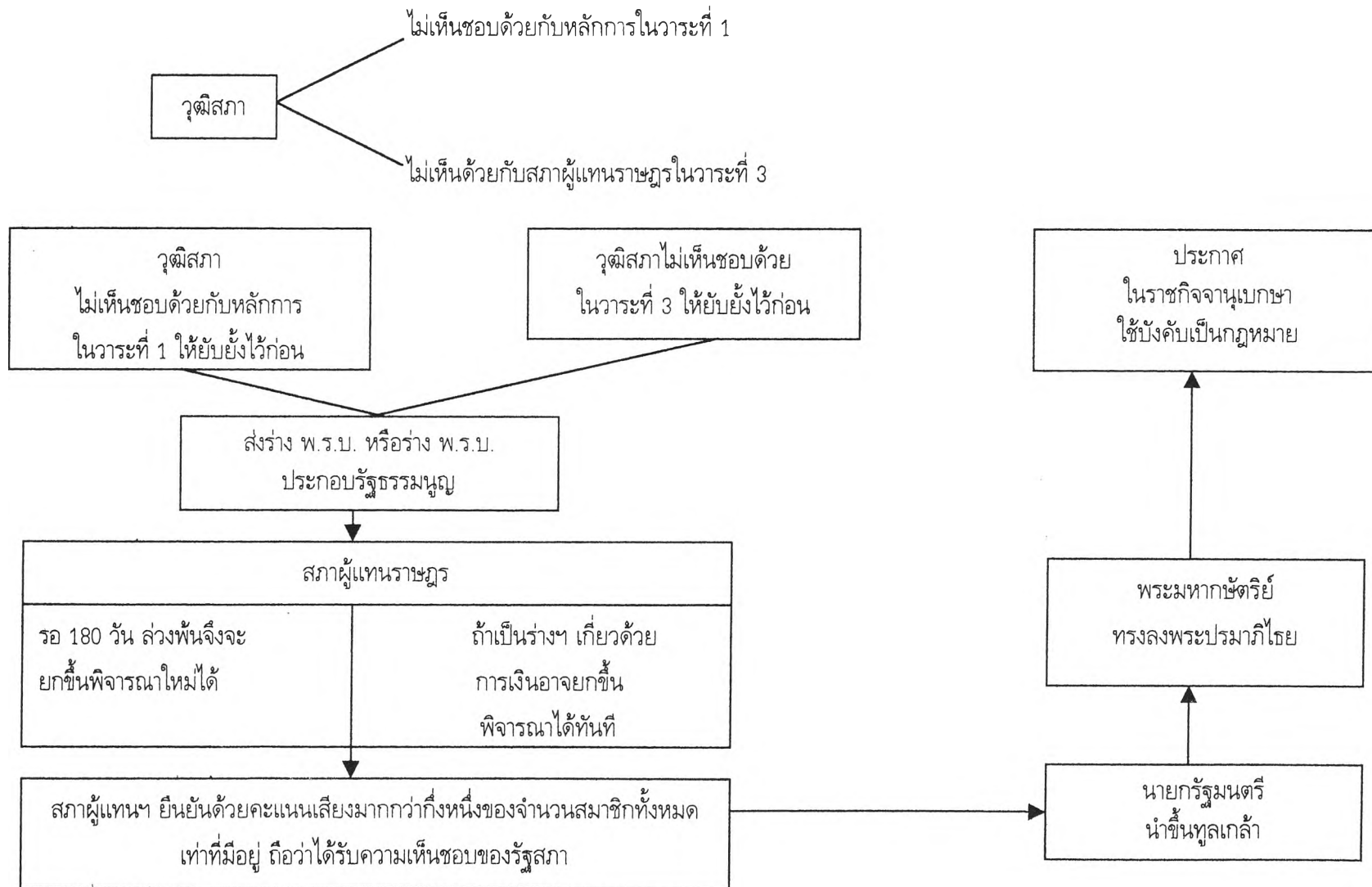
แผนภูมิที่ 1 อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

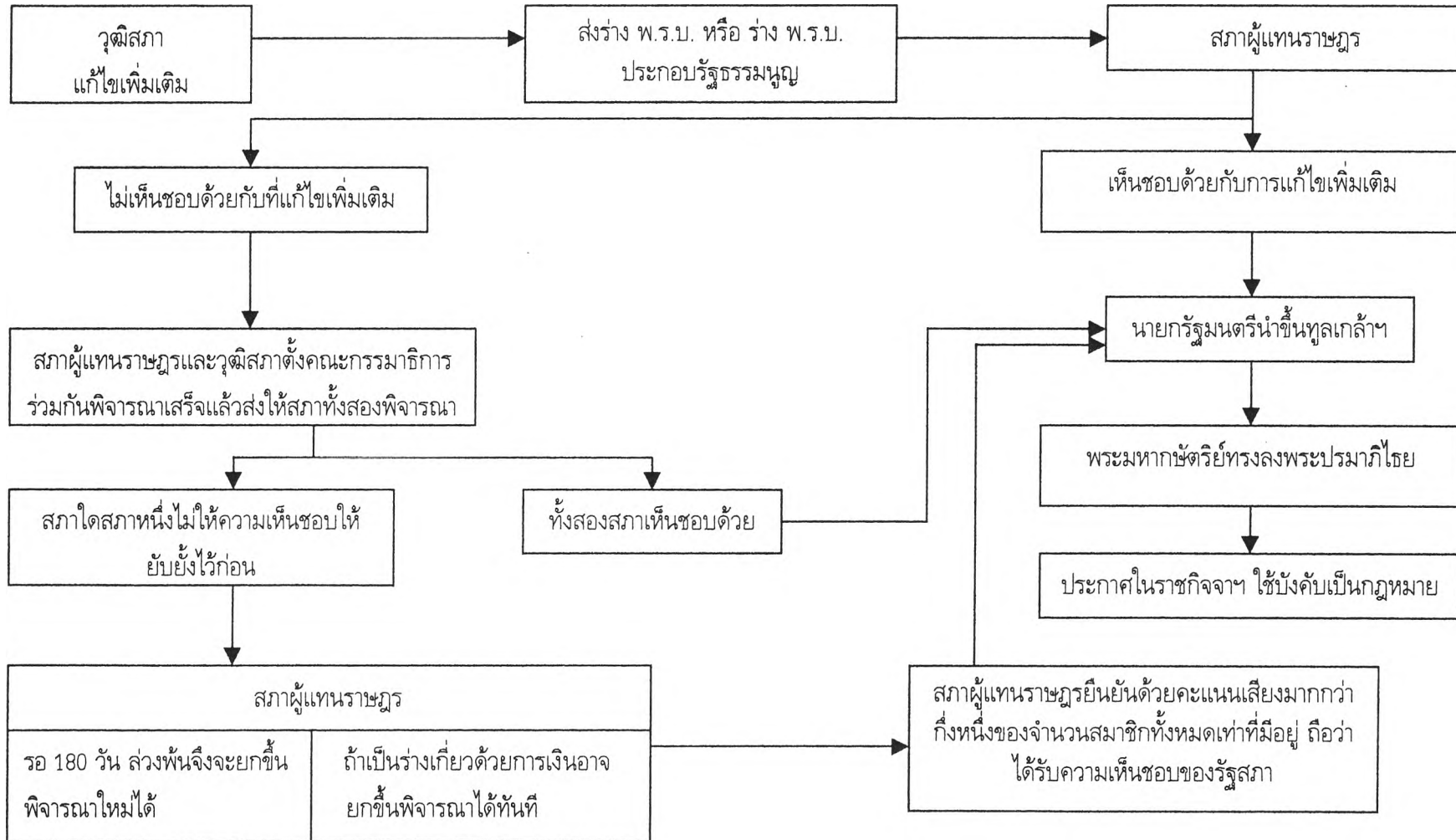
แผนภูมิที่ 2 กระบวนการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

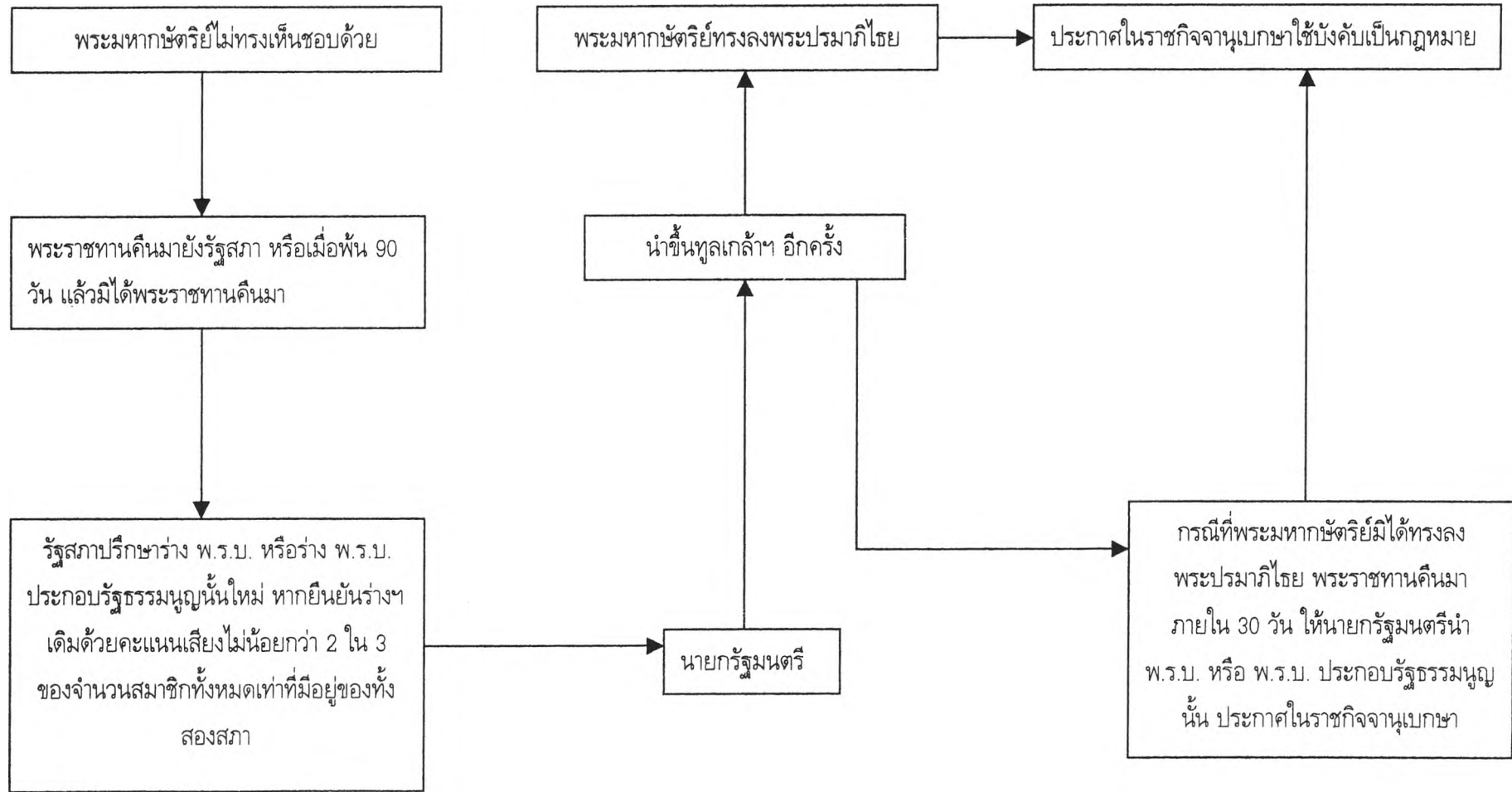
แผนภูมิที่ 3 กรณีวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

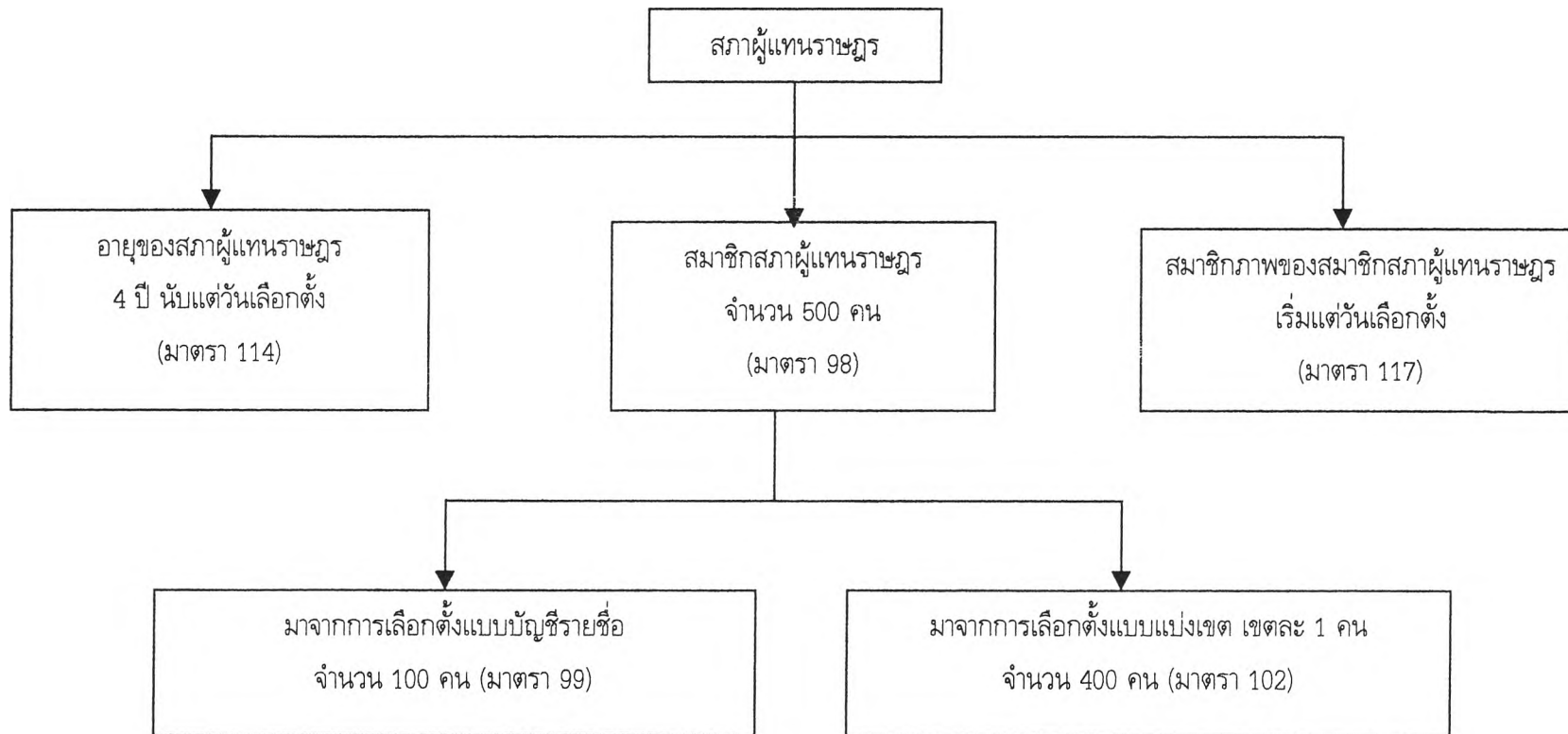
แผนภูมิที่ 4 กรณีวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องของการตราพระราชบัญญัติ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

แผนภูมิที่ 5 กรณีพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบกับการตราพระราชบัญญัติ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

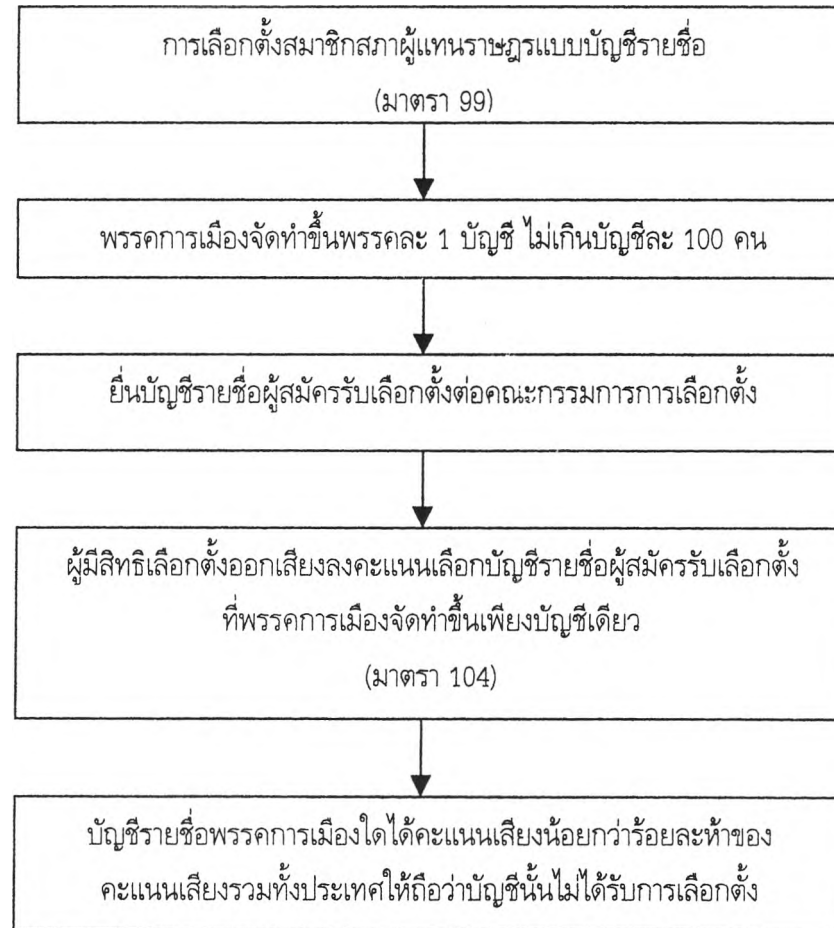
แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างและที่มาของสภาผู้แทนราษฎร

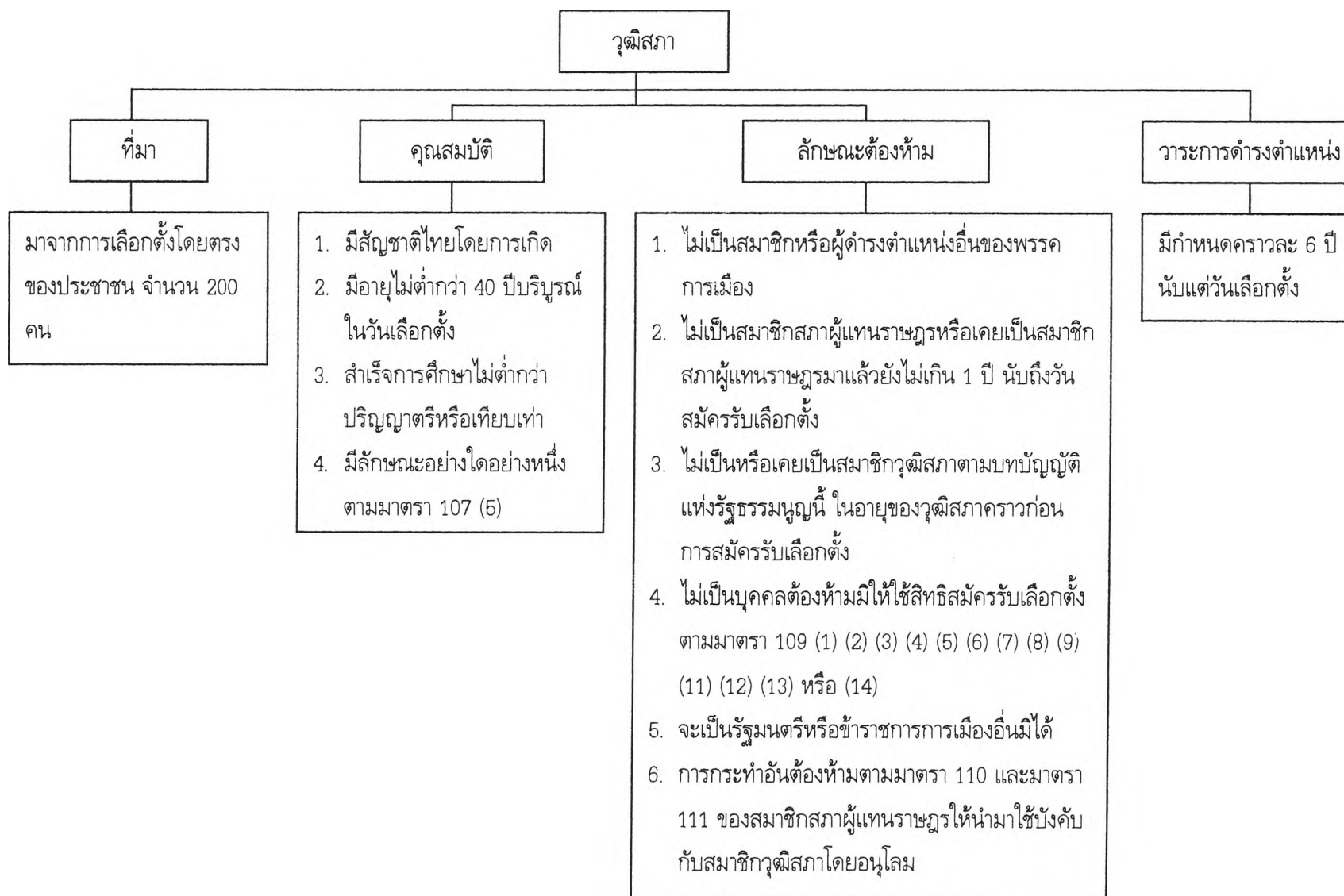
แผนภูมิที่ 7 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 คน

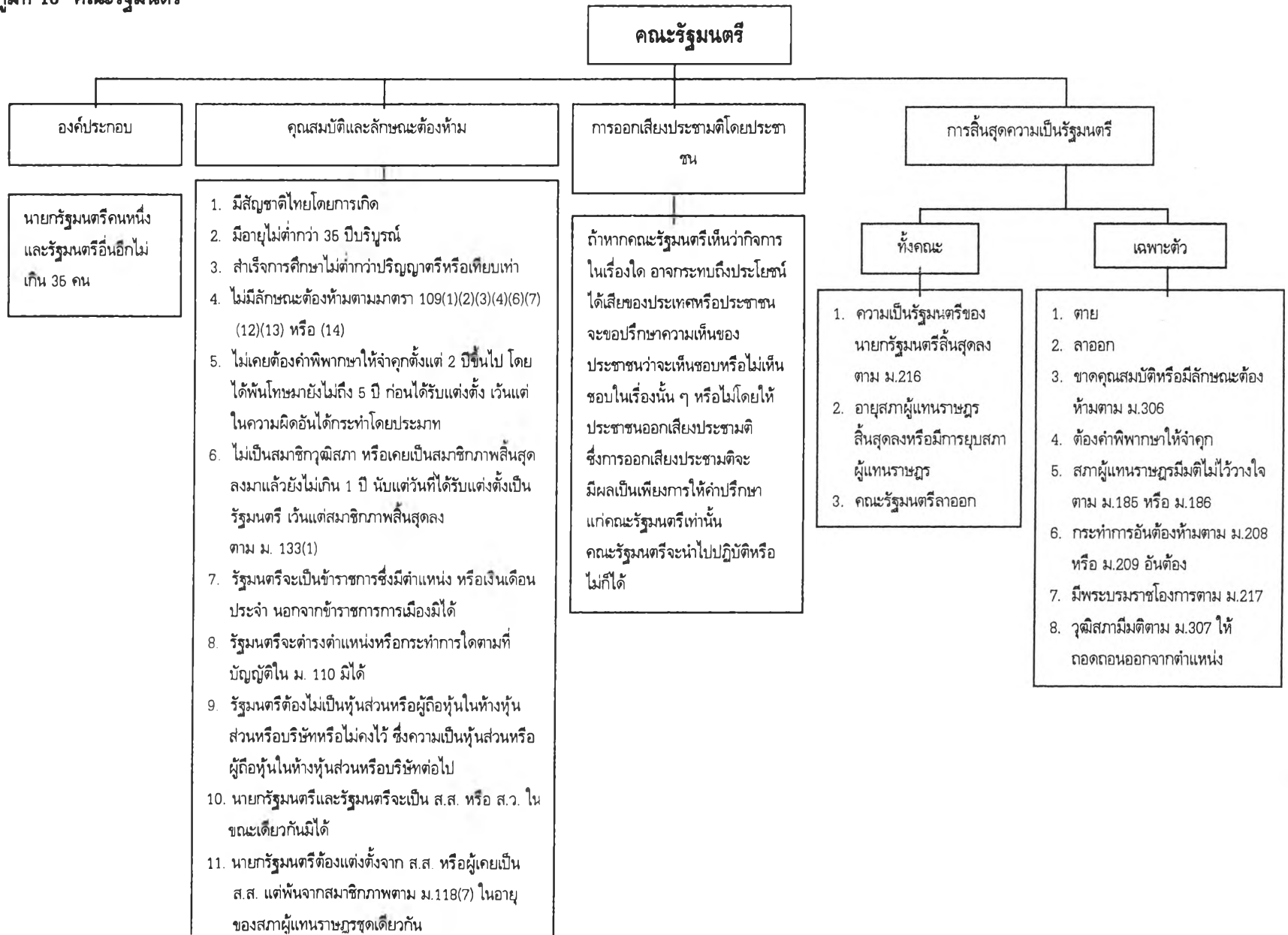
แผนภูมิที่ 8 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

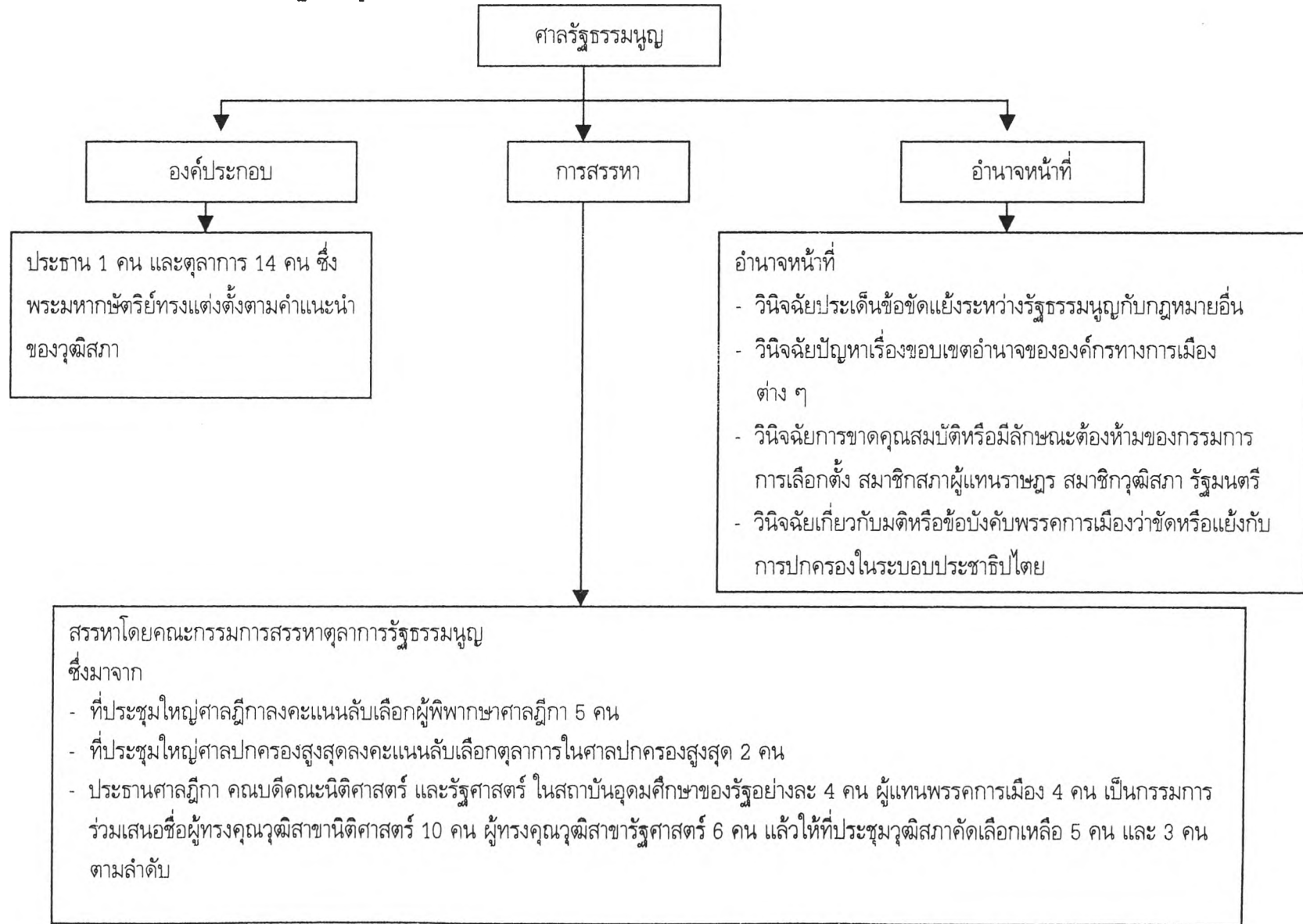
แผนภูมิที่ 9 โครงสร้างและที่มาของวุฒิสภา

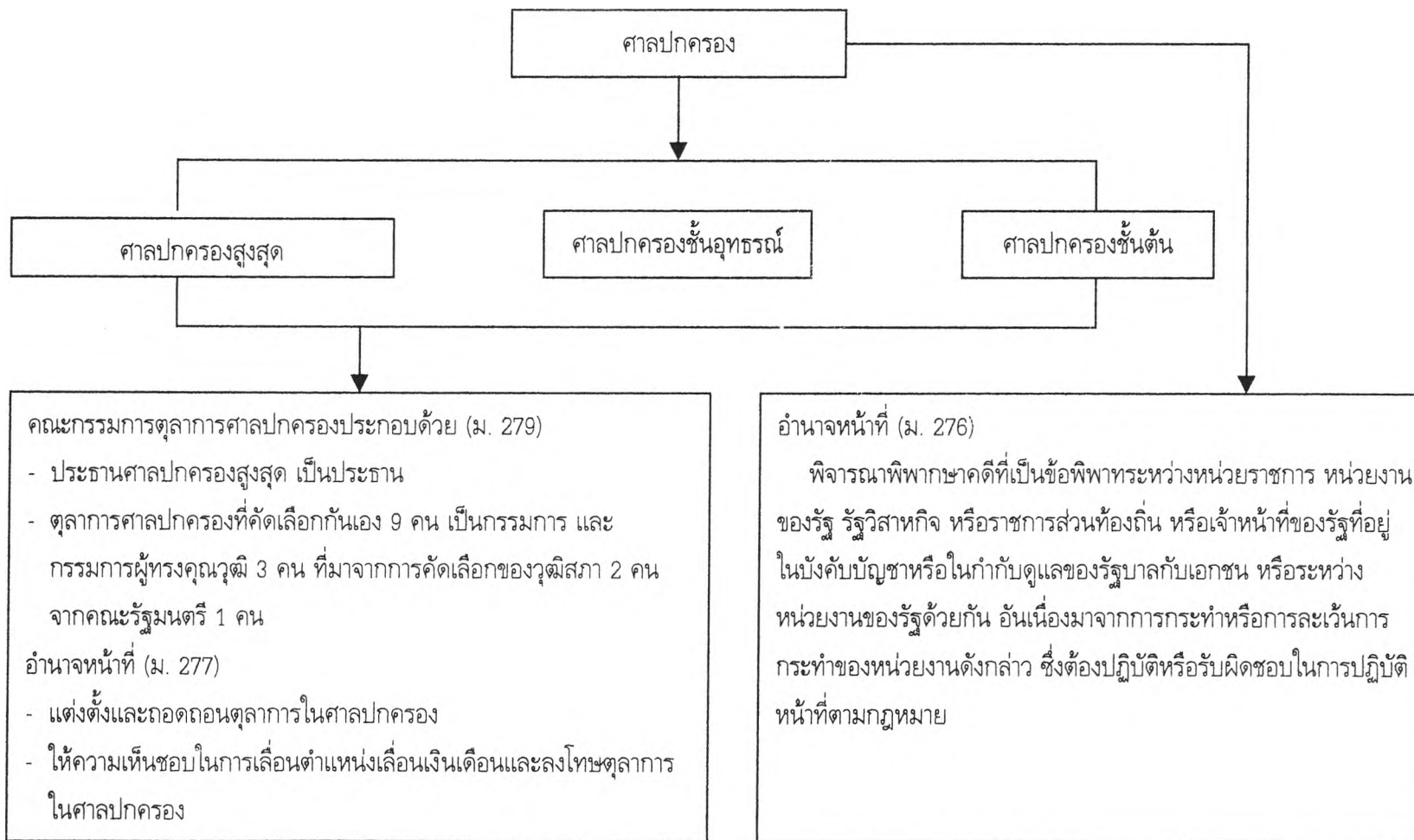
แผนภูมิที่ 10 คณะรัฐมนตรี

แผนภูมิที่ 11 โครงสร้างและที่มาของศาลรัฐธรรมนูญ

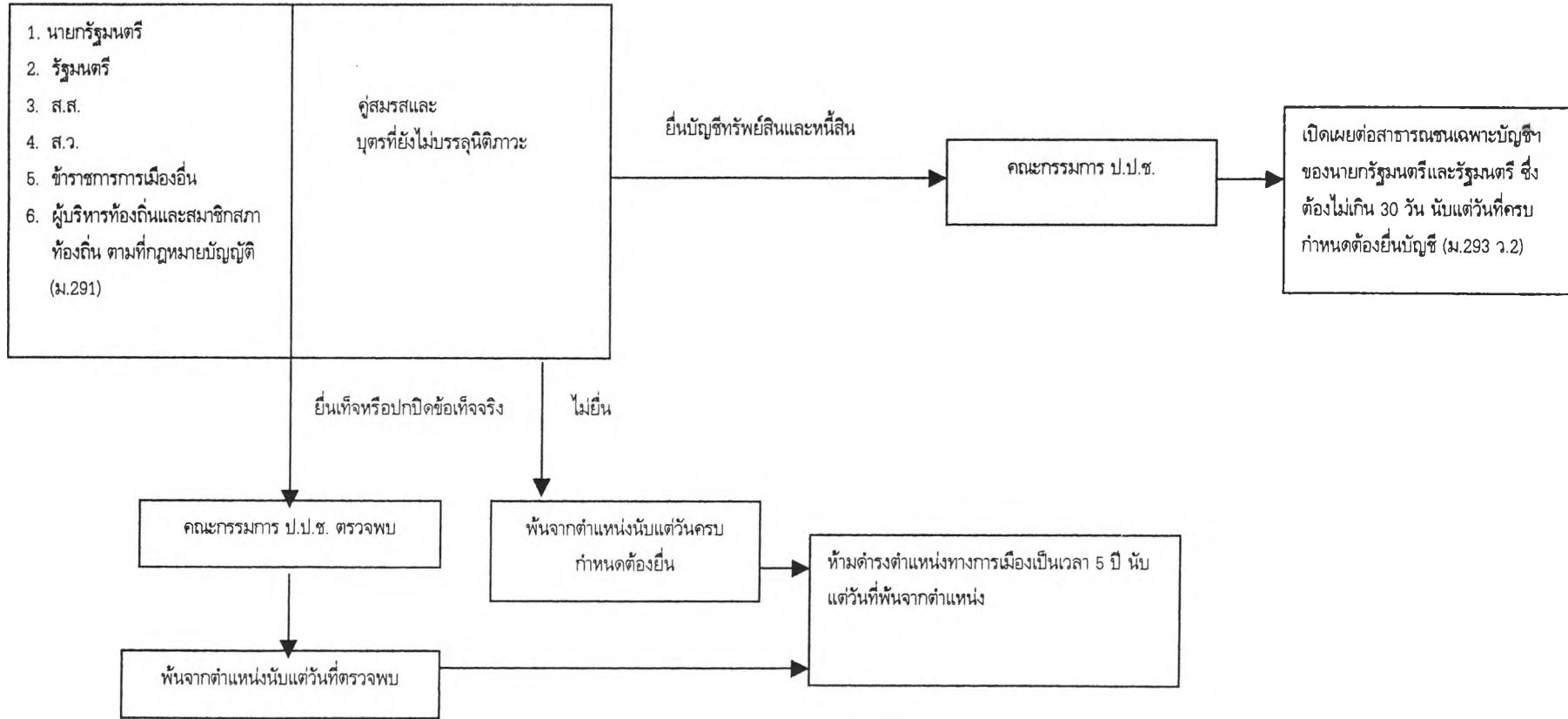
แผนภูมิที่ 12 โครงสร้างและที่มาของศาลปกครอง

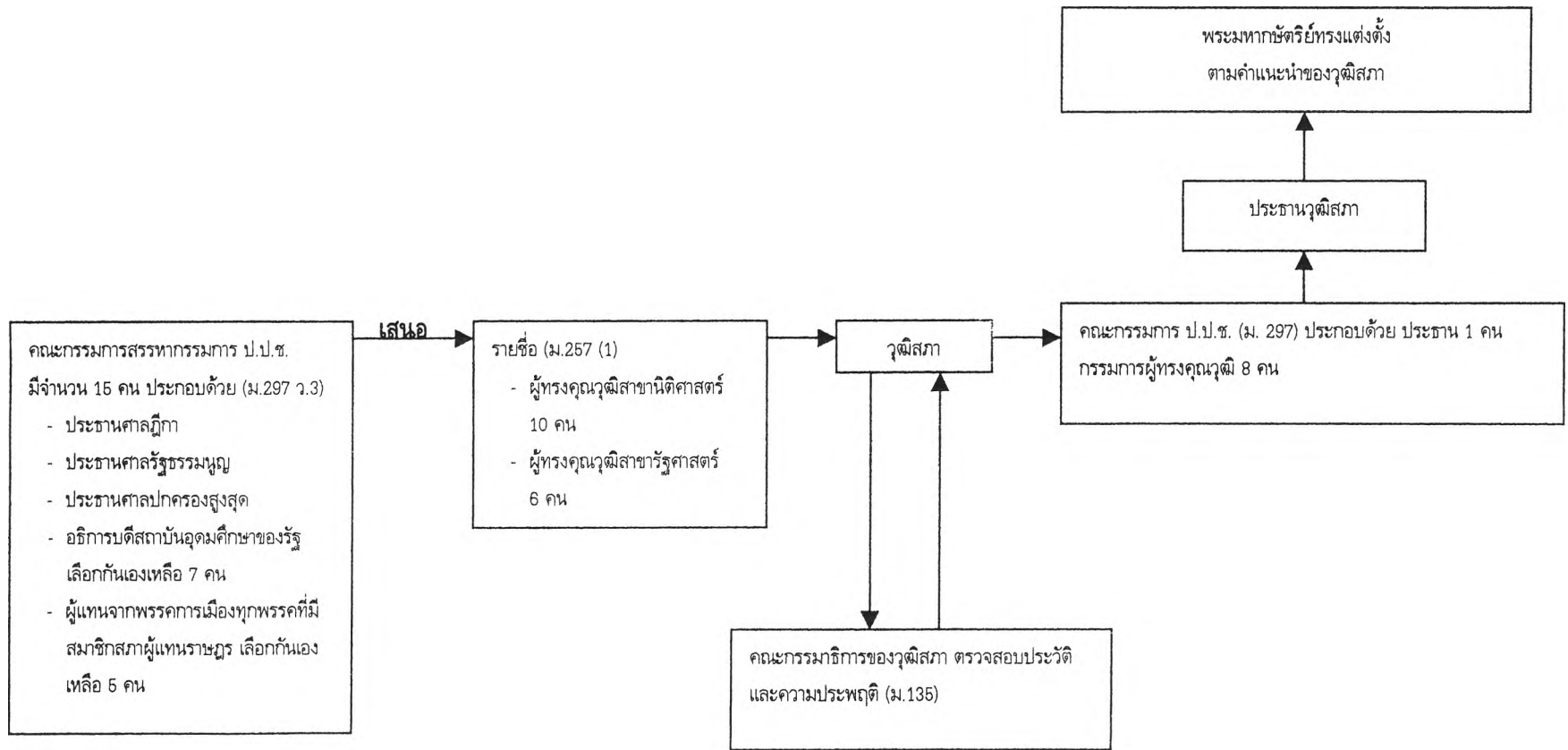
แผนภูมิที่ 13 แผนภูมิการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

แผนภูมิที่ 14 การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

แผนภูมิที่ 15 การแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

แผนภูมิที่ 16 การถอดถอนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

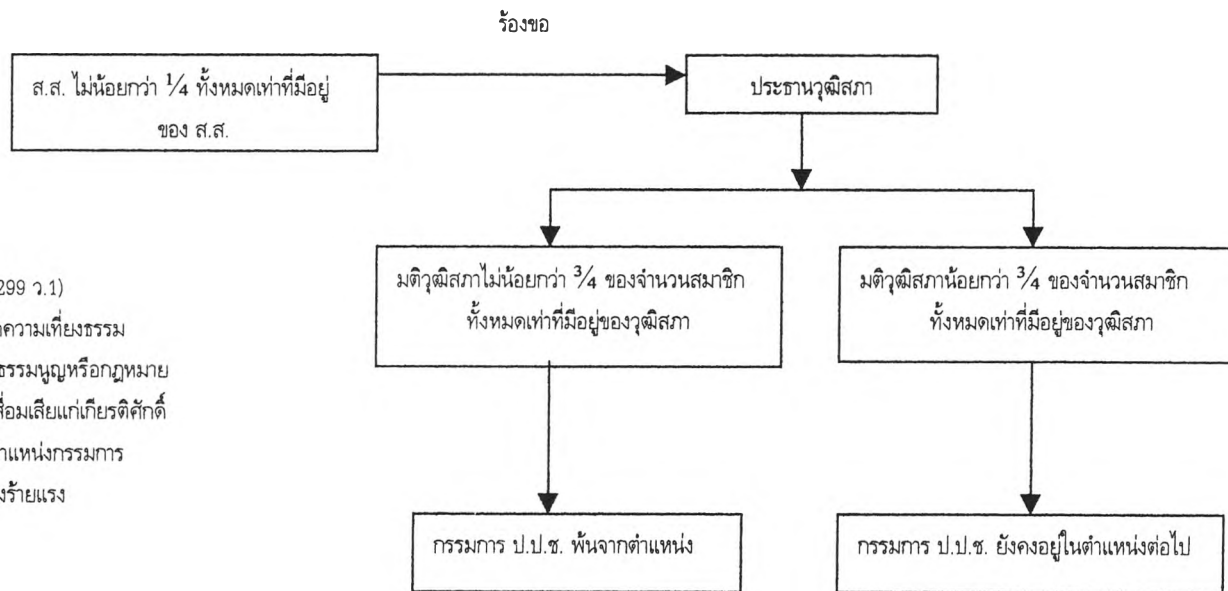
มี 2 กรณี

1. ถอดถอนโดยวุฒิสภา
2. ถอดถอนโดยศาลฎีกา

แผนกคดีอาญาของ

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การถอดถอนโดยวุฒิสภา (ม.299)

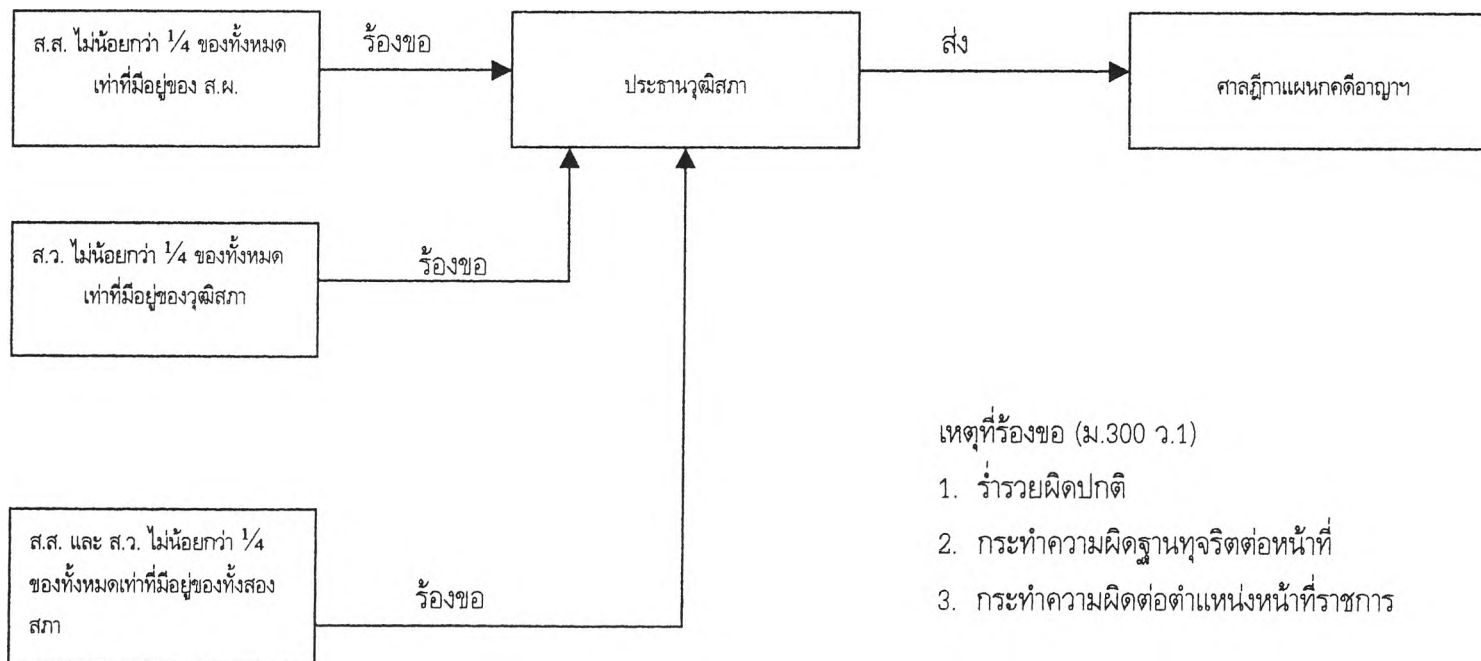

เหตุที่ร้องขอ (ม.299 วรรค 1)

1. กระทำการขาดความเที่ยงธรรม
2. จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย
3. มีพฤติการณ์เสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์
ของการดำรงตำแหน่งกรรมการ
ป้องกันฯ อย่างร้ายแรง

แผนภูมิที่ 17 การถอดถอนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

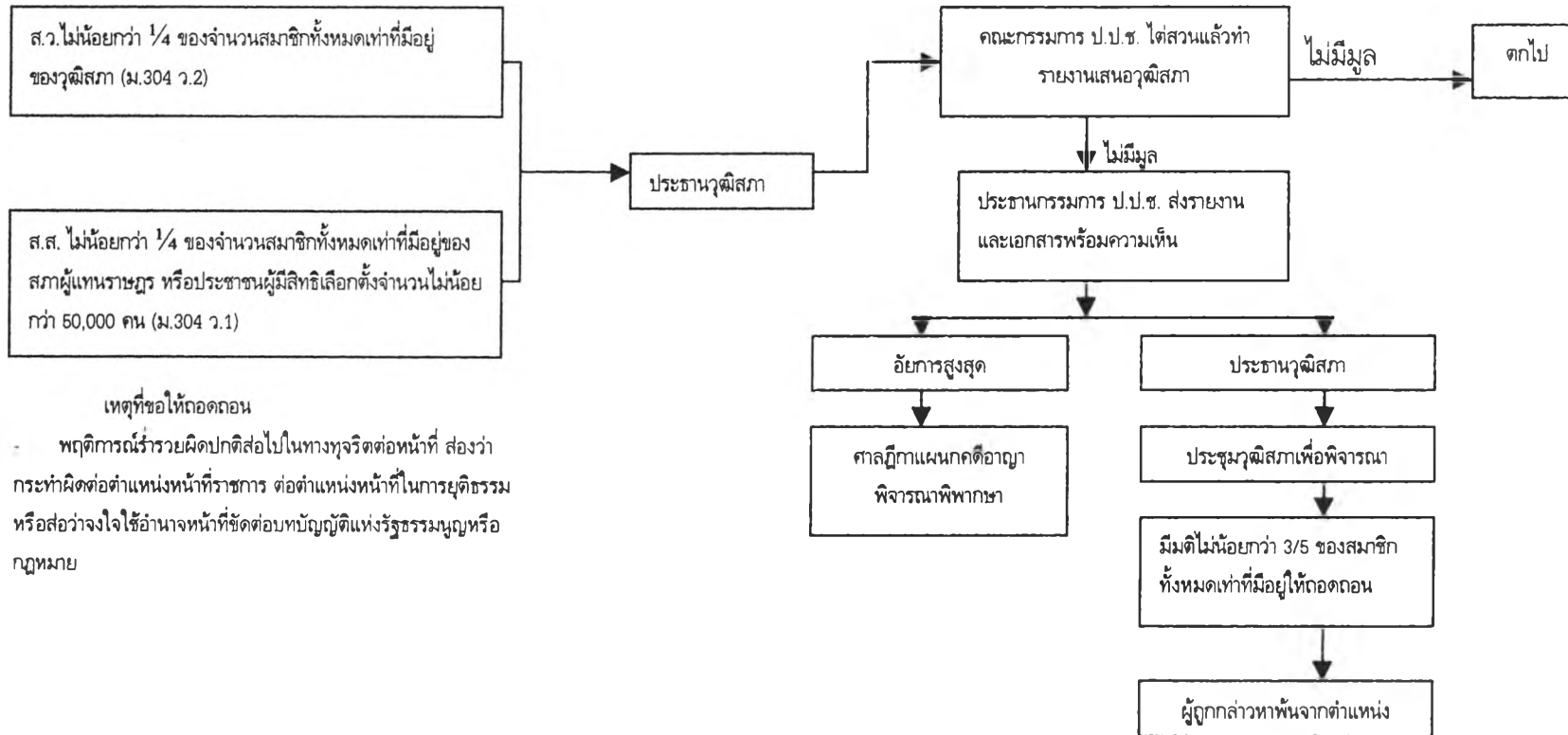
การถอดถอนโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ม.300)

เหตุที่ร้องขอ (ม.300 ว.1)

1. ร่ำรวยผิดปกติ
2. กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่
3. กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

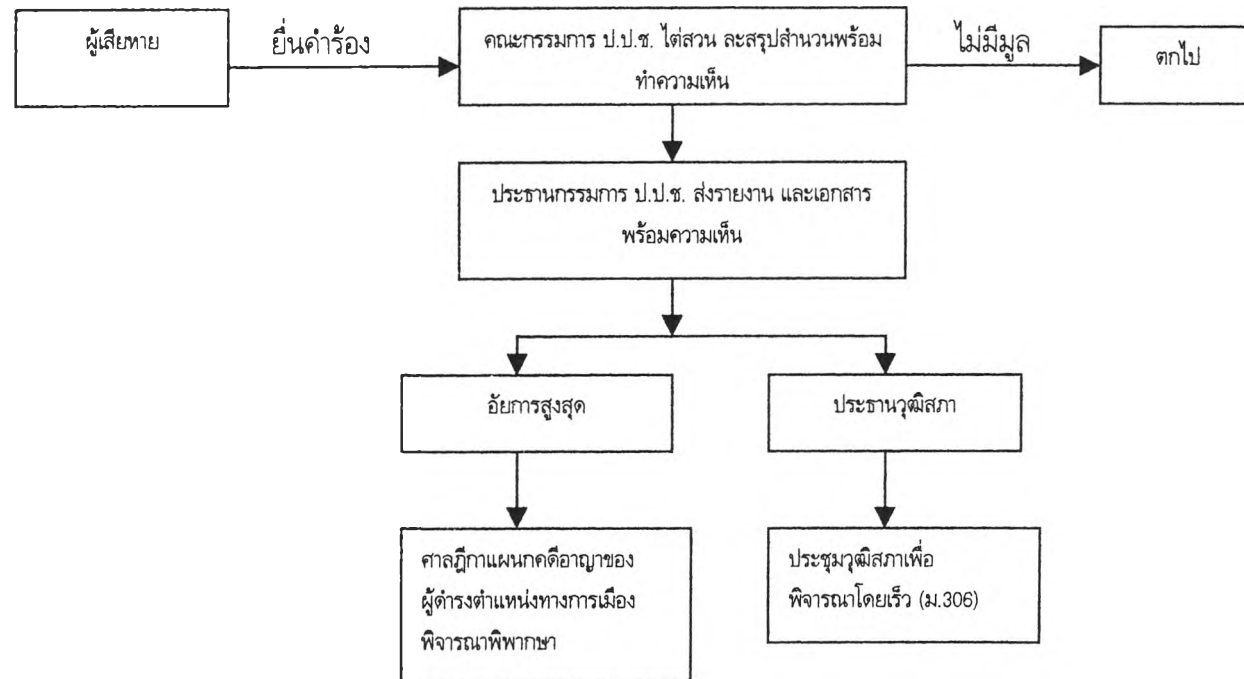
แผนภูมิที่ 18 การถอดถอนจากตำแหน่ง

เหตุที่ขอให้ถอดถอน

พฤติการณ์ร้ายชัดปกปิดส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ สองว่า
กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ
กฎหมาย

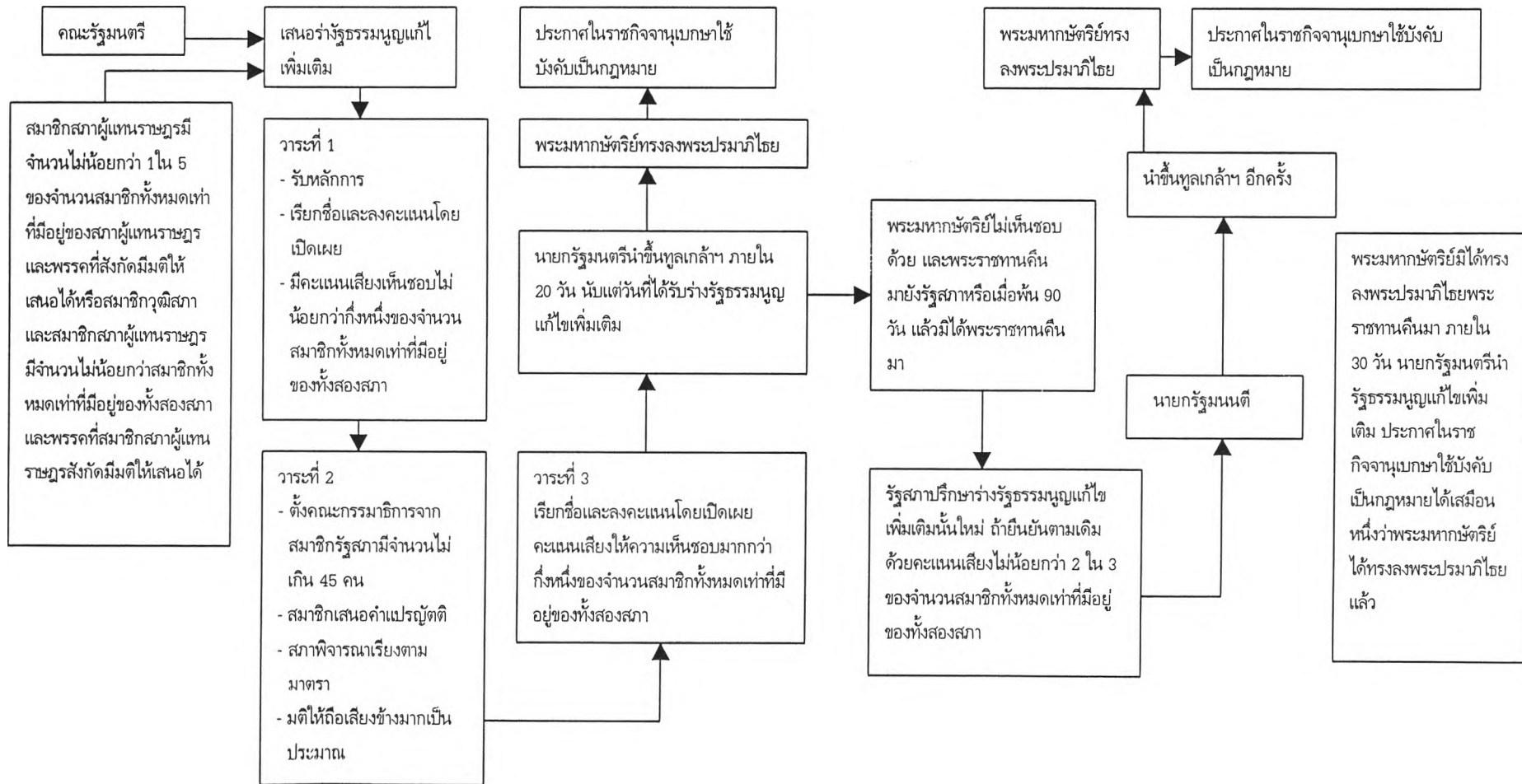
แผนภูมิที่ 19 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เหตุที่กล่าวหา (ม.308)

1. ร่ำรวยผิดปกติ
2. กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา
3. กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
4. ทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

แผนภูมิที่ 20 ขั้นตอนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (การประชุมกันของรัฐสภา)

ภาคผนวก จ.

ตารางที่ 1 หลักการในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

หลักการในการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่		
1. การแก้ไขปัญหสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน	2. การแก้ไขปัญหสิทธิ เสรีภาพยังไม่มีผลบังคับได้จริง	3. การแก้ไขปัญหจำกัดสิทธิ เสรีภาพ โดยกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่กว้างเกินควร จนกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพ
<p><u>หลักการที่ 1</u>: เพิ่มสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ให้ครบถ้วน โดยเฉพาะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมและร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น - เพิ่มสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบคำให้การของตน - รับรองสิทธิของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่จะขอถ่ายสำเนาการสอบสวนเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว หรือเมื่อพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องด้วย - เพิ่มสิทธิเด็กที่จะได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติอันไม่ชอบธรรม 	<p><u>หลักการที่ 3</u> : คู่คุ้มครองให้สิทธิเสรีภาพ มีผลบังคับได้จริง</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองมีผลผูกพันโดยตรงต่อรัฐสภาคณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรตลอดจนถึงบุคลากรอื่นของรัฐ - กำหนดให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพสามารถดำเนินคดีในศาลที่มีเขตอำนาจและศาลรัฐธรรมนูญได้ - กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้บุคคลหรือพรรคการเมืองที่ใช้สิทธิเสรีภาพเป็นนปฏิกษต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญยุติกระทำได้กล่าวได้ 	<p><u>หลักการที่ 4</u> : กำหนดให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยกฎหมายหรือโดยการใช้อำนาจรัฐจะทำได้เฉพาะเหตุที่รัฐธรรมนูญอนุญาตไว้และเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพมิได้ และกฎหมายเช่นนั้น ต้องใช้เป็นการทั่วไป และต้องระบุบทมาตรานำรัฐธรรมนูญให้อำนาจ จำกัดสิทธิเสรีภาพไว้ด้วย</p>

<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มสิทธิคนพิการที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะจากรัฐ ในการดำเนินชีวิต เยี่ยมบุคคลทั่วไป และในการใช้สิทธิเลือกตั้งด้วย - เพิ่มสิทธิแก่บุคคลที่สิทธิของตนถูกหรืออาจจะถูกระทบกระเทือน มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการะบวนการพิจารณาเรื่องทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ - ให้ประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้านการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ - เพิ่มหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการบริการประชาชน - ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและการบริการประชาชน - ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการเมือง 		
--	--	--

<p>หลักการที่ 2 : ขยายความสิทธิ เสรีภาพ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสรีภาพของสื่อมวลชนนั้น การปิดโรงพิมพ์ หรือสถานวิทยุกระจายเสียงหรือสถานวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ - การห้ามเสนอข่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลเท่านั้น - รับรองเสรีภาพของพนักงานหรือลูกจ้างในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ของเอกชน ไม่ให้ต้องอยู่ใต้อาณัติเจ้าของกิจการ - คลื่นวิทยุและโทรทัศน์เป็นของปวงชน การจัดสรรคลื่นดังกล่าว และการกำกับวิทยุและโทรทัศน์ ต้องกระทำโดยองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ และต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ในการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันกาล โดยให้การประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์มีการแข่งขันที่เสรีและเป็นธรรม - เสรีภาพวิชาการ ซึ่งหมายความถึงเสรีภาพในการศึกษา การวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย และการ 		
--	--	--

<p>เรียนการสอน ตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง</p> <ul style="list-style-type: none">- ห้ามการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุความแตกต่างทางเพศ เหล่ากำเนิดหรือถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ		
---	--	--

ตารางที่ 2 หลักการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะพลเมืองในระบบการเมือง

หลักการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะพลเมืองในระบบการเมือง	
1) การแก้ไขปัญหาโดยการเปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในระบบการเมืองมากขึ้น	2) หลักการในการแก้ไขปัญหาการกระจายอำนาจที่ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจนในทางปฏิบัติ
<p><u>หลักการที่ 5:</u> เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในระบบการเมืองมากขึ้นโดย</p> <ul style="list-style-type: none"> - รับรองสิทธิชุมชนท้องถิ่น (ตามหลักการที่ 1) - รับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของทางราชการ - รับรองสิทธิที่จะขอให้มีการจัดประชาพิจารณ์เพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐที่อาจมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชน - กำหนดให้รัฐบาลอาจขอให้ประชาชนลงประชามติในเรื่องที่กระทบต่อประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนได้ 	<p><u>หลักการที่ 6:</u> เพิ่มบทบัญญัติให้การกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้นในทางปฏิบัติ โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้สภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง - เพิ่มศักยภาพทางการคลัง การบริหารงานบุคคล และการบริหารกิจการท้องถิ่นให้ท้องถิ่นตัดสินใจได้เอง - กำหนดระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองท้องถิ่นโดยศาลปกครอง - เพิ่มการกระจายอำนาจทางการศึกษา - เพิ่มการกระจายอำนาจในการร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ตารางที่ 3 ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>1. นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา ผู้ร่างรัฐธรรมนูญของไทยยังมิได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งองค์กร" เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองระเบียบต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญในลักษณะรูปแบบ "ศาลรัฐธรรมนูญ" คงมีบัญญัติจัดตั้งในรูปของ "คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ" ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรทางการเมืองมากกว่าศาล การดำเนินงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเองก็มีลักษณะเป็นคณะกรรมการ อาทิ การพิจารณาไม่เปิดเผยปัจจัยทางการเมืองอาจมีอิทธิพลเหนือคำวินิจฉัยบางเรื่อง คำวินิจฉัยบางเรื่องก็ไม่เป็นที่เปิดเผย เป็นต้น</p> <p>2. องค์กรประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นองค์กรทางการเมืองโดยเฉพาะมีผู้ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ประธานรัฐสภาและประธานวุฒิสภา ส่วนตำแหน่งประธานศาลฎีกาและอัยการสูงสุดก็เป็นตำแหน่งประจำ และต้องปฏิบัติหน้าที่ประจำในหลายกรณีที่อาจจะขัดกันได้</p> <p style="padding-left: 40px;">สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 6 คนนั้น ยังมิได้มีการบัญญัติวิธีการสรรหาและคัดเลือกไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ</p> <p>3. ผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ 2 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ เช่นนี้ ทำให้เห็นได้ว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเป็นเวลาค่อนข้างสั้น</p>	<p>1. ให้จัดตั้ง "ศาลรัฐธรรมนูญ" ในรูป "ศาล" แทน "คณะกรรมการ" ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 8 คน รวม 9 คน</p> <p>2. สำหรับการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 12 คน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา นายกษัตริย์มนตรี นายคณบดีคณะนิติศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน เป็นกรรมการ</p> <p style="padding-left: 40px;">คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี จำนวน 15 คน เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาพิจารณาเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คน โดยการลงคะแนนลับ จากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการสรรหาเสนอ</p> <p>3. ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี แต่ทั้งนี้จะต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อมีอายุ 70 ปีบริบูรณ์ และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว การบัญญัติให้ดำรงตำแหน่งค่อนข้างยาวเช่นนี้ทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ</p>

ศาลรัฐธรรมนูญ	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>และเปิดช่องให้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนเดิมดำรงตำแหน่งในวาระใหม่ได้อีก ซึ่งทำให้สถาบันตุลาการรัฐธรรมนูญอาจอยู่ภายใต้อิทธิพลของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองได้</p>	<p>ความเป็นอิสระมากขึ้น เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและต่อเนื่องไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้มีอำนาจแต่งตั้งที่จะเข้ามาใช้อำนาจแต่งตั้งใหม่</p> <p>รัฐสภาอาจถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้โดยมีมติด้วยคะแนนเสียงสี่ในห้าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา หากประพฤติทุจริตต่อหน้าที่โดยผ่านการกลั่นกรองของ ป.ป.ป. ใหม่แล้วหรือประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง</p> <p>1. หลักการสำคัญที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญนั้น ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นแนวทางหรือกรอบของวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 2) การรับฟังคำชี้แจงของผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง หรือผู้มีส่วนได้เสียก่อนทำวินิจฉัย 3) การพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผย 4) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องให้เหตุผลประกอบ 5) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นที่สุด และมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรีศาลทั้งหลาย และองค์กร ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ 6) ให้ประกาศคำวินิจฉัยในราชกิจจานุเบกษา <p>ทั้งนี้ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนดวิธีพิจารณาที่เป็นรายละเอียดให้สอดคล้องกับหลักการข้างต้น</p> <p>5. ให้หน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานสังกัดศาลรัฐธรรมนูญ</p>

ศาลรัฐธรรมนูญ	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>6. ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่</p> <p>7. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมจากที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอยู่แต่เดิม ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติต่าง ๆ ของร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ อาทิ กฎหมายเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา กฎหมายพรรคการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้ ก่อนการประกาศใช้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการตราบัญญัติที่ผิดไปจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด 2) พิจารณาว่ากฎหมาย หรือกฎเกณฑ์อื่นของฝ่ายบริหารที่ใช้บังคับแล้วขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาร้องขอ หรือโดยศาลทั้งหลายเป็นผู้เสนอให้พิจารณา แต่หากศาลเหล่านั้นเห็นว่ากฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นนั้นไม่ขัดรัฐธรรมนูญ ประชาชนที่เป็นคู่ความ มีสิทธินำคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ 3) พิจารณาอุทธรณ์คดีเพิกถอนการเลือกตั้งและคดีเกี่ยวกับพรรคการเมือง 4) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลอื่น หรือองค์กรอื่น ในกรณีมีปัญหาขัดแย้งกัน

ศาลรัฐธรรมนูญ	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	5) พิจารณาถอดถอนตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา

ตารางที่ 4 ศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรม	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไข้ปัญหา
<p>1. ความไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับความเป็นอิสระของผู้พิพากษา</p> <p>1) ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษายังไม่สมบูรณ์</p> <p>2) ความเป็นอิสระในทางส่วนตัวของผู้พิพากษายังไม่สมบูรณ์</p> <p>1. การนั่งพิจารณาฟังข้อเท็จจริงของศาลไม่ครบองค์คณะ และไม่ต่อเนื่องทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงอาจไม่สมบูรณ์ และการตัดสินโดยอาศัยข้อเท็จจริงดังกล่าวอาจคลาดเคลื่อนได้</p> <p>2. การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงของศาลสูงที่ไม่ได้ฟังพยานเอง แต่วินิจฉัยตามสำนวน</p> <p>3. การที่ศาลในคดีอาญาวางเฉยโดยไม่มีบทบาทในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดี</p> <p>4. บทบัญญัติและการปฏิบัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลมีขอบเขตกว้างขวางเกินสมควร</p> <p>5. โครงสร้างขององค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาขาดการตรวจสอบและเป็นระบบปิด</p> <p>6. การตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้พิพากษาและศาลยังไม่สมบูรณ์</p>	<p>1. หลักการในการแก้ไข้ปัญหาความไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับความเป็นอิสระของผู้พิพากษา โดย</p> <p>1) การแก้ไข้ปัญหาความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้องค์คณะของศาลคงที่ตายตัว เปลี่ยนแปลงไม่ได้ และห้ามผู้บริหารศาลที่มีได้เป็นองค์คณะมาแต่ต้น ลงไปร่วมพิจารณาหรือทำคำพิพากษา - กำหนดให้การบังคับบัญชาตามลำดับชั้นจากผู้บริหารงานศาลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาเป็นสิ่งต้องห้าม การจ่ายสำนวนต้องมีกฎเกณฑ์ที่โปร่งใส และห้ามเรียกคืนหรือโอนสำนวนที่จ่ายแล้วเว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาอรรถคดี - กำหนดให้ศาลและหน่วยงานธุรการของศาลเป็นหน่วยงานอิสระ ไม่สังกัดกระทรวง ทบวง กรมใด <p>2) การแก้ไข้ปัญหาความเป็นอิสระในทางส่วนตัวของผู้พิพากษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้การเพิกถอนอำนาจพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษา (ซึ่งมิใช่การเพิกถอนกระบวนพิจารณา) จะกระทำมิได้ และการโยกย้ายผู้พิพากษาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาจะกระทำมิได้

ศาลยุติธรรม	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการในการแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ผิดเพี้ยนหรือผิดพลาดของศาลชั้นต้น คณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงไม่ครบองค์ คณะกำหนดให้การวินิจฉัยคดีต้องถูกเพิกถอนกระบวนการพิจารณา 2. หลักการในการแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ผิดเพี้ยนหรือผิดพลาดของศาลชั้นต้นเนื่องในคดีอาญา ผู้พิพากษาที่ไม่ได้วินิจฉัยคดีจะทำคำพิพากษาไม่ได้ 3. หลักการในการแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ผิดเพี้ยนหรือผิดพลาดของศาลชั้นต้น โดยไม่ได้ฟังพยานเอง แต่วินิจฉัยตามสำนวน กำหนดให้ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น 4. หลักการในการแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยโดยไม่มีบทบาทร่วมในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดี กำหนดหน้าที่ของศาลชั้นต้นให้เป็นผู้ตรวจสอบค้นหาความจริงหรือเป็นผู้ซักถามพยานด้วยตนเองได้ด้วย 6. หลักการในการแก้ไขปัญหาคำพิพากษาที่ผิดเพี้ยนหรือผิดพลาดของศาลชั้นต้น <ol style="list-style-type: none"> 1) จำกัดบทบัญญัติและการปฏิบัติเรื่องละเมิดอำนาจศาล ให้ใช้เฉพาะในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาล 2) กำหนดสิทธิในการวินิจฉัยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้ เพราะการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทศาลเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว

ศาลยุติธรรม	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>7. หลักการในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างขององค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษา กำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญจากวิชาชีพกฎหมาย อาทิ อัยการ อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือทนายความ และให้ ก.ต. มีบุคคลที่รัฐสภาแต่งตั้งเป็นกรรมการด้วย</p> <p>8. หลักการในการแก้ปัญหาค่าตอบแทนที่ไม่สมบูรณของการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้พิพากษาและศาล</p> <p>1) ให้มีการถอดถอน ก.ต. และผู้พิพากษาได้ โดยกระบวนการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ</p> <p>2) ให้มีการเสนอค่าพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้วไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญได้</p>

ตารางที่ 5 ศาลปกครอง

ศาลปกครอง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>1. การจัดตั้งศาลปกครองเป็นหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับ รวมทั้งรัฐธรรมนูญฯ ฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน แต่การจัดตั้งศาลปกครองขึ้นมาก็ยังล่าช้า ไม่อาจเป็นผลได้จริง</p> <p>2. การดำเนินคดีปกครองโดยอาศัยกระบวนการวิธีพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่ง มีข้อจำกัดอยู่มากเพราะวิธีพิจารณาคดีแตกต่างกัน โดยเฉพาะการให้โจทก์ในคดีแพ่งต้องนำสืบถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ซึ่งพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของฝ่ายปกครอง และคดีส่วนใหญ่อาจถูกยกฟ้องโดยเหตุที่ศาลเห็นว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีเพราะไม่ได้ถูกโต้แย้งสิทธิโดยตรง</p>	<p>1. ให้การจัดตั้งศาลปกครองขึ้น โดยให้มีบทเฉพาะกาลกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการตรากฎหมายรองรับ เพื่อให้ศาลปกครองที่จัดตั้งขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรง สามารถทำหน้าที่ได้ทันที เมื่อสิ้นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล</p> <p>2. ให้มีการกำหนดหลักประกันความเป็นอิสระในการวินิจฉัยคดีของศาลปกครองไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยให้ศาลปกครองเป็นองค์กรอิสระที่ไม่สังกัดหน่วยงานใดของรัฐบาล รวมทั้งให้มีหน่วยงานธุรการของตนเองที่มีความเป็นอิสระจากองค์กรทางการเมือง ทำนองเดียวกันกับหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ</p>

ตารางที่ 6 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>1. ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 162 ทวิ ได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่เกิน 5 คน แต่จนถึงบัดนี้ ยังมิได้มีการตรากฎหมายรองรับเพื่อกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง การถอดถอน และอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาแต่อย่างใด</p> <p>2. การที่มีได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้ไม่อาจทราบได้ว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจะมีอำนาจเพียงใดและอาจจะเป็นการซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบควบคุมอิสระอื่น</p>	<p>1. กำหนดคุณสมบัติ รวมทั้งวิธีการสรรหา แต่งตั้งและถอดถอนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญ</p> <p>2. กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้อำนาจซ้ำซ้อนกันกับองค์กรตรวจสอบควบคุมอิสระอื่น ๆ</p> <p> อนึ่งอาจกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาด้านสิทธิมนุษยชนได้</p>

ตารางที่ 7 การตรวจเงินแผ่นดิน

5. การตรวจเงินแผ่นดิน	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>- ปัจจุบันสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) ยังไม่เป็นอิสระ และตรวจสอบไม่ครอบคลุมการใช้เงินแผ่นดินทุกลักษณะ</p>	<p>หลักการ : กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) ที่เป็นอิสระเป็นหน่วยธุรการแยกออกจากฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยให้มีอิสระทางงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล โดยมีประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ค.ต.ง.) เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ทำหน้าที่ตรวจสอบการสั่งจ่ายเงินแผ่นดินให้ถูกต้องตามกฎหมายและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการทุจริต</p> <p style="text-align: center;">คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินดังกล่าวต้องถูกตรวจสอบและถอดถอนได้</p>

ตารางที่ 8 ระบบการตรวจสอบการทุจริตจากการใช้อำนาจรัฐ

ระบบตรวจสอบการทุจริตจากการใช้อำนาจรัฐ	
1) การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>- ในปัจจุบัน การกำหนดเรื่องการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐยังไม่รัดกุมและตรวจสอบได้จริง</p>	<p>- หลักการ : กำหนดให้มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้รัดกุมและตรวจสอบได้จริง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่ง (นายก รัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการการเมือง) ต้องแสดงบัญชีดังกล่าวต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ป.) ใหม่ที่เป็นอิสระ ส่วนเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้เป็นไปตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ป.ป.ป. ฉบับใหม่ กำหนดให้ ป.ป.ป. ใหม่ประกาศบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้สาธารณชนทราบ 2) ให้ ป.ป.ป. ใหม่ตรวจสอบความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวว่าแจ้งไว้ถูกต้องหรือไม่ ถ้าพบว่าการแจ้งไม่ถูกต้องนั้นเกิดขึ้นจากความจงใจ ให้ผู้แจ้งนั้นหมดสิทธิที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมือง 5 ปี แต่ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ไปยังตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ 3) เมื่อพ้นตำแหน่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่ง และให้ ป.ป.ป. ใหม่ตรวจสอบว่ามีความเปลี่ยนแปลงในทรัพย์สินและหนี้สินอย่างไร และประกาศให้สาธารณชนทราบ

ระบบตรวจสอบการทุจริตจากการใช้อำนาจรัฐ	
1) การแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	หากร่ำรวยผิดปกติให้ส่งสำนวนให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป
2) การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
- การควบคุมการใช้อำนาจการเมืองในปัจจุบันยังสับสนระหว่างการควบคุมทางนโยบาย การกระทำสุจริต และการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และกระบวนการควบคุมดังกล่าวยังปะปนกัน ทำให้การควบคุมไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร	<p>หลักการ : แยกระบบการควบคุมการกระทำสุจริตและการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ออกจากกันให้ชัดเจน กำหนดองค์กรและกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวแยกออกจากกันไม่ให้สับสน และสร้างประสิทธิภาพให้มีความเป็นจริงเป็นจังขึ้น โดยแยกการตรวจสอบเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>ระดับที่ 1 การควบคุมตรวจสอบทางนโยบาย หากมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจถึงพฤติกรรมสุจริตหรือสุ่อร่ำรวยผิดปกติ จะต้องมีการเสนอให้ดำเนินการตามกระบวนการในระดับที่ 2 ด้วย</p> <p>ระดับที่ 2 การควบคุมการสุจริตหรือสุ่อร่ำรวยผิดปกติ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นคนเข้าชื่อยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร</p>

สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>ตรวจสอบอื่น (เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ แต่ไม่รวมถึง ป.ป.ป. ใหม่ และตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งจะมีกระบวนการอื่นในการตรวจสอบ) เมื่อได้รับคำร้องให้ประธานรัฐสภาส่งเรื่องให้ ป.ป.ป. ใหม่ที่เป็นอิสระ สอบสวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานพร้อมทั้งชี้มูล หากไม่มีมูลก็ยุติเรื่อง หากมีมูลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องพักการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัย เมื่อ ป.ป.ป. ใหม่ชี้มูลก็ต้องส่งเรื่องให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยความผิดอาญาต่อไป และในขณะเดียวกันให้ ป.ป.ป. ใหม่ส่งเรื่องให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติ หากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาลงมติด้วยคะแนนเกินครึ่งก็ให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวจากตำแหน่ง</p> <p>ระดับที่ 3 เป็นการวินิจฉัยความผิดทางอาญาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่ง ป.ป.ป. ใหม่สอบสวนแล้วส่งมาให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยคำวินิจฉัยดังกล่าวให้เป็นที่สุด และเป็นผลให้บุคคลดังกล่าวรับหรือพ้นโทษทางอาญารฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือรัวยผิดปกติ</p>

3) องค์การควบคุมการทุจริต	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>- ในปัจจุบัน ป.ป.ป. ยังขาดความเป็นอิสระ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ ไม่สามารถเอาผิดทางอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ป.ป.ป. ใหม่ต้องเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ มีจำนวน 9 คน ที่มาจากการแต่งตั้งโดยเชื่อมโยงกับรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และอาจถูกถอดถอนได้โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาร้องขอให้ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถอดถอน 2) ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นองค์กรอิสระที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา 11 คน ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกขึ้นมาเป็นตุลาการประจำ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 คน ที่สภาผู้แทนราษฎรเลือก และสมาชิกวุฒิสภา 5 คน ที่วุฒิสภา เลือกเป็นตุลาการ ทำหน้าที่วินิจฉัยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำการทุจริตเป็นความผิดอาญา โดยสมาชิกของสภาที่สมาชิกถูกกล่าวหาจะเป็นผู้ตัดสินไม่ได้ แต่ถ้านายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีถูกกล่าวหา ก็ใช้ตุลาการทั้ง 21 คนตัดสินการพิจารณาและการตัดสินจะกระทำจากการสืบพยานประกอบสำนวนที่ ป.ป.ป. ใหม่ส่งมาเพื่อพิสูจน์ความผิดดังกล่าว คำวินิจฉัยดังกล่าวให้เป็นที่สุด 3) ต้องกำหนดให้หน่วยธุรการขององค์กรดังกล่าวนี้เป็นอิสระทางงบประมาณการบริหารงานบุคคล และการอื่น โดยให้ประธาน ป.ป.ป. ใหม่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

ตารางที่ 9 รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่วนหนึ่งของรัฐสภาสะท้อนผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจการเมืองและอิทธิพลท้องถิ่น และมีพฤติกรรมที่สื่อให้เห็นว่าไม่ได้เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนที่ถูกต้องเหมาะสมจึงเกิดปัญหาความชอบธรรมทางการเมือง 2. การเลือกตั้งในปัจจุบันไม่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้คนดีมีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองได้น้อย อันเป็นช่องทางที่กลุ่มธุรกิจการเมืองและอิทธิพลท้องถิ่นใช้เป็นใบเบิกทางเข้ามาควบคุมอำนาจรัฐและแสวงหาผลประโยชน์เพื่อคุ้มครองธุรกิจของกลุ่ม และสะสมเงินที่จะนำไปใช้ในการเลือกตั้งคราวต่อไป 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลส่วนอาศัยช่องทางต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของตนเอื้อเอื้อประโยชน์ในการเลือกตั้งให้กลุ่มธุรกิจการเมืองและอิทธิพลท้องถิ่นเพื่อแสวงหาตำแหน่งและผลประโยชน์ให้ตนเอง และบางส่วนจำยอมต้องละเว้นการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้ง เพื่อความอยู่รอดของตนเอง 4. ระบบและวิธีการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจำนวนที่ไม่เท่าเทียมกัน 5. วิธีการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นอยู่กับนายกรัฐมนตรีเพียงลำพัง ทำให้วุฒิสภาขาดความหลากหลายของกลุ่มในสังคม และอยู่ใต้อิทธิพลชักนำของพรรคการเมืองหรือรัฐบาล 	<ol style="list-style-type: none"> 1 ให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นหลักสำคัญในฝ่ายนิติบัญญัติ และวุฒิสภาเป็นองค์กรกรรลั่นกรองร่างกฎหมายให้รอบคอบ ทั้งเป็นการคานอำนาจพรรคการเมืองในบางเรื่อง โดยเฉพาะอำนาจในการตรวจสอบและถอดถอน 2. สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งโดยระบบผสมจำนวน 500 คน โดย 400 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเขตเดียวคนเดียว และอีก 100 คน เลือกจากระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง (โดยสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ประเภทนี้ อาจปรับปรุงได้หลังจากรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนแล้ว ทำหน้าที่ลงมติเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ควบคุมรัฐบาล โดยกระทู้ถาม การอภิปรายไม่ไว้วางใจ ควบคุมงบประมาณ พิจารณากฎหมายเริ่มและร่วม พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3. วุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ทำหน้าที่กั่นกรองกฎหมายเริ่มและร่วม พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐและอภิปรายทั่วไปในปัญหาระดับชาติ โดยไม่มีการลงมติ 4. การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ต้องลดบทบาทธุรกิจการเมืองและการใช้เงินซื้อเสียงมา รวมทั้งเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มในสังคมเข้ามาในรัฐสภาให้มากขึ้น โดยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และที่มาของสมาชิก

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>วุฒิสภา ต้องปรับปรุง ดังนี้</p> <p>1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อลดปัญหาดังกล่าวในสภาพปัญหาหลักดังกล่าวมาข้างต้น สมควรกำหนดมาตรการในการเลือกตั้งเพิ่มเติม ดังนี้</p> <p><u>มาตรการที่ 1</u> ขยายการใช้สิทธิเลือกตั้ง</p> <p>(1) การขยายจำนวนผู้เลือกตั้งให้มากขึ้นจนการใช้เงินมีอิทธิพลน้อยลง โดยการกำหนดให้การไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่พลเมือง ผู้ซึ่งไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า ส่วนผู้ที่ไม่แจ้งล่วงหน้า และไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรจะเสียสิทธิบางประการ เช่น เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับภายในระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>(2) การอำนวยความสะดวกของรัฐ เพื่อให้ผู้เลือกตั้งไปเลือกตั้ง อาทิ การเพิ่มจำนวนหน่วยเลือกตั้ง หรือการอำนวยความสะดวกในการรับส่ง เป็นต้น</p> <p>(3) การให้บุคคลซึ่งอยู่นอกภูมิลำเนาและไม่ประสงค์จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ภูมิลำเนาสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งนอกภูมิลำเนาได้เฉพาะในระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองเสนอ โดยต้องไปลงทะเบียนเพื่อขอใช้สิทธิล่วงหน้า</p>

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p><u>มาตราที่ 2</u> เปลี่ยนระบบเลือกตั้งเป็นระบบผสม</p> <p>ระบบผสมระหว่างบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองเสนอ 100 คน (ผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง พรรคใดต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นด้วย) และระบบเสียงข้างมากรอบเดียวเขตละคน (เขตเดียวคนเดียว) 400 คน โดยระบบบัญชีใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทบทวนการแบ่งเขตเลือกตั้งทุก 5 ปี หรือในระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร</p> <p>ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนมี 2 คะแนนเสียง ที่สามารถลงคะแนนในบัตร 2 ใบ โดยใบแรกเลือกเฉพาะบัญชีใดบัญชีหนึ่งที่พรรคการเมืองต่าง ๆ เสนอ และใบที่สองลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้น</p> <p>การนับคะแนนตามบัญชีรายชื่อ ให้นำคะแนนรวมทั้งประเทศเป็นสัดส่วน โดยถือว่า จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคจะมีที่นั่งในสภาเป็นสัดส่วนกับคะแนนที่บัญชีของพรรคนั้นได้ทั่วประเทศ อาทิ จำนวนพรรค ก. ได้คะแนนเสียงทั่วประเทศจากบัญชีคิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้มาใช้สิทธิ ก็จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 20 ของจำนวน 100 ซึ่งเท่ากับ 20 คนแรกของบัญชี ส่วนพรรคที่ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 5 ของผู้มาใช้สิทธิ ไม่มีสิทธิได้ผู้แทนตามบัญชี</p>

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>การนับคะแนนในเขตสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขต ใช้ระบบเสียงข้างมากกรอบเดียว</p> <p><u>มาตรการที่ 3</u> การกำหนดการเลือกตั้งให้เร็วขึ้น และการจำกัดการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งที่รักษาการระหว่างเลือกตั้ง</p> <p>กำหนดให้การเลือกตั้งทั่วไปหลังสภาฯ หมดวาระ และหลังการยุบสภาให้กระทำภายใน 45 วัน เพื่อให้ผู้แทนต้องผูกพันกับเขตตลอดเวลา และให้การใช้จ่ายเงินมีเวลาสั้นลง รวมทั้งกำหนดให้ในระหว่างที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรักษาการ ห้ามใช้อำนาจสั่งการในทางนโยบายให้ใช้อำนาจสั่งการได้เฉพาะงานประจำและห้ามดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนห้ามการโยกย้ายข้าราชการ เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบ แต่ถ้ามีการใช้อำนาจทางนโยบายก็ให้ศาลปกครองมีอำนาจเพิกถอนการใช้อำนาจทางนโยบายที่กระทำระหว่างนั้นได้</p> <p><u>มาตรการที่ 4</u> การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งมีจำนวนไม่เกิน 5 คนที่แต่งตั้งโดยเชื่อมโยงกับรัฐสภาและมีอิสระให้ดำรงตำแหน่ง 9 ปี และดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว โดยไม่อาจให้</p>

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>พื้นที่ที่ได้ เว้นแต่จะผ่านกระบวนการถอดถอนที่กลั่นกรองโดย ป.ป.ป. ใหม่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการเลือกตั้งที่เป็นกลางและให้คณะกรรมการดังกล่าวรักษาการตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ แทนการให้รัฐมนตรีรักษาการ</p> <p>คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกประเภท ทุกระดับ รวมทั้งที่เป็นอำนาจในการออกกฎข้อบังคับ อำนาจบริหารอื่น อาทิ การกำหนดวันเลือกตั้ง จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ล่วงหน้า แบ่งเขตเลือกตั้งไว้ล่วงหน้าโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร การกำหนดให้มีการประกาศรายชื่อผู้ใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบ เมื่อมีการประกาศผลการเลือกตั้ง บังคับบัญชาและสั่งการแก่กระทรวง ทบวง กรม และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเลือกตั้ง หากฝ่าฝืนจะต้องมีโทษ ฯลฯ รวมทั้งมีอำนาจตรวจสอบและวินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง พรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ</p> <p>โดยเฉพาะอำนาจในการตรวจสอบ คำใช้จ่ายของพรรคการเมือง คำใช้จ่ายผู้สมัครรับเลือกตั้งและวินิจฉัยการคัดค้านและการทุจริตในการเลือกตั้ง และหากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีการทุจริตหรือทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง คณะกรรมการการ</p>

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>เลือกตั้งก็มีอำนาจสั่งให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ อัจฉุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งมีสำนักงานที่ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ และมีอิสระ ออกจากฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการเดิม</p> <p>รับรองให้องค์กรประชาชนมีบทบาทในการช่วยให้การดำเนินการเลือกตั้งเป็น ไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม</p> <p>มาตรการที่ 5 กำหนดให้รัฐต้องจัดการหาเสียงบางประเภทให้พรรคการเมือง และผู้สมัคร</p> <p>เพื่อบรรเทาและลดภาระค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ให้รัฐมีหน้าที่จัดทำปิด โปสเตอร์หาเสียงให้พรรคการเมืองและผู้สมัคร จัดเวลาทางโทรทัศน์และวิทยุ และ จัดโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ให้พรรคการเมืองและผู้สมัครโดยเท่าเทียมกัน และห้ามมิ ให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองดำเนินการในเรื่องที่รัฐจัดให้แล้ว รวมทั้งห้ามการทำการ สืบราคาความคิดเห็นของประชาชนก่อนการลงคะแนน 2 สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความ เสมอภาคระหว่างพรรคการเมืองหรือระหว่างผู้สมัคร</p>

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>2) การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา</p> <p>เนื่องจากวุฒิสภามีอำนาจกั้นกรองกฎหมาย พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอภิปรายทั่วไปในปัญหาระดับชาติ โดยไม่มีการลงมติ ดังนั้น กระบวนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาต้องปรับปรุงให้โปร่งใส ทั้งนี้ ให้วุฒิสภามีที่มาที่ชอบธรรมโดย</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เลิกระบบการให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้คัดเลือกและกรบบังคับมทูลให้ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (2) ให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (3) จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่แต่ละจังหวัดพึงมี ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งล้านคนต่อสมาชิกวุฒิสภาหนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้หนึ่งคน <p>ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านคนก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งล้านคนเศษ ของหนึ่งล้านคน ถ้าห้าแสนคนหรือกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งล้านคน</p> <ol style="list-style-type: none"> (4) ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และไม่สังกัดพรรคการเมือง ตลอดจนไม่เป็น

รัฐสภาและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (5) สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใหม่ได้

ตารางที่ 10 พรรคการเมือง

พรรคการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>1. ระบบพรรคการเมืองในปัจจุบันยังไม่มีโครงสร้างมั่นคง และไม่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง จึงเปิดช่องให้ธุรกิจการเมืองมาครอบงำพรรคการเมืองได้ง่าย</p> <p>2. ระบบการตรวจสอบและการควบคุมการบริจาคมเงินให้พรรคการเมืองและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองยังไม่เหมาะสม ตลอดจนระบบการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริจาคมรวมทั้งระบบการเปิดเผยผลการตรวจสอบและการควบคุมดังกล่าวยังไม่เพียงพอและไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง</p> <p>3. ในสภาพปัจจุบันพรรคการเมืองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผลประโยชน์ของฝ่าย/ทุนรายใหญ่ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการให้การอุดหนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองฝ่ายที่ขาดการอุดหนุนจากทุนรายใหญ่ แม้จะมีอุดมการณ์ทางการเมืองกล้าแข็งเพียงใดก็ไม่สามารถรวมตัวเป็นพรรคการเมืองได้ ซึ่งเป็นการจำกัดทางเลือกทางการเมืองของประชาชน</p> <p>4. การบังคับให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคในทุกกรณี ทำให้คนดีไม่อาจเข้าสู่การเมืองได้เต็มที่ และหากประชาชนเสื่อมศรัทธา ก็ไม่มีทางเลือกอื่น</p>	<p>1. ผ่อนคลายการจัดตั้งพรรคการเมืองให้ง่ายขึ้น และให้สิ้นเปลืองน้อยลง เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองได้กว้างขวางขึ้น และไม่บังคับให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในจำนวนที่ตายตัว</p> <p>2. ไม่บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคอีกต่อไป แต่อุดหนุนพรรคและผู้สมัครในนามพรรค วิธีการเช่นนี้ไม่ทำลายระบบพรรค ซึ่งจำเป็นสำหรับการปกครองในระบบรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภามีความเป็นปึกแผ่น เพราะผู้สมัครในนามพรรคและพรรคการเมืองจะได้เปรียบหลายประการ กล่าวคือ สามารถได้เงินอุดหนุนจากรัฐ สามารถส่งบัญชีรายชื่อได้ ฯลฯ แต่ไม่ปิดกั้นคนที่ลงสมัครโดยไม่สังกัดพรรค ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงพลังลงโทษพรรคที่อยู่โดยเลือกผู้สมัครอิสระ หากพรรคที่มีอยู่ไม่ได้รับความศรัทธา</p> <p> อนึ่ง ผู้สมัครในนามพรรคยังคงต้องเป็นสมาชิกพรรคนั้นเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้ว การลาออกจากสมาชิกพรรคก็ดี การถูกพรรคมีมติให้ออกกัก็ดี ต้องพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเพื่อรักษาวินัยพรรคดั้งเดิม</p> <p>3. การกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีข้อบังคับและการบริหารที่เป็นประชาธิปไตย โดยศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย อาทิ การตัดสินใจเรื่องสำคัญต้องผ่านที่ประชุมใหญ่พรรค การกำหนดให้มีสาขาพรรค การมีวาระดำรงตำแหน่งในพรรค ฯลฯ</p>

พรรคการเมือง	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>การขับสมาชิก อัจฉุทธธนีไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้พรรคตกอยู่ในอำนาจของผู้นำและนายทุนพรรคการเมืองเพียงไม่กี่คน</p> <p>4. การกำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณอุดหนุนพรรคการเมือง โดยถือเกณฑ์ตามจำนวนที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคนั้นในสภา</p> <p>5. การควบคุมการบริจาคของเอกชนให้โปร่งใสโดยจำกัดจำนวนเงิน และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ และเป็นผู้ตรวจสอบ</p> <p>6. ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวงเงินที่พรรคการเมืองสามารถใช้จ่ายได้ในการเลือกตั้งทุกครั้งโดยกำหนดเป็นรายหัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคส่งสมัครในการเลือกตั้งครั้งนั้น และให้กำหนดวงเงินดังกล่าวในการกำหนดวันเลือกตั้งแต่ละครั้ง (เช่นเดียวกับการกำหนดวงเงินใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง)</p> <p>7. ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย และผู้บริจาค ประกาศให้สาธารณชนทราบ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยความร่วมมือของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ เป็นผู้ตรวจสอบทุกปี</p>

ตารางที่ 11 คณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<p>1. รัฐบาลเป็นรัฐบาลผสม อ่อนแอและขาดเสถียรภาพ ไม่มีพรรคใดกำหนดนโยบายเรื่องใดได้เอง พรรคร่วมรัฐบาลขัดแย้งกันบ่อยครั้ง นายกรัฐมนตรีตกอยู่ภายใต้ความกดดันของพรรค ทำให้ต้องเป็นผู้ประสานประโยชน์ระหว่างพรรค อันเป็นที่มาของการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ</p> <p>2. นายกรัฐมนตรีมีอำนาจตามกฎหมาย แต่ไม่อาจแสดงความเป็นผู้นำในการบริหารประเทศ เพราะตกอยู่ภายใต้การครอบงำและต่อรองของพรรคตนเองและพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน</p> <p>3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแข่งขันกันเป็นรัฐมนตรี เป็นเหตุให้ได้รัฐมนตรีบางส่วนที่ขาดคุณภาพ</p> <p>4. การแต่งตั้งรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีถูกกดดันจากคนในพรรค พรรคร่วมรัฐบาล และนายทุนผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ทำให้ได้คนซึ่งประชาชนไม่ยอมรับ</p> <p>5. รัฐมนตรีออกมามีวิจารณ์รัฐบาลโดยไม่เคารพหลักความรับผิดชอบร่วมกัน</p> <p>6. คณะรัฐมนตรีมีขนาดใหญ่โตเกินไปเนื่องจากประกอบด้วยทั้งรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการ จึงทำให้ขาดประสิทธิภาพและเอกภาพในการวินิจฉัยสั่งการเรื่องสำคัญ ๆ ของชาติ ทำให้เกิดความล้าหลังสับสนในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นช่องทางให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบได้ง่าย</p>	<p>1. ลดขนาดของคณะรัฐมนตรีลงให้มีจำนวนไม่เกิน 30 คน ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการ และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีเห็นสมควร</p> <p>รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้อยู่ในคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วยว่าการ ซึ่งก็ไม่อยู่ในคณะรัฐมนตรีเช่นกัน อาจแต่งตั้งได้ตามจำนวนที่เหมาะสม แต่เมื่อรวมกับรัฐมนตรีที่อยู่ในคณะรัฐมนตรีแล้วต้องไม่เกิน 50 คน</p> <p>2. กำหนดให้การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีต้องกระทำในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรภายใน 30 วัน นับแต่เรียกประชุมครั้งแรก โดยไม่มีการอภิปราย ทั้งนี้ การลงมติดังกล่าวต้องได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด</p> <p>หากภายใน 30 วัน ไม่ได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานรัฐสภาต้องนำคนที่ได้คะแนนเสียงสูงสุดขึ้นทูลเกล้าฯ ภายใน 15 วัน หลังจากวันที่ครบกำหนด 30 วัน มิฉะนั้นสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นอายุและต้องเลือกตั้งใหม่ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อรองในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี</p> <p>เมื่อได้ตัวนายกรัฐมนตรีแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีเสนอชื่อรัฐมนตรีตามหลักเกณฑ์ข้างต้นเพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง</p>

คณะรัฐมนตรี	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>3. การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีอาจใช้ทางเลือกดังต่อไปนี้</p> <p style="padding-left: 40px;"><u>ทางเลือกที่ 1</u> แต่งตั้งจากผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อพรรค หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเขตละคน</p> <p style="padding-left: 40px;"><u>ทางเลือกที่ 2</u> แต่งตั้งจากเฉพาะผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อพรรคเท่านั้น</p> <p>ส่วนการแต่งตั้งรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อพรรค จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเขตละคน หรือจากบุคคลอื่นก็ได้ ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าว</p> <p>(1) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี</p> <p>(2) ถ้าเป็นการแต่งตั้งจากผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งตามรายชื่อพรรค เมื่อได้รับแต่งตั้งก็ต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเลื่อนคนถัดไป ในบัญชีขึ้นมาแทนโดยไม่ต้องเลือกตั้งซ่อม</p> <p>(3) ถ้าเป็นการแต่งตั้งจากผู้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเขตละคน ก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและให้เลือกตั้งซ่อม</p>

คณะรัฐมนตรี	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>4. กำหนดให้การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลมีลักษณะดังนี้</p> <p>(1) การยื่นญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเข้าชื่อกันในญัตติเป็นจำนวนสองในห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด และต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีใหม่ไปด้วย และเมื่อดำเนินการตามนี้แล้ว ห้ามนายกรัฐมนตรียุบสภาหรือนั้นหรือหลังจากลงมติไม่ไว้วางใจ</p> <p>(2) การยื่นญัตติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลใช้ระบบปัจจุบันคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเข้าชื่อกันตามปกติ</p> <p>5. กำหนดให้การจัดตั้ง โอน หรือยุบกระทรวง ทบวง กรม จัดทำโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและแก้ปัญหาบ้านเมืองได้อย่างรวดเร็วและทันกาล</p>

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี	
สภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
<ol style="list-style-type: none"> สมาชิกรัฐสภาต้องตกอยู่ภายใต้มติของพรรคหรืออาณัติอื่นใด ทั้ง ๆ ที่บางเรื่องสมควรให้เป็นดุลพินิจอิสระ การตรวจสอบที่กระทำโดยรัฐสภา โดยเฉพาะกรณีกระทู้และคณะกรรมการที่ยังขาดประสิทธิภาพ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการงบประมาณสามารถแปรญัตติตั้งงบประมาณ และตั้งงบประมาณจังหวัด ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติลงไปใช้งบประมาณได้และได้เปรียบผู้สมัครใหม่ที่ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบการพิจารณากฎหมายมีความล่าช้า และสภาผู้แทนราษฎรสนใจปัญหาการเมืองมากกว่ากฎหมาย ทำให้กระบวนการนิติบัญญัติเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ตอบสนองต่อการพัฒนากฎหมายให้ทันโลกได้ ระบบการเมืองขาดการเกื้อกูลทางการเงินที่เหมาะสมแก่สมาชิกรัฐสภาและรัฐมนตรีที่พ้นตำแหน่ง 	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดให้การลงมติในบางเรื่องโดยเฉพาะการให้ความเห็นชอบแก่บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบทั้งหลาย และการลงมติถอดถอนเป็นไปโดยอิสระ และสมาชิกรัฐสภาไม่ต้องตกอยู่ภายใต้มติของพรรคหรืออาณัติอื่นใด กำหนดให้มีการตั้งกระทู้สดในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือเรื่องสำคัญของบ้านเมือง โดยต้องแจ้งเรื่องตอนเช้าและตอบตอนบ่าย และไม่ต้องบอกคำถามล่วงหน้า ส่วนกำหนดเวลาตอบกระทู้ให้มีไม่เกินสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง กำหนดให้การจงใจไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารตามที่คณะกรรมการร้องขอ โดยไม่มีเหตุอันควร เป็นความผิดทางอาญา เว้นแต่การให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารนั้น จะเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวต้องรับโทษทางอาญา หรือเว้นแต่ในกรณีที่เป็นข้าราชการประจำ และรัฐมนตรีสั่งไม่ให้มาหรือไม่ให้เอกสาร ห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณ ให้ยกเลิกรบประมาณจังหวัดและนำเงินดังกล่าวไปให้องค์การปกครองท้องถิ่นแทน จัดให้มีการบันทึกการลงคะแนนเสียงของสมาชิกรัฐสภาในแต่ละเรื่องไว้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของประชาชน กำหนดสมัยประชุมนิติบัญญัติขึ้น 1 สมัย โดยในสมัยนี้จะพิจารณากฎหมายและตอบกระทู้เท่านั้น เว้นแต่สภามีมติด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งให้พิจารณาเรื่องอื่น

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี

สภาปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>กำหนดให้การแก้ร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภานั้น หากสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบกับการแก้ไขนั้น ก็ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ได้โดยไม่ต้องตั้งคณะกรรมการร่วมใหม่</p> <p>กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว และอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภา เมื่อมีการยุบสภา หากรัฐบาลใหม่ที่จัดตั้งขึ้นหลังเลือกตั้ง ขอให้พิจารณา ให้อวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไปได้ ซึ่งจะทำให้กระบวนการไม่ต้องเริ่มใหม่ทั้งหมด</p> <p>7. ในกรณีรัฐบาลเป็นเสียงข้างน้อย เพิ่มมาตรการทางนิติบัญญัติเพื่อป้องกันไม่ให้สภาผู้แทนราษฎร ชัดขวางกระบวนการนิติบัญญัติของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลได้แถลงนโยบายและในการแถลงนโยบายรัฐบาลได้ระบุว่ามามีร่างพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่งหรือหลายฉบับจำเป็นต้องการปฏิบัติตามนโยบายนั้น หากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลอาจนำร่างพระราชบัญญัตินั้นเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาอีกได้ หากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเห็นชอบ ก็ให้พิจารณาต่อไปอีก</p> <p>8. กำหนดโครงสร้างของเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เพียงพอในขณะดำรงตำแหน่ง และเมื่อพ้นตำแหน่งแล้วให้มีเงินตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ต้องใช้อำนาจแสวงประโยชน์โดยไม่ชอบระหว่าง</p>

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี	
สภาปัญหาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน	หลักการสำคัญที่สมควรนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหา
	<p>ดำรงตำแหน่ง</p> <p>9. กำหนดให้รัฐสภากำหนดประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่งขึ้น โดยกำหนดสภาพบังคับไว้ด้วย</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
1.2) คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	101-102	การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เลือกตั้งได้เขตละ 1 คน	
	103	ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นเพียงบัญชีเดียวและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ 1 คน	
	107	พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น	
	106	ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) มีสัญชาติไทย โดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้ง (3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว (4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นใน	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
1.3) จำนวน	96	<p>ในจังหวัดนั้น</p> <p>(ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง</p> <p>(ง) เคยศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี การศึกษา</p> <p>(จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี</p> <p>สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น 150 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 250 คน</p>	<p>จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทั้งหมด 500 คน โดยแยกเป็น</p> <p>1) มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน</p> <p>2) มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน</p>
1.4) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	104	<p>ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้</p> <p>1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี</p> <p>2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง</p> <p>3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
1.5) อำนาจหน้าที่	151 183 184 186	<p>ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกจังหวัดที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ย่อมมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ</p> <p>บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา <p>สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย</p> <p>สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน</p> <p>สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้</p> <p>มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี</p>	<p>สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาออกกฎหมายต่าง ๆ และควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
1.6) การพ้นจากตำแหน่ง	187	มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล	เช่น มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่มีสัญชาติไทย โดยการเกิด เป็นต้น เช่น ติดยาเสพติด เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น เช่น รับสัมปทานจากรัฐเป็นคู่สัญญากับรัฐ เป็นต้น
	189	สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา	
	191	สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับการประชุม	
	117	สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือการยุบสภาผู้แทนราษฎร (2) ตาย (3) ลาออก (4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 106 (1) (2) หรือ (4) (5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 (1) (2) (3) (6) (7) (9) (10) (11) (12) (13) หรือ (14) (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 109 หรือมาตรา 110 (7) ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>2. วุฒิสมาชิก</p> <p>2.1) ที่มา</p>	120	<p>8) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรค</p> <p>(9) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกเลิกพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก</p> <p>(10) รัฐสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ</p> <p>(11) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(12) ถูกจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>วุฒิสมาชิกประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2) สมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง 	<p>วุฒิสมาชิก ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน นักวิชาการ และผู้มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพด้านอื่น ๆ โดยการคัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหา)

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
2.2) คุณสมบัติ	122	<p>ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้มีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิชาการในสาขาต่าง ๆ หรือวิชาชีพกฎหมาย ซึ่งได้รับเลือกจากคณะกรรมการสรรหา 2) ผู้มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพด้านอื่น ๆ <p>โดยผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ 1) และ 2) ให้มีจำนวนเท่ากัน</p> <p>สมาชิกวุฒิสภามีคุณสมบัติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทย โดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ ในวันที่คณะกรรมการสรรหา มีมติเลือก (3) เคยเป็นข้าราชการตุลาการตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา หรือเทียบเท่าขึ้นไป ข้าราชการอัยการตำแหน่งรองอัยการสูงสุดหรือเทียบเท่าขึ้นไป ข้าราชการฝ่ายพลเรือนฝ่ายทหารตำแหน่งอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือเคยดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐหรือนายกสภาทนายความ (4) ไม่เป็นสมาชิก เจ้าหน้าที่ หรือที่ปรึกษาของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง (5) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ 	2) ตัวแทนจากจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
2.3) จำนวน	125	<p>(6) ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>(7) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น</p> <p>(8) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน</p> <p>จำนวนสมาชิกวุฒิสภา ที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณตามเกณฑ์ราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่การเลือกตั้ง หนึ่งล้านคนต่อสมาชิกวุฒิสภา 1 คน จังหวัดใดที่มีราษฎรไม่ถึงหนึ่งล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คน ต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งล้านคน เศษของหนึ่งล้านคนถ้าถึงห้าแสนคนหรือมากกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งล้านคน</p>	<p>จำนวนสมาชิกวุฒิสภามาจาก</p> <p>1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกจาก คณะกรรมการสรรหา จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิได้ไม่เกิน 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา</p> <p>2) ตัวแทนจากจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน</p> <p>การคำนวณหาจำนวนสมาชิกวุฒิสภา จะใช้ประชากรเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ</p>
	126	<p>จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ไม่เกิน 1 คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้เกิน 1 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่พึงมี โดยจัด</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
		<p>ให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเขตละหนึ่งคน จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องให้จำนวนราษฎรแต่ละเขตใกล้เคียงกัน</p>	<p>โดยคิดเป็นอัตราส่วนสมาชิกวุฒิสภา 1 คนต่อประชากรหนึ่งล้านคน โดยคิดเป็นอัตราส่วนสมาชิกวุฒิสภา 1 คนต่อประชากรหนึ่งล้านคน ดังนั้นแล้วในบางจังหวัดอาจมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 1 คน ในบางจังหวัดอาจมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภามากกว่า 1 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในจังหวัดนั้น ๆ</p> <p>สำหรับจำนวนของเขตเลือกตั้งจะใช้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ โดยคิดเป็นอัตราส่วนเขตเลือกตั้ง 1 เขต ต่อสมาชิกวุฒิสภา 1 คน ดังนั้นแล้ว ในบางจังหวัดอาจมีจำนวนเขตเลือกตั้ง 1 เขต บางจังหวัดอาจมีมากกว่า 1 เขต ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดนั้น ๆ</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
2.4) อำนาจหน้าที่	127	ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 คน	ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ 1 คน ในเขตเลือกตั้งที่ตนเองมีสิทธิอยู่
	151	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย	
	183	สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	
	184	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้	
	189	สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็น	
	191	คณะกรรมการสิทธิการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็น	
	191	สมาชิกตั้งเป็นกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือ	
2.5) การพ้นจากตำแหน่ง	137	ศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตามข้อบังคับการประชุม สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (2) ตาย	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>3. คณะรัฐมนตรี</p> <p>3.1) ที่มา</p>	201	<p>(3) ลาออก</p> <p>(4) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 122 (1) (2) หรือ (3) หรือมาตรา 129 และแต่กรณี</p> <p>(5) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 122 (4) (5) (6) (7) หรือ (8) หรือมาตรา 130 แล้วแต่กรณี</p> <p>(6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 131</p> <p>(7) ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น</p> <p>(8) รัฐสภามีมติให้ถอดออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ</p> <p>(9) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน</p> <p>(10) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีคนอื่นไม่เกิน 49 คน โดยนายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p>	<p>เช่น มีอายุไม่ถึง 40 ปี ไม่มีสัญชาติไทย โดยการเกิด เป็นต้น</p> <p>เช่น เป็นข้าราชการ เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ดิทยาเสพติด เป็นต้น</p> <p>เช่น เป็นผู้รับสัมปทานจากรัฐ เป็นคู่สัญญากับรัฐ เป็นต้น</p> <p>คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย</p> <p>1) นายกรัฐมนตรี 1 คน โดยมาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>2) รัฐมนตรีไม่เกิน 49 คน</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
3.2) คุณสมบัติ	205	นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ในขณะเดียวกันมิได้	ทั้งนี้ เมื่อนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งจากองค์พระมหากษัตริย์แล้วจะต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เช่น ไม่ติดยาเสพติด ไม่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นต้น
	208	รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 (1) (2) (3) (6) (7) (8) (12) หรือ (14) (14) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท	
	209	รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการประจำในขณะเดียวกันมิได้	
	210	รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ตามที่บัญญัติในมาตรา 109 มิได้	
3.3) จำนวน	201	พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นไม่เกินสี่สิบเก้าคน	จำนวนคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย 1) นายกรัฐมนตรี 1 คน

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
4. การกระจายอำนาจ 4.1) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	78	รัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจทางการเมืองทุกระดับ	รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจทางการเมืองทุกระดับ โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง นอกจากนั้นแล้ว หากโครงการหรือกิจกรรมใดที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมพิจารณาให้อนุญาตในการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้
	80	รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง	
	83	รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน	
	281	รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น	
	282	ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	
	283	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
4.2) ระบบการบริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ	284	<p>และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ</p> <p>การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สมาชิกท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง 2) คณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น 	รัฐต้องดูแลจัดระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึงแก่ประชาชน
	288(3)	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม พิจารณาให้อนุญาตในการริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ของตนที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่	
	77	รัฐต้องดูแลจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน	
	82	รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	
	85	รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดิน และแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างแท้จริง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต และการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด	
	86	รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี วางมาตรการให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ค้ำครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
5. สิทธิพื้นฐานที่ประชาชนได้รับความคุ้มครองจากรัฐ	25	การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ ต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	สิทธิพื้นฐานที่ประชาชนได้รับความคุ้มครองจากรัฐมีหลายประเด็นด้วยกัน อาทิ เช่น - บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น - บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ไม่น้อยกว่า 12 ปี - เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม - เป็นต้น
	27	บุคคลที่ถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ สิทธิหรือ เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้	
	28	การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้	
	29	บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกันในการใช้บังคับกฎหมาย โดยไม่มีการจำแนกในเรื่อง เพศ เชื้อชาติ อายุ ภาษา ศาสนา ถิ่นกำเนิด สุขภาพ การศึกษาอบรม สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความคิดเห็นทางการเมือง	
	38	บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น	
	42	บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่น้อยกว่า 12 ปี	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
		<p>บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ</p> <p>บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>50(2) การกำหนดค่าทดแทนให้ประชาชนที่ถูกเวนคืนสิ่งทรมทรัพย์ ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม</p> <p>53 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย</p> <p>54 เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
	55	บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ	
	56	บุคคลทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ	
	58	บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนความมั่นคงของรัฐหรือส่วนได้เสียที่พึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลใด	
	59	บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับคำชี้แจง ข้อมูล และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
	60	บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางการปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน	
	62	สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นจากการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นย่อมได้รับความคุ้มครอง	
	65	บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านการใช้อำนาจรัฐประหารล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการอื่นตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายแล้ว	
	66	การนิรโทษกรรมแก่ผู้เตรียม พยายาม สนับสนุนหรือกระทำการรัฐประหารเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะกระทำมิได้	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>6. นายกรัฐมนตรี</p> <p>6.1) ที่มา</p>	201	<p>พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นไม่เกิน สี่สิบเก้าคน</p> <p>ในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ให้ประธานรัฐสภาถวายคำแนะนำตามมติของ สภาผู้แทนราษฎร และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ</p>	<p>นายกรัฐมนตรี มีที่มาดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 เสนอชื่อผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี โดยผู้ที่ถูกเสนอชื่อคนใดได้คะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด จะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นนายกรัฐมนตรี 3) ประธานรัฐสภานำรายชื่อผู้ที่ได้รับความเห็นชอบให้เป็นนายกรัฐมนตรีขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี <p>ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
6.2) คุณสมบัติ	206	การเสนอชื่อนายกรัฐมนตรี ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด รับรอง นายกต้องมาจากการแต่งตั้งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด	เช่น ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น
	204	ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก หากยังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ให้ประธานรัฐสภาถวายคำแนะนำเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมแต่งตั้งบุคคล ซึ่งได้คะแนนเสียงสูงสุดให้เป็นนายกรัฐมนตรี	
	205	นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้	
	208	รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ (3) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 (1) (2) (3) (6) (7) (8) (12) หรือ (14)	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
6.3) อำนาจหน้าที่	202	(4) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันกระทำโดยประมาท	
	207	นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมีหน้าที่และกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ภายใน 45 วัน นับแต่เข้ารับหน้าที่	
6.4) การพ้นจากตำแหน่ง	215	ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ (1) ตาย (2) ลาออก (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 208 (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก (5) สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจ (6) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 20 (7) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี (8) รัฐสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง	เช่น มีอายุไม่ถึง 35 ปี ดิถยาเสพติด เป็นต้น เช่น รับสัมปทานจากรัฐ ดำรงตำแหน่งในหน่วยราชการ เป็นต้น

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
7. สิทธิของประชาชนเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย	236	<p>ในคดีอาญา การจับกุมและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้เว้นแต่ผู้นั้นได้กระทำความผิด ซึ่งหน้าที่หรือคำสั่ง หรือหมายของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับกุมจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับกุมไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และเจ้าพนักงานผู้จับกุมต้องนำผู้จับกุมไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาผู้ถูกจับกุมถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของเจ้าพนักงาน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะคุมขังผู้ถูกจับกุมไว้หรือไม่</p> <p>หมายจับบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่า ผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานด้วย</p>	<p>สิทธิของประชาชนเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยมีหลายประการด้วยกัน อาทิ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - คำขอประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว - บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร - ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม - เป็นต้น
	238	<p>คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายและจะต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว</p> <p>สิทธิที่จะอุทธรณ์ คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
	239	<p>ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่น ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที</p>	
	240	<p>ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม</p> <p>ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำตนได้</p> <p>ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบ เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว</p> <p>ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ถ้าจำเลยถูกคุมขังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันที่จำเลยเริ่มถูกคุมขังและศาลที่ต้องมีคำสั่งหรือคำพิพากษาในคดีนั้นยังไม่อาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาได้ ศาลต้องสั่งปล่อยจำเลยไปชั่วคราว โดยม</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
	241	<p>หรือไม่มีประกันก็ได้</p> <p>ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขัง ไม่อาจหาทนายความได้ รัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว</p> <p>ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
	245	<p>บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏคำพิพากษาอันถึงที่สุดในการพิจารณาคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติ ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p>	
	246	<p>บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุด บุคคลนั้น ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการ อาจร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และหากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคล</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>8. ศาลและกระบวนการยุติธรรม</p> <p>8.1) ศาล</p>	<p>247</p> <p>275</p>	<p>นั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้นหรือทายาทยอมมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>ในกรณีที่มีปัญหาขัดแย้งในเรื่องเดียวกันเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ๆ หรือมีปัญหาขัดแย้งในเรื่องเดียวกัน ระหว่างคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด</p> <p>ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างตัวหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำหรือละเว้นการกระทำหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติไว้</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
8.2) ผู้พิพากษา	235	การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการ ซึ่งมีได้นั่งพิจารณาได้จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้	
	249	ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้	
9. การเลือกตั้งควรเป็นสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล	68	<ul style="list-style-type: none"> - บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้ง ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ 	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>10. คณะกรรมการการเลือกตั้ง</p> <p>10.1) ที่มาและองค์ประกอบ</p>	139	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธาน 1 คน และกรรมการอื่นอีก 4 คน</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[คณะกรรมการเลือกตั้ง] --- B[กรรมการ 4 คน] A --- C[ประธาน 1 คน] D[สมาชิกวุฒิสภาลงมติเลือกมา 5 คน และ 5 คนนี้จะประชุมกันเองเพื่อเลือกประธาน 1 คน] --> B D --> C E[ตัวแทนจากพรรคการเมือง พรรคละหนึ่งคน ร่วมกันเสนอชื่อผู้สมัครเป็นกรรมการการเลือกตั้ง 5 คน] --> D F[เข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภา] --> E </pre> </div>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
10.2) คุณสมบัติ	140	<p>กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีสัญชาติไทย โดยการเกิด (2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ ในวันเสนอชื่อ (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 105 หรือมาตรา 108 (1) (2) (4) (5) (6) (7) (13) หรือ (14) (5) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาข้าราชการพลเรือน สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (6) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้มีตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ 10 ปีก่อนดำรงตำแหน่ง (7) ไม่มีผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการและป้องกันการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน 	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
10.3) อำนาจหน้าที่	142	กรรมการการเลือกตั้งจะต้อง (1) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (2) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น (3) ไม่เป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการที่ปรึกษา หรือ ดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ที่ดำเนิน ธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร	
	147	คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็น ไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเป็นนายทะเบียนนักการเมืองประธาน กรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภากฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
	148	<p>คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นจากการปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา 147 วรรค 2 (2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายจำเป็น ตามกฎหมายตามมาตรา 147 วรรค 2 (3) สืบสวน สอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาด ปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 147 วรรค 2 (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (5) ประกาศผลการเลือกตั้ง (6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการเลือกตั้ง มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือองค์การเอกชนเพื่อปฏิบัติ 	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
		<p>หน้าที่ตามที่มอบหมาย</p> <p>คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลของพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไปครั้งนี้อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น</p> <p>(2) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่า การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือชอบด้วยกฎหมาย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
10.4) การพ้นจากตำแหน่ง	144	<p>นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ตาย (2) ลาออก (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 140 หรือมาตรา 152 (4) ได้รับโทษจำคุกโดยรับคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้แก่ กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (5) รัฐสภาไม่มีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่ง 	เช่น เป็นข้าราชการประจำ ติดยาเสพติด
<p>11. คณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง</p> <p>11.1) ที่มาและองค์ประกอบ</p>	307	<p>คณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบด้วยประธานตุลาการ 1 คน ตุลาการประจำ 10 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และตุลาการเฉพาะคดีจำนวน 10 คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา</p>	<p>คณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ประธานตุลาการ 1 คน 2) ตุลาการประจำ 10 คน <p>บุคคล 11 คนนี้ เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาและถูกเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้เป็นตุลาการประจำ จากนั้นภายใน 11 คน นี้จะประชุมกันและเลือกประธาน</p>

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
11.2) อำนาจหน้าที่	308	<p>การเลือกประธานตุลาการและตุลาการประจำให้ดำเนินการดังนี้</p> <p>(1) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวน 11 คน นอกจากประธานศาลฎีกาเป็นตุลาการประจำ</p> <p>(2) ให้ตุลาการประจำ ตาม (1) ประชุมกันเองเพื่อเลือกประธานตุลาการประจำคนหนึ่งเป็นประธานตุลาการ</p>	<p>ตุลาการ 1 คน</p> <p>3) ตุลาการเฉพาะคดี 10 คน ซึ่งได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา</p>
	313	<p>คณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอิสระในการไต่สวนพิจารณาและวินิจฉัย</p>	
	314	<p>ในการพิจารณาคดี ให้คณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
<p>12. การแสดงบัญชีทรัพย์สิน</p> <p>12.1) ตำแหน่งทางการเมือง</p>	289	<p>ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุคคลที่ยังไม่ได้บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง</p> <p>(1) นายกรัฐมนตรี</p> <p>(2) รัฐมนตรี</p> <p>(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(4) สมาชิกวุฒิสภา</p> <p>(5) ข้าราชการการเมืองอื่น</p> <p>(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวรวมทั้งสำเนาแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาโดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
12.2) วิธีการ	291	<p>ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวและต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้</p> <p>(1) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่ง</p> <p>(2) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่งให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่พ้นจากตำแหน่ง</p> <p>(3) ในกรณีที่บุคคล ตามมาตรา 289 ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่งให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตายภายใน 90 ปี นับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย</p>	
12.3) มาตรการควบคุม	292	<p>เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมายลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้าบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีนและรัฐมนตรีให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น บัญชีดังกล่าว</p>	

ประเด็นที่/ประเด็นย่อย	มาตรา	สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ	คำอธิบาย
12.3) มาตราการควบคุม	293	<p>ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายการผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อคณะตุลาการคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป</p>	
12.4) การลงโทษ	294	<p>ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หรือโดยจงใจ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานด้วยความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นหรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกระทำความดังกล่าว และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี</p>	

ภาคผนวก ช.

ตารางประเด็นที่เป็นข้อเสนอของกลุ่มผลักดันต่างๆ และประชาชนทั่วไป ที่เสนอต่อสภาร่าง รัฐธรรมนูญ

กลุ่มผลักดัน	หมวด	ข้อเสนอ
1) 28 องค์กรประชาธิปไตย	<p>1) หมวดบททั่วไป</p> <p>2) หมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p>	<p>1. รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน</p> <p>2. รัฐธรรมนูญจะต้องแสดงถึงความเข้มแข็งแห่งอำนาจของประชาสังคม</p> <p>3. รัฐธรรมนูญจะต้องแสดงถึงอำนาจของประชาชนในการควบคุมตรวจสอบอำนาจรัฐ</p> <p>1. ประชาชนมีสิทธิในการร่วมตัวทางการเมืองทุกรูปแบบ รัฐจะห้ามหรือปราบปรามหรือขัดขวางไม่ได้</p> <p>2. ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติ</p> <p>3. ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐ ยกเว้นข้อมูลข่าวสารที่ลับเฉพาะอย่างยิ่ง</p> <p>4. ประชาชนมีสิทธิในการแสวงหาความรู้ ความจริง และความยุติธรรมจากรัฐ</p> <p>5. ประชาชนมีสิทธิจัดการปกครองท้องถิ่นตนเอง</p> <p>6. ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ</p> <p>7. ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในสถานประกอบการ สถานศึกษา และต่างประเทศ</p> <p>8. ประชาชนมีสิทธิได้รับค่าชดเชย ค่าเสียหาย อันเกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	3) หมวดแนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ	<p>9. ให้มีบทบาทผู้ได้รับรองสิทธิของประชาชน ในการเข้าร่วมร่างแก้ไขเพิ่มเติม หรือจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ รวมทั้งสิทธิให้ความเห็นชอบ รธน. ที่จะประกาศใช้</p> <p>10. ประชาชนมีสิทธิเสนอขอให้นำร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านรัฐสภา และนโยบายสำคัญของรัฐบาลมาลงประชามติ</p> <p>11. ให้ประชาชนตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป สามารถรวมตัวกันเพื่อเสนอร่างกฎหมาย หรือร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการไปตามขั้นตอน</p> <p>12. ประชาชนมีสิทธิในการได้รับการบริการ และสวัสดิการจากรัฐโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน</p> <p>13. ประชาชนและบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา และการจัดการศึกษาตามปรัชญา ความเชื่อของตน และของชุมชนท้องถิ่น</p> <p>14. รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรบัญญัติให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยกำหนดให้มีสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนของภาคประชาสังคมร่วมด้วย และมีที่มาโปร่งใสเชื่อมโยงกับภาคประชาชน มีหน้าที่ควบคุมดูแล และตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งสิทธิมนุษยชนว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรธน. หรือไม่</p> <p>1. รัฐจะต้องคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับสิทธิ สวัสดิการ และความปลอดภัยในการทำงาน</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	4) หมวดรัฐสภาและหมวดคณะรัฐมนตรี	<p>2. รัฐจะต้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคควบคุมคุณภาพและราคาสินค้ารวมทั้งการบริการของทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน</p> <p>3. รัฐต้องดำเนินการปฏิรูปเกษตรกรรมเพื่อความอยู่ดีกินดีของเกษตรกร และความมั่นคงปลอดภัยทางด้านอาหารของประชากร</p> <p>4. รัฐจะต้องรับรองปฏิญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและบรรดากติกาเกี่ยวกับความตกลงสิทธิทางแพ่ง และทางการเมือง สิทธิสตรีและสิทธิเด็ก</p> <p>5. รัฐพึงให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิเป็นเจ้าของทรัพยากร ดิน น้ำ อากาศ ธาตุ และพลังงาน</p> <p>1. รัฐสภา ได้แก่สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และใช้ระบบสภาเดียว โดยยกเลิกรัฐสภา</p> <p>2. พรรคการเมืองต้องประกาศรายชื่อผู้บริจาค จำนวนเงิน และจุดประสงค์ของการบริจาคต่อสาธารณชน จำนวนเงินที่บริจาคจะต้องจำกัดจำนวน บัญชีรายรับ-รายจ่ายของพรรคการเมืองต้องประกาศต่อสาธารณชน ทุกๆ หนึ่งปี โดยองค์กรของรัฐและองค์กรประชาชนเข้าตรวจสอบได้</p> <p>3. บุคคลสามารถสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรได้โดยไม่ต้องสังกัดพรรค และหากพรรคการเมืองไม่ได้รับเลือกตั้งเลยก็ไม่ต้องยุบพรรค และยกเลิกการบังคับผู้สมัครที่ต้องสังกัดพรรคการเมือง</p> <p>4. ให้ใช้ระบบเลือกตั้งแบบผสม คือการเลือกตั้งแบบเขตเดียว โดยถือเอาจำนวน ผู้มี-</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	5) หมวดการปกครองท้องถิ่น	<p>สิทธิเลือกตั้ง 150,000 คน ต่อผู้แทนหนึ่งคน พร้อมๆ กับมีระบบรายชื่อพรรคไปในการเลือกตั้งเดียวกันโดยให้พรรคการเมืองทุกพรรคเสนอรายชื่อบุคคล ที่ทางพรรคคัดเลือกแล้วเห็นว่าเป็นผู้มีคุณธรรม ความสามารถสูงพอที่จะบริหารประเทศ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ตามลำดับ ความสำคัญก่อนหลัง และกำหนดตำแหน่งหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อเสนอให้ประชาชนตัดสิน ภายหลังเลือกตั้งแต่ละพรรคได้จำนวน ส.ส.ตามสัดส่วนของคะแนนเสียงที่พรรคตนได้รับ</p> <p>5. คณะรัฐบาลให้มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน และเมื่อทำหน้าที่ฝ่ายบริหารแล้ว ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติได้ในขณะเดียวกัน</p> <p>6 ให้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า "ประชาชนที่ชาวไทยมีหน้าที่จะคัดค้าน และต่อต้านการปฏิวัติ การรัฐประหาร การยึดอำนาจล้มล้างรัฐธรรมนูญได้"</p> <p>7. ยกเลิกประกาศคำสั่ง และกฎหมายทั้งหมดของคณะปฏิวัติ คณะปฏิรูป และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือบรรดาผู้ยึดอำนาจ รัฐประหารทั้งปวง</p> <p>8 ห้ามออกพระราชกำหนดเพื่อยกโทษให้ตนเอง ในการยึดอำนาจรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ และปราบปรามประชาชน</p> <p>1 การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	6) หมวด การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	<p>2. ยกเลิกการปกครองส่วนภูมิภาค ให้บัญญัติไว้เฉพาะการปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>3. ท้องถิ่นต้องมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตนเอง และมีอิสระในทางภาษีอากร การเงินแห่งท้องถิ่น และมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรส่วนท้องถิ่น</p> <p>4. ท้องถิ่นใดๆ มีลักษณะการปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิปกครองตนเอง และต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐบาล</p> <p>5. ให้องค์กรท้องถิ่นระดับตำบลขึ้นไป ต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล</p> <p>6. ให้มีสภาท้องถิ่น และหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการจังหวัด โดยประสานงานกับฝ่ายบริหารในส่วนกลาง</p> <p>7. การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหาร หรือคณะผู้บริหาร ให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยตรงและลับ หรือให้สภาท้องถิ่นเลือกจากสมาชิกของสภาท้องถิ่นก็ได้</p> <p>1. ให้ประชาชนจำนวน 5,000-10,000 คน เข้าชื่อเพื่อกล่าวหารัฐมนตรี เพื่อตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบบุคคลที่ถูกกล่าวหา และให้ประชาชนจำนวน 150,000 คน เสนอจาก 5 ภาคของประเทศสามารถเข้าชื่อกัน เพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และในการอภิปรายนี้ให้สิทธิประชาชนส่งตัวแทน 20 คน เข้าไปทำหน้าที่อภิปรายได้ด้วย</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
2. องค์กรแรงงาน	1) หมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	<p>2. ให้ประชาชนจำนวน 150,000 คนจาก 5 ภาค สามารถเข้าชื่อกันเสนอให้ถอดถอด ส.ส. รัฐมนตรีปลัดกระทรวงและอธิบดี ที่ประชาชน เห็นว่ามีพฤติกรรมฉ้อฉล โดยมีหลักฐานบ่ง ชัดต่อประธานสภาหรือรัฐบาล เพื่อให้ประธาน รัฐสภาหรือรัฐบาลดำเนินการถอดถอนสมาชิก ภาวต่อไป</p> <p>1. ห้ามการเลือกปฏิบัติ หรือกระทำการอันไม่ เป็นธรรมทุกรูปแบบต่อผู้ใช้แรงงาน เพราะ ความแตกต่างทางเพศ อายุ สถานภาพสมรส การตั้งครวมและการคลอดบุตร เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา และความเชื่อทางศาสนา</p> <p>2. สิทธิในการรับรู้ข้อมูลการประกอบการของ นายจ้าง ในกรณีที่เลิกจ้างคนงาน โดยอ้างว่า ขาดทุนหรือต้องการเลิกกิจการ</p> <p>3. สิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการในสถาน ประกอบการ</p> <p>4. สิทธิการมีส่วนร่วมตรวจแรงงานในสถาน ประกอบการ และตรวจความปลอดภัยในการ ทำงาน</p> <p>5. สิทธิการมีส่วนร่วมกำหนดแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายส่งเสริมการลงทุน</p> <p>6. สิทธิได้รับค่าจ้างขั้นต่ำเพียงพอต่อการครองชีพ โดยมีหลักประกันการปรับค่าจ้างขึ้นทุกปี เพื่อให้อยู่รอดในสังคมได้</p> <p>7. ผู้จัดตั้งและดำเนินงานสหภาพแรงงาน สหกรณ์ หรือองค์กรรูปแบบอื่นใดของผู้ใช้ แรงงาน ต้องได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกเลิก จ้างโดยชัดเจนมีหลักประกันความเป็นอิสระ</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	<p>2)หมวด นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ</p> <p>3) หมวดรัฐสภา</p>	<p>ในการดำเนินการโดยปราศจากการขัดขวาง และแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือนายจ้าง</p> <p>8.สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน เขตที่ตนเองทำงานอยู่ หรือเขตที่ตนเองอาศัย อยู่จริง โดยต้องมีสิทธิเลือกตั้งทั้ง ส.ส. ใน เขตเลือกตั้ง และตามบัญชีรายชื่อของพรรค การเมือง(Party List)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐมีหน้าที่ต้องเร่งรัดจัดให้มีระบบประกัน สังคมครบทุกรูปแบบแก่ผู้ใช้แรงงานอย่างมี คุณภาพ โดยเฉพาะการประกัน ชราภาพ สงเคราะห์บุตร และการประกันการว่างงาน 2. รัฐมีหน้าที่ต้องบังคับใช้กฎหมายแรงงาน และสวัสดิการสังคม โดยเคร่งครัดทั่วถึง 3. รัฐมีหน้าที่ต้องจัดกองทุนสงเคราะห์ช่วย เหลือผู้ใช้แรงงานที่ถูกปลดออก เลิกจ้างอย่าง ไม่เป็นธรรม 4. รัฐมีหน้าที่ต้องจัดสรรงบประมาณ หรือจัด ตั้งกองทุนอย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนการจัด การศึกษาและดำเนินงานขององค์กรแรงงาน 5. รัฐต้องยอมรับว่า แรงงานคือคน แรงงานไม่ ใช่อุปกรณ์ ไม่ใช่ปัจจัยการผลิต เพราะฉะนั้น รัฐบาลจึงต้องมีหน้าที่สร้างหลักประกันอันมั่น คงแน่นอน ให้แรงงานได้รับค่าจ้างสวัสดิการที่ เป็นธรรม และหลักประกันความมั่นคงในการ ทำงานอย่างทั่วถึง <ol style="list-style-type: none"> 1. กระบวนการร่างกฎหมาย และพิจารณาร่าง กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ใช้ แรงงานโดยรัฐบาลและรัฐสภา ต้องให้ผู้แทน

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
3. สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	1. หมวด สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย	<p>องค์กรแรงงานมีส่วนร่วมในการพิจารณาโดยตลอด</p> <p>2. กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีโควต้ามาจากผู้ใช้แรงงาน</p> <p>3. กำหนดให้วุฒิสมาชิก มีโควต้าจากสาขาอาชีพต่างๆ โดยให้มีสัดส่วนจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วย</p> <p>4. กำหนดให้แรงงานหญิง มีโควต้าแน่นอนในการมีส่วนร่วมพิจารณาร่างกฎหมายแรงงานของรัฐสภา และในคณะกรรมการบริหารแรงงานและสวัสดิการสังคมของรัฐบาลทุกระดับ</p> <p>5. คณะกรรมการต่างๆ ที่จัดตั้งโดยหน่วยงานรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับแรงงาน และสวัสดิการสังคม ต้องมีผู้แทนองค์กรแรงงานเข้าร่วมพิจารณา</p> <p>บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น</p> <p>การตรากฎหมายขึ้นมา เพื่อจำกัดตัดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันหรือระงับความเลื่อมทรมทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน</p> <p>การสั่งปิดโรงพิมพ์หรือปิดกิจการหนังสือพิมพ์ ห้ามทำการพิมพ์หรือกระทำการใดๆ</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	2) หมวด แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ	<p>กับสื่อมวลชนเรียกชื่อ หรือมีลักษณะอย่างอื่น เพื่อบั่นทอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำ มิได้</p> <p>การห้ามเสนอข่าว หรือการเสนอเรื่อง หรือข้อความในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนที่ เรียกชื่อหรือมีลักษณะอย่างอื่น ไปให้เจ้า หน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้น แต่ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสงคราม หรือ ประกาศกฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องทำโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่ง ได้ตราขึ้นตามวรรคสอง</p> <p>เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวล ชนที่เรียกชื่อ หรือมีลักษณะอย่างอื่น ต้องเป็น บุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ</p> <p>การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุน หนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนที่เรียกชื่อ หรือที่ มีลักษณะอย่างอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิ ได้</p> <p>1. รัฐพึงส่งเสริมองค์กรวิชาชีพ และกิจการ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนที่เรียกชื่อ หรือมี ลักษณะอย่างอื่น ให้ใช้ทรัพยากรสื่อมวลชน อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ เป็น ไปตามหลักจริยธรรม</p> <p>2. รัฐพึงสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีบทบาทส่งเสริม ประชาธิปไตย ให้มีเสรีภาพในการแสวง หาข้อมูลข่าวสารอย่างอิสระโดยปราศจากการ แทรกแซง เพื่อให้ประชาชนได้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจ ของตนเอง</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
4.กลุ่มตัวแทนศาสนา	<p>1) เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนา</p> <p>2) เสรีภาพในการเลือกไม่นับถือศาสนาใดๆ</p> <p>3) เสรีภาพในการตั้งโรงเรียนสอนศาสนา</p> <p>4) เสรีภาพที่จะปฏิเสธการศึกษา ขัดต่อมโนธรรมสำนึก</p>	<p>1.รัฐธรรมนูญควรมีการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนาทั้งในส่วนตัว และที่สาธารณะ</p> <p>2.เพิ่มเติมและแก้ไข มาตรา 27 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และมีเสรีภาพบริบูรณ์ในความคิด ความเชื่อ และมีโนธรรม สำนึกและย่อมมีเสรีภาพในทางปฏิบัติ พิธีกรรม และเผยแพร่ความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบ รียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการริดรอนสิทธิ หรือเสียประโยชน์อันควรมี ควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติ พิธีกรรม ความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น”</p> <p>เพิ่มข้อความมาตรา 27 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือหรือไม่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา”</p> <p>ให้มีการระบุในเรื่องการจัดตั้งสถานศึกษาอบรมทางศาสนาอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ</p> <p>ในเรื่องการศึกษา หากการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยรัฐไม่ขัดต่อความเชื่อทางศาสนา หรือมโนธรรมสำนึกของบุคคลที่มีต่อความเชื่อทางศาสนา บุคคลพึงมีสิทธิและเสรีภาพที่จะปฏิเสธการศึกษาของรัฐ</p>

กลุ่มผลึกต้น	หมวด	ข้อเสนอ
5. องค์การธุรกิจและองค์การเอกชน	5) สิทธิที่จะเจริญชีวิต	บัญญัติเป็นกฎหมายชัดเจนในเรื่องของสิทธิของทารกที่จะเจริญเติบโตในครรภ์มารดา
	6) ศาสสิกมีสิทธิตรวจสอบความประพฤติของพระ-นักบวชได้	ระบุลงเป็นรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนในเรื่องการตรวจสอบนี้ได้ โดยศาสนิกของศาสนานั้นๆ
	7. จริยธรรมทางการเมือง	ให้รัฐธรรมนูญรับรอง คุณสมบัติของผู้บริหารบ้านเมือง จะต้องเป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมและไม่ประพฤติผิดต่อศีลธรรมจริยธรรมอันดีของสังคม
5. องค์การธุรกิจและองค์การเอกชน	1) หมวดนโยบายแห่งรัฐ	รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนระบบการค้าเสรีที่เป็นธรรมต่อระบบเศรษฐกิจ และผู้บริโภคโดยรวม การผูกขาดจะสามารถทำได้เฉพาะเพื่อการสาธารณูปโภค และความมั่นคงแห่งชาติเท่านั้น
	2) หมวด รัฐสภา	1. ควรเปิดโอกาสให้บุคคลสัญชาติไทยในต่างประเทศ มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมๆ กับบุคคลไทยในประเทศ 2. ควรมีมาตรการควบคุมดูแลและลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยประชาชน
6. กลุ่มผลึกต้นอื่นๆ ทั้งที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรขนาดเล็ก และไม่ได้มีการจัดตั้ง เป็นทางการ รวมทั้งความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป	1) หมวด สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย	1. บุคคลย่อมเสมอภาคกันในทางกฎหมาย และได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน 2. บุคคลทุกคนจะต้องไม่ถูกกีดกันและถูกเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุความแตกต่างทางด้านเพศ เชื้อชาติ ชาติกำเนิด ผิว ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ความคิด ความคิดเห็นทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสมรส หรือสถานะอื่นใด ตลอดจนเพราะความพิการทางร่างกาย

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
		<p>3. สิทธิของบุคคลไม่อาจล่วงละเมิดได้ รัฐมีหน้าที่จะต้องเคารพ และให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคล สิทธิเสรีภาพของบุคคลบรรดาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ย่อมใช้บังคับได้เป็นกฎหมายที่มีผลผูกพันฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ</p> <p>4. ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเรียกว่า "คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน"</p> <p>5. คณะกรรมการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย ประธาน และกรรมการอีก 4 คน คณะกรรมการต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และต้องไม่เป็นข้าราชการ และไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระไม่ได้</p> <p>6. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ องค์กรประชาชน หรือหมู่คณะอื่นๆ การรวมตัวกัน และการดำเนินการของบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมได้รับการส่งเสริม และอำนวยความสะดวกจากหน่วยงานของรัฐ</p> <p>7. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ โดยได้รับความคุ้มครอง และการอำนวยความสะดวกตามสมควรจากหน่วยงานของรัฐ</p> <p>8. บุคคลย่อมมีสิทธิ ในการใช้สื่อมวลชนของรัฐโดยเท่าเทียมกัน และให้ มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่ในการจัดสรร และกำกับ</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
		<p>ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และอย่างเป็นธรรม</p> <p>9.บุคคลย่อมมีสิทธิในการร่วมกำหนด และรับประโยชน์จากการพัฒนาทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม</p> <p>10.ชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิในการปฏิบัติตามจารีตประเพณีของท้องถิ่น</p> <p>11.ชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิร่วมจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ท้องถิ่นและประเทศโดยรวม</p> <p>12.บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับบริการสาธารณะตามความจำเป็นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม</p> <p>13.บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นมูลฐานจากรัฐ</p> <p>14. บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการสนับสนุนและคุ้มครองจากรัฐในการรับการศึกษาขั้นสูงกว่าขั้นมูลฐาน</p> <p>15.บุคคลย่อมมีสิทธิในทางเลือกทางการศึกษาและมีสิทธิได้รับการสนับสนุนและคุ้มครองจากรัฐ</p> <p>16.บุคคลย่อม มีสิทธิได้รับการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเด็ก คนชรา คนพิการและผู้ยากไร้ มีสิทธิ ได้รับการบริการทางสาธารณสุขโดยไม่คิดมูลค่า</p> <p>17.บุคคลย่อม มีสิทธิในการเลือกการ-สาธารณสุข และมีสิทธิได้รับการสนับสนุนและการคุ้มครองจากรัฐ</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
		<p>18.บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การบริการ และวิธีการรักษา เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตน</p> <p>19.รัฐต้องมีมาตรการ ควบคุมตรวจสอบ มาตรฐาน การกำหนดราคา และการให้บริการ สาธารณสุขของสถานพยาบาลเอกชนโดยเคร่งครัด</p> <p>20.บุคคลมีสิทธิที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ทำให้สุขภาพอนามัยดีขึ้น และได้รับการคุ้มครองจากรัฐ</p> <p>21.บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการชดเชยจากรัฐ ในความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินโครงการของรัฐ</p> <p>22.บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการชดเชยจากรัฐ ในความเสียหาย ที่เกิดจากความผิดพลาด หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ในกระบวนการยุติธรรม</p> <p>23.บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกัน เป็นสหภาพแรงงาน สหพันธ์ สภาแรงงานหรือรูปแบบอื่นใด</p> <p>24.บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองในการเข้าร่วมกลุ่มและเข้าร่วมเจรจาต่อรอง</p> <p>25.บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการประกันสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และถูกพลาณามัย</p> <p>26.บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่เพียงพอต่อการยังชีพสำหรับตนเองและครอบครัว</p> <p>27.รัฐต้องจัดให้มีสวัสดิการสังคมและระบบประกันสังคมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการสังคมสังเคราะห์</p>

กลุ่มผลักดัน	หมวด	ข้อเสนอ
		<p>28. รัฐต้องส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์แบบไตรภาคี ทวิภาคี รวมทั้งสนับสนุนการจัดสวัสดิการและตอบแทนแรงงานที่เป็นธรรม ตลอดจนให้แรงงานมีส่วนร่วมในการตรวจแรงงานและการบริหารในสถานประกอบการ</p> <p>29. บุคคลผู้ไร้ที่อยู่อาศัยย่อมมีสิทธิในที่อยู่อาศัย การโยกย้ายให้ออกจากที่อยู่อาศัยจะต้องได้รับการยินยอมและการปรึกษาหารือจากผู้นั้นเสียก่อน</p> <p>30. รัฐต้องมีมาตรการในการจัดหาที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของบุคคลเหล่านั้นเป็นสำคัญ</p> <p>31. ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน</p> <p>32. รัฐต้องดำเนินมาตรการ ขจัดการเลือกปฏิบัติ เพื่อประกันให้สตรีทุกคนได้รับสิทธิทางการเมือง ทางกฎหมาย สัญชาติ การศึกษา การจ้างงาน การรักษาสุขภาพ การสมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัว</p> <p>33. คนพิการย่อมมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูบำบัด รักษาทางการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพ การมีงานทำ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการได้รับการบริการสาธารณะที่เหมาะสมกับความพิการและทุพพลภาพ</p> <p>34. รัฐต้องช่วยเหลือและสงเคราะห์ให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูบำบัดรักษาทางการแพทย์ การศึกษาการฝึกอาชีพ และการส่งเสริมสนับสนุนให้ มีงานทำ รวมทั้งการจัดอุปสรรคต่างๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ให้แก่คนพิการ เพื่อให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสในด้านต่างๆ เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
		<p>สามารถดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสังคม และเพื่อให้ทรัพยากรของชาติดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p> <p>35. รัฐต้องส่งเสริมให้ครอบครัวของคนพิการ สถาบันให้การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกด้าน องค์กรที่เกี่ยวกับคนพิการ ชุมชน และสังคมได้มีเจตคติต่อคนพิการไปในทางที่สร้างสรรค์</p> <p>36. รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้คนพิการแต่ละประเภทรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรคนพิการ ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ และให้การช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรดังกล่าว</p> <p>37. คนเผ่ามีสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม</p> <p>38. คนเผ่ามีสิทธิร่วมกันและสิทธิส่วนบุคคลที่จะได้รับการปกป้องและคุ้มครองจากการขับไล่จากที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>39. คนเผ่ามีสิทธิที่จะปฏิบัติ ไร่พื้น รักษาและพัฒนาภาษา วัฒนธรรม ศาสนา จารีต ประเพณี และพิธีการของคนเผ่า</p> <p>40. คนเผ่ามีสิทธิได้รับการศึกษา การบริการสาธารณสุข และการบริการสาธารณะอื่นๆ ตามความจำเป็น</p> <p>41. บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐใน เมื่อการนั้นมี หรืออาจมีผลกระทบต่อดำรงอยู่ของตนหรือชุมชน</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
	2) หมวด แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ	<p>42.บุคคลย่อมมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐจัดประชามติพิจารณาโครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตนเองและชุมชน</p> <p>43. บรรดาข้อมูลและข้อคิดเห็นที่ได้จากการประชามติจะต้องได้รับการพิจารณาจากรัฐ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการนั้น</p> <p>44. ประชาชนมีสิทธิออกเสียงประชามติในกิจการที่สำคัญของประเทศ โดยการลงคะแนนโดยตรงและลับ</p> <p>45. กิจการที่ผ่านความเห็นของรัฐสภาแล้ว ก่อนนำไปสู่การบังคับใช้หรือการปฏิบัติต้องได้รับการรับรองโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิคือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม - ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ <p>กรณีอื่นตามที่รัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะให้ประชาชนออกเสียงประชามติ</p> <p>1. รัฐต้องส่งเสริม ค้ำครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต การเก็บรักษาและการจัดจำหน่าย เพื่อให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม</p> <p>2. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวกันของเกษตรกรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน โดยจัดตั้งเป็นสภาเกษตรกรแห่งชาติ สหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นๆ</p> <p>3. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุน การเกษตรแบบยั่งยืนและค้ำครองพื้นที่การเกษตร</p>

กลุ่มผลึกดิน	หมวด	ข้อเสนอ
	3) หมวด การปกครองส่วนท้องถิ่น	<p>4. รัฐต้องดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึง เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการปฏิรูปที่ดิน หรือวิธีการอื่นๆ</p> <p>5. รัฐต้องจัดหาน้ำและดูแลการใช้น้ำให้มีเพียงพอ และเหมาะสมแก่เกษตรกรรม</p> <p>6. รัฐต้องมีมาตรการจำกัดการถือครองที่ดิน เพื่อให้เกิดการกระจายสิทธิการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม</p> <p>7. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชนทั้งในเมือง และชนบท</p> <p>1. การจัดการปกครองท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น</p> <p>2. ท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตน และมีอิสระในทางภาษีอากร การเงิน การบริหารบุคคล การศึกษา การรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น</p> <p>3. สมาชิกสภาท้องถิ่นทุกคนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและลับ</p> <p>4. ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารทุกคนต้องมาจากการเลือกตั้ง</p> <p>5. ประชาชนย่อมมีสิทธิถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นได้</p> <p>6. ประชาชนย่อมมีสิทธิขอแสดงประชามติในกิจการใด ๆ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น</p> <p>7. ประชาชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอกฎระเบียบ หรือกฎหมายใหม่ของท้องถิ่นได้</p>

กลุ่มผลิตภัณฑ์	หมวด	ข้อเสนอ
		8. ประชาชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอขอแก้ไขหรือยกเลิกกฎ ระเบียบหรือกฎหมายของท้องถิ่นได้

ภาคผนวก ซ.

แบบสอบถามเพื่อรัฐธรรมนูญ

กรุณาตอบแบบสอบถาม โดยกาเครื่องหมาย (/) ในข้อที่ท่านต้องการ หากท่านมีข้อคิดเห็น และเสนอแนะ
ประการใดโปรดเขียนในส่วนท้ายของแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ.....อายุ.....วุฒิการศึกษา.....
อาชีพ () เกษตรกร () รับจ้าง () ค้าขาย () นิสิต นักศึกษา
() นักธุรกิจ () รับราชการ () นักกฎหมาย () ครู อาจารย์
() รัฐวิสาหกิจ () นักการเมือง () อื่น ๆ

หมวด 1. สิทธิเสรีภาพ หน้าที่และการมีส่วนร่วม ของพลเมือง

1. สิทธิของประชาชนในการรวมตัวกันทางการเมืองควรมีกฎหมายรองรับหรือไม่
() มี () ไม่มี () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
2. ผู้ต้องหาคดีอาญาควรมีสิทธิให้ทนายความเข้าร่วมรับฟังการสอบปากคำในชั้นสอบสวนได้หรือไม่
() ได้ () ไม่ได้ () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
3. ท่านคิดว่าผู้ต้องหาในคดีอาญาต้องมีสิทธิได้รับการประกันตัวทุกคนหรือไม่
() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
4. ในระหว่างสมัยการประชุมถ้าสมาชิกรัฐสภาถูกดำเนินคดีอาญา ควรมีเอกสิทธิ์คุ้มครองหรือไม่
() ควรมีเอกสิทธิ์ () ไม่ควรมีเอกสิทธิ์ () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
5. ท่านต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของท่านหรือไม่
() ต้องการมีส่วนร่วม () ไม่ต้องการมีส่วนร่วม () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าจะให้ชุมชนมีสิทธิรับรู้และร่วมพิจารณาตัดสินใจในกิจกรรมของรัฐที่จะเข้าไปดำเนินการ
ในชุมชนนั้น ๆ เช่น การสร้างโรงงานไฟฟ้าปรมาณู การตั้งโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรม การให้สัมปทาน
ต่าง ๆ
() เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
7. ในการเลือกตั้งทุกระดับควรเป็นไปลักษณะใด
() เป็นสิทธิส่วนบุคคล () เป็นหน้าที่ของประชาชน () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
8. ประชาชนควรมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการหรือไม่
() ควรมีสิทธิรับรู้ () ไม่ควรมีสิทธิรับรู้ () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ

9. ท่านคิดว่าควรมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางวิชาการ ซึ่งหมายถึงเสรีภาพในการศึกษาวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย การเรียนการสอนตามหลักวิชาหรือไม่
 ควรคุ้มครอง ไม่ควรคุ้มครอง ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
10. บุคคลควรมีสิทธิได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากความผิดพลาด และการใช้อำนาจโดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่
 ควรได้รับการชดเชย ไม่ควรได้รับการชดเชย ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
11. ด้านการปกครองท้องถิ่นประชาชนควรมีสิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและสภาท้องถิ่นรวมทั้งให้ประชาชนมีสิทธิตรวจสอบและถอดถอนได้ด้วยหรือไม่
 เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
12. ท่านเห็นว่ารัฐต้องมีนโยบายสนับสนุน "เกษตรแบบผสมผสาน" หรือไม่
 ต้องมี ไม่ต้องมี ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
13. รัฐควรจัดการผูกขาดในธุรกิจทุกประเภทหรือไม่
 ควรจัดการผูกขาด ไม่ควรจัดการผูกขาด ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
14. สื่อมวลชน (วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ) ควรมีอิสระในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือไม่
 ควรมีอิสระ ไม่ควรมีอิสระ ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
15. ควรจัดตั้งสภาสื่อมวลชนเพื่อทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแลจรรยาบรรณของสื่อมวลชนหรือไม่
 ควรจัดตั้ง ไม่ควรจัดตั้ง ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
16. โครงการใดที่รัฐส่งเสริมแล้วเกิดความล้มเหลวหรือเกิดความเสียหายต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมรัฐต้องชดเชยค่าเสียหายหรือไม่(เช่น การส่งเสริมปลูกมะม่วงหิมพานต์ ยูคาลิปตัส วัชพลาสติค ฯลฯ)
 รัฐต้องรับผิดชอบ รัฐไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
17. ควรมีสภาเกษตรกร ทำหน้าที่กำกับดูแลประสานงานระหว่างระหว่างภาครัฐและเอกชน
 ควรมีสภา ไม่ควรมีสภา ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
18. ท่านเห็นว่าควรกำหนดให้แรงงานจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีแรงงานสัมพันธ์ในองค์กรเอกชน ซึ่งมีพนักงานประจำตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป เพื่อประโยชน์สูงสุดของทั้งสองฝ่ายหรือไม่
 เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
19. เขตป่าสงวนแห่งชาติซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่ปี 2497 ขณะนี้เกษตรกรได้บุกรุก ทำกินเป็นเวลา 43 ปีแล้ว ควรทำอย่างไร
 กำหนดเขตป่าสงวนให้ชัดเจนเสียใหม่ ให้คงไว้แบบปัจจุบัน
 ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
20. การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินของเกษตรกร ควรทำอย่างไร
 กำหนดระยะเวลาการถือครองที่ดิน 10 ปี 20 ปี 30 ปี
 ไม่กำหนด ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
21. กฎหมายปฏิรูปที่ดินควรทำอย่างไร
 ควรยกเลิก ควรทำต่อไป ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ

ข้อคิดเห็น.....

.....

หมวด 2. สถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง

22. ควรมีการจำกัดจำนวนพรรคการเมืองหรือไม่
 ควรจำกัด ไม่ควรจำกัด ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
23. รัฐควรสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมืองหรือไม่
 ควรสนับสนุน ไม่ควรสนับสนุน ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
24. ท่านคิดว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้วิธีการใด
 แบ่งเขตเรียงเบอร์ รวมเขตเรียงเบอร์ แบ่ง 1 เขต ๆ ละ 1 คน
 แบ่ง 1 เขต 1 คน กับเลือกแบบสัดส่วน ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
25. ท่านคิดว่าการตรวจนับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรนับคะแนนที่ได้
 ที่หน่วยเลือกตั้ง นำมารวมกันแล้วนับที่อำเภอ
 นำมารวมกันแล้วนับที่จังหวัด ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
26. ใครควรเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมหน่วยเลือกตั้ง
 บุคคลในท้องถิ่นของหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ บุคคลจากอำเภอหรือจังหวัดอื่นสลับกัน
 องค์กรกลางจัดหาเจ้าหน้าที่ไปประจำหน่วยเลือกตั้ง ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
27. เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการเลือกตั้งควรรู้ตัวล่วงหน้าว่าประจำหน่วยเลือกตั้งใดในระยะเวลาใด
 ไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า แจ้งล่วงหน้าภายใน 24 ชม.
 แจ้งล่วงหน้า 1 สัปดาห์
28. ท่านคิดว่า นายกรัฐมนตรี ควรได้มาอย่างไร
 ประชาชนเลือกตั้งโดยตรง
 ส.ส.เป็นผู้เลือกจากหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก
 ประชาชนเลือกคณะรัฐมนตรี และให้คณะรัฐมนตรีเลือกนายกรัฐมนตรี
 ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
29. ท่านคิดว่ารัฐมนตรี ควรได้มาอย่างไร
 นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือก ประชาชนเป็นผู้เลือก
 เป็นไปตามโควตาจำนวน ส.ส. ของพรรคการเมือง
30. ส.ส. ควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือไม่
 ควรดำรงตำแหน่ง ไม่ควรดำรงตำแหน่ง
31. นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีควรมีวุฒิการศึกษาในระดับใด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีขึ้นไป
32. รัฐมนตรีควรมีอายุในระดับใด
 25 ปีขึ้นไป 35 ปีขึ้นไป 45 ปีขึ้นไป

33. ตำแหน่งวุฒิสมาชิกควรเป็นในลักษณะใด
 ยกเลิก แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี
 เลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง
34. ถ้ามีวุฒิสมาชิกควรมีสัดส่วนเท่าใดต่อจำนวน ส.ส.
 1 ใน 3 กึ่งหนึ่ง 3 ใน 4
 เท่ากับ ส.ส.
35. งบประมาณจังหวัด (20 ล้านบาท) ที่จัดสรรให้ ส.ส. ท่านคิดว่าควรเป็นอย่างไร
 คงมีไว้ตามเดิม โอนให้กับการปกครองท้องถิ่น
 ยกเลิกไป โอนให้พรรคการเมือง

ข้อคิดเห็น.....

หมวด 3. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

36. ท่านคิดว่าควรมีศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี เกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับหรือไม่
 ควรมี ไม่ควรมี ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
37. ท่านคิดว่าถ้ามีบุคคลใดหรือกลุ่มใดล้มล้างรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีสิทธิพิพากษาบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น
 เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
38. ถ้าท่านตอบว่าควรมีศาลรัฐธรรมนูญควรสังกัดหรือขึ้นอยู่กับสถาบันใด
 ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ อิสระ
39. ถ้าท่านตอบว่าควรมีผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญควรมีได้มาอย่างไร
 รัฐแต่งตั้ง ประชาชนเลือกตั้ง สอบคัดเลือก มีการสรรหา
40. ถ้าท่านตอบว่าควรมีผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญควรมีวาระการทำงานหรือไม่
 ควรกำหนดวาระ ไม่ควรกำหนดวาระ ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
41. ท่านคิดว่าศาลปกครองควรขึ้นหรือสังกัดสถาบันใด
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานนายกรัฐมนตรี
 ฝ่ายตุลาการ อิสระ
42. ท่านคิดว่าผู้พิพากษาศาลปกครองได้มาในลักษณะใด
 แต่งตั้ง เลือกตั้ง มีการสรรหา
43. ท่านคิดว่าควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลปกครองหรือไม่
 ควรกำหนดวาระ ไม่ควรกำหนดวาระ ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
44. สำนักงาน สถาบันการตรวจเงินแผ่นดินแห่งชาติ ควรสังกัดกับสถาบันใด
 ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ อิสระ
45. สถาบันการตรวจเงินแผ่นดินแห่งชาติ ควรได้มาในลักษณะใด
 การแต่งตั้ง การเลือกตั้ง การสรรหา

46. ท่านเห็นควรกำหนดให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) มีอำนาจดำเนินงานในการอำนวยสินเชื่อ การเกษตรอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมหรือกิจการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นสถาบันการเงินในการพัฒนาท้องถิ่น อย่างแท้จริงหรือไม่
- () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
47. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่น ส.ส. รัฐมนตรี ควรแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตนและครอบครัวก่อนและ หลังการพ้นจากตำแหน่ง โดยเปิดเผยต่อสาธารณะชนหรือไม่
- () ควร () ไม่จำเป็นก็ได้ () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ
48. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีการกระทำสองทุจริตควรดำเนินในลักษณะใด
- () ให้ฝ่ายค้านอภิปรายไม่ไว้วางใจในรัฐสภา () ฟ้องศาล
49. กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีการกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่และร่ำรวยผิดปกติควรดำเนินการใน ลักษณะใด
- () ส.ส. หรือวุฒิสมาชิก จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 เข้ายื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา
- () ประชาชนไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนทำหมื่นคน เสนอรายชื่อเข้ายื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภา
- () ได้ทั้ง 2 วิธีข้างต้น
50. ป.ป.ป. ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ควรปรับปรุงให้เป็นองค์กรอิสระ ไม่ขึ้นต่อสำนักนายกรัฐมนตรีและสามารถถูกตรวจสอบ และถอดถอนได้หรือไม่
- () ควร () ไม่ควร () ไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม.....

.....

.....

ภาคผนวก ฉ.

คำถามร่างรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการรับฟังความคิดเห็นนอกแบบสำรวจเรียบร้อยแล้ว เป็นคำถาม 42 ข้อ โดยแบ่งเป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แนวคิดเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญตั้งเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ สิทธิหน้าที่และการมีส่วนร่วมของพลเมือง (ข้อ 10-11) การปกครองท้องถิ่น (ข้อ 11-17) และแนวนโยบายของรัฐเป็นประเด็นสุดท้าย

1. ท่านคิดว่าชายและหญิงควรมีสิทธิเท่าเทียมกันหรือไม่
2. ท่านคิดว่าตนเองมีสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นหรือไม่
3. ท่านคิดว่าในชีวิตประจำวันของท่านมีเรื่องเดือดร้อนใจด้านใดมากที่สุด
4. ท่านคิดว่าเมื่อท่านมีเรื่องเดือดร้อน ท่านพึ่งใครได้บ้าง
5. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่บ้านเมืองช่วยท่านหรือชุมชนของท่านแก้ปัญหาได้หรือไม่
6. ท่านคิดว่าโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของท่าน เช่น ตัดถนน ซุดคลอง ฯลฯ เกิดประโยชน์คุ้มค่าหรือไม่
7. ท่านคิดว่าโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของท่าน เช่น ตัดถนน ซุดคลอง ฯลฯ ท่านรู้เรื่องก่อนล่วงหน้าหรือไม่
8. ท่านคิดว่าประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่
9. ท่านคิดว่าควรมีบทลงโทษผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่
10. ท่านคิดว่าในหมู่บ้านของท่านมีทางซื้อสิทธิ์ขายเสียงหรือไม่
11. ท่านคิดว่า อบต. หรือองค์การบริหารส่วนตำบลคืออะไร
12. ท่านคิดว่าผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีอำนาจและบทบาทอย่างไร ใน อบต.
13. ท่านคิดว่า ส.จ. หรือสมาชิกสภาจังหวัด มีประโยชน์ต่อท้องถิ่นของท่านหรือไม่
14. ท่านคิดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดควรมีการเลือกตั้งหรือไม่
15. ท่านคิดว่างบประมาณของ อบต. ควรมาจากส่วนใด
16. ท่านคิดว่าควรมีสภาอำเภอ และสมาชิกสภาอำเภอหรือไม่
17. ท่านคิดว่าอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่
18. ท่านคิดว่าการทำงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกวันนี้ท่านพอใจหรือไม่
19. ท่านคิดว่าจะให้รัฐบาลตั้งนโยบายหลักที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านบ้าง

20. คิดว่าประชาชนมีสิทธิ์ฟ้องร้องรัฐบาลได้หรือไม่
21. ท่านคิดว่ากฎหมายพื้นฐานเมื่อสนองต่อแนวโน้มนโยบายของรัฐต้องตั้งเงื่อนไขเวลา และเป้าหมายที่ชัดเจนด้วยหรือไม่
22. ท่านรู้สึกอย่างไรต่อนักการเมืองที่ชื่อเสียงเข้ามาเป็นตัวแทนประชาชน
23. ถ้ามีหวัคະແນหรือ ส.ส. นำเงินมาแจกในการเลือกตั้ง ท่านจะรับหรือไม่
24. สมมุติถ้าท่านรับเงินมาแล้ว ท่านจะลงคะแนนให้ ส.ส. ผู้นั้นหรือไม่
25. ระบบการเลือกตั้งในปัจจุบันเรียกว่าการเลือกตั้งแบบ "แบ่งเขตเรียงเบอร์" แต่ถ้าจะให้มีการเลือกตั้งแบบ "สัดส่วน" คือ ให้เลือกคนและเลือกพรรคด้วยพร้อม ๆ กันไป ท่านชอบแบบใด
26. คนที่สมควรรับเลือกตั้ง ส.ส. ควรมีอายุเท่าไร จึงจะเหมาะสม
27. ส.ส. ควรมีความรู้ระดับใด
28. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ ส.ส. ควรมีหน้าที่ออกกฎหมายอย่างเดียวแต่ไม่ควรมีการบริหาร เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี
29. รัฐมนตรีควรมีความรู้ระดับใด
30. ควรมีวุฒิสมาชิก (สว.) ทำหน้าที่กั้นกรองกฎหมายต่อจาก ส.ส. หรือไม่
31. วุฒิสมาชิกควรมีความรู้ระดับใด
32. ใครควรมีหน้าที่สรรหาวุฒิสภา
33. ท่านควรเห็นด้วยหรือไม่ที่นายกรัฐมนตรีควรมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากที่สุด
34. ควรมีการตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมนักการเมืองหรือไม่
35. ประชาชนควรมีสิทธิ์เสนอขอถอดถอน ส.ส. ในจังหวัดของตนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือไม่
36. ใครควรมีอำนาจในการยุบสภา
37. ควรมีศาลปกครองในประชาชนร้องเรียนปัญหาหรือไม่
38. ท่านชอบหรือไม่ที่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นผ่าน สสร. จังหวัด
39. หากคณะ สสร. จัดให้มีเวทีเสวนาขึ้นที่อำเภอที่ท่านอาศัยอยู่ท่านจะเข้าร่วมหรือไม่
40. สสร. ควรเปิดรับฟังความคิดเห็นแบบใดมากที่สุด
41. ควรให้ ส.ส. ที่ชื่อเสียงและถูกศาลสั่งลงโทษแล้วหมดสภาพความเป็น ส.ส. และห้ามสมัครตลอดไปหรือไม่
42. การร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ท่านคาดว่าผลออกมาเป็นอย่างไร

ประวัติผู้เขียน

นายยอดชาย ชูติกาโม เกิดวันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2515 ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนสาธิต มศว.ปทุมวัน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
ระดับอุดมศึกษา ได้รับปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต(เกียรตินิยม) สาขาวิชาการปกครอง
จาก ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2537 และได้เข้าศึกษาต่อ
ในหลักสูตรปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ที่บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2538

ในระหว่างศึกษา ได้รับทุนผู้ช่วยสอนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้ปฏิบัติ
หน้าที่ผู้ช่วยสอนประจำภาควิชาการปกครองรับผิดชอบในวิชาหลักรัฐศาสตร์ 1, หลักรัฐศาสตร์ 2, ความรู้
เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ และวิชาการเมืองการปกครองไทย ในระดับปริญญาตรี ในระหว่างปีการศึกษา
2538-2540

